

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1895.

Andra Kammararen.

N:o 8.

Lördagen den 23 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades de i kammarens sammanträden den 15 och 16 innevarande februari förda protokoll.

§ 2.

Efter föredragning af Kongl. Maj:ts på kammarens bord hvilande proposition till Riksdagen, angående skyldighet för kommuner och enskilde att fullgöra requisitioner för krigsmagtens behof samt att till krigsbruk afstå hästar och fordon, hänvisades densamma till behandling af lagutskottet.

§ 3.

Föredrogs och bordlades för andra gången lagutskottets utlåtande n:o 12.

§ 4.

Till behandling företogs härefter statsutskottets utlåtande n:o 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet.

Punkten 1.

I den till Riksdagen den 15 januari innevarande år aflåtna proposition angående statsverkets tillstånd och behof hade Kongl. Maj:t föreslagit, att, för beredande af förhöjning i tjänstgöringspenningarne med 500 kronor för hvar och en af länsmännen i Enontekis, Juckasjärvi och Arjepluogs länsmansdistrikt af Norr-

*Ang. höjning
af tjänst-
göringspenning-
arne för
vissa länsmän.*

Ang. höjning
af tjenst-
göringspennin-
garne för
nissa länsmän.
(Forts.)

bottens län, anslaget till landsstaterna i länen måtte höjas med 1,500 kronor; och hemstälde utskottet: att Kongl. Maj:ts förevarande framställning måtte på det sätt bifallas, att Riksdagen, för beredande af förhöjning i tjenstgöringspenningarne med 300 kronor för hvar och en af länsmännen i Enontekis, Juckasjärvi och Arjepluogs länsmansdistrikt af Norrbottens län, höjde anslaget till landsstaterna i länen med 900 kronor.

Häremot hade i en vid punkten fogad reservation herrar *H. Andersson* i Nöbbelef, *P. Pehrson* i Törneryd, *C. Persson* i Stallerhult, *S. G. von Friesen*, *P. Holm*, *Lasse Jönsson*, *A. P. Danielson* och *K. A. Kihlberg* hemställt, att Kongl. Maj:ts i ämnet väckta förslag icke måtte af Riksdagen bifallas.

Efter det utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr von Friesen: Som kammaren behagade finna, har Kongl. Maj:ts framställning i förevarande punkt sin första anledning deruti, att länsmannen i Enontekis distrikt anhållit om löneförhöjning på grund af de särskilda förhållanden, som med hans tjenst skulle vara förbundna. Det är distriktets stora utsträckning och de i följd deraf ökade utgifterna för tjänsteresor, vidare den ringa folkmängden i distriktet och den deraf följande obetydligheten af de extra inkomsterna, samt slutligen de dyra lefnadskostnaderna på den aflägsna orten, som anförts såsom skäl. Länsmannens framställning har blifvit välvilligt upptagen af Konungens befallningshafvande i Norrbottens län, och Konungens befallningshafvande har, då det nu var fråga om löneförhöjning för en länsman, medtagit jemväl länsmännen i två andra lappmarksdistrikt, nemligen Juckasjärvi och Arjepluog. Sedermera har framställningen pröfvats af vederbörande embetsverk och kommit inför Kongl. Maj:t, och det har slutligen gått, såsom herrarne funnit, att Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att förhöja tjenstgöringspenningarne för de tre ifrågavarande länsmännen med 500 kronor för hvar och en af dem.

Utskottet har nedsatt denna förhöjning ifrån 500 till 300 kronor. Mot detta utskottets förslag hafva åtskilliga af denna kammares ledamöter reserverat sig, och bland dessa äfven jag.

Den egentliga skilnaden mellan utskottets och vår ståndpunkt är denna. Utskottet uttalar starka betänkligheter mot att åstadkomma rubbningar uti en för hela riket gällande lönestat, hvilken måste anses vara afsedd att gifva tjensteinnehafvarne de för deras bergning nödiga inkomsterna. Denna betänklighet hysa också vi reservanter likasom utskottet. Men under det att utskottet anser, att betänkligheten icke är så stor, att man icke här skulle kunna göra ett undantag, så anse vi, att betänkligheterna böra utgöra ett bestämdt hinder för att gå in på sådana undantagsbestämmelser, som här ifrågasättas.

Utskottet vill försvara sin ståndpunkt dermed, att här alldeles särskilda omständigheter föreligga. Jag har redan nämnt, hvilka

dessa särskilda omständigheter äro och vill nu gå närmare in på desamma. Om jag då först håller mig till distriktets vidsträckt-
het och deraf följande stora kostnader för tjänsteresor, så hafva herrarne af betänkan-
det funnit, att kostnaderna för tjänsteresor beräknas af läns-
mannen i Enontekis till 150 kronor om året. Ser man nu efter i den 1887 utgifna lönestatistiken för landsstaten, finner man, att läns-
män der uppgifva utgifterna för tjänsteresor till 150 å 350 kronor. Således uppgå de på åtskilliga håll till vida mer än i detta distrikt. Kostnaden för tjänsteresorna kan således icke vara någon alldeles särskild omständighet för det ifrå-
gavarande distriktet.

*Ang. höjning af tjänstgöringspennin-
garne för vissa läns-
män.
(Ferts.)*

Vidare skulle det i följd af den ringa folkmängden här vara i ringa mån tillfälle till extra förtjänster. Nu tror jag icke för min del, att lönestaten är uppgjord med hänsyn till de extra förtjänsterna, utan den är väl uppgjord så, att den i och för sig skall bereda tillräckliga inkomster för tjensteinnehafvarne. Dock vill jag nämna, att i Norrbottens och äfven Vesterbottens lappmarker finnes för länsmän en särskild extra förtjänst, hvilken icke förekommer på något annat håll, nemligen ersättning för mantalskrifning. I Norrbottens och Vesterbottens lappmarker förrättas nemligen mantalsskrifningen af länsmännen, och de hafva en om ock ringa ersättning derfor. Detta är således till deras favör en extra inkomst, hvilken icke finnes på andra håll.

Slutligen är det de dyra lefnadskostnaderna, som också blifvit anförda såsom en egendomlighet för de ifrågavarande distrikten. Nu skulle man tycka, att, när så stora kostnader blifvit nedlagda för att sätta öfre Norrland i förbindelse med det öfriga Sverige genom jernvägar, lefnadskostnaderna icke borde vara större nu än förut, utan snarare mindre, och att således denna anledning till höjande af lönerna numera skulle hafva förlorat, icke vunnit i betydelse. Och för öfrigt undrar jag, om icke, i fall länsmännen på andra håll skulle börja leta fram sina lefnadskostnader och specificera dem, de då skulle kunna af olika anledningar på olika håll komma till summor, motsvarande dem, som här af länsmannen i Enontekis uppgifvas.

Det är således enligt min tanke icke alldeles säkert, att här verkligen alldeles särskilda undantagsförhållanden föreligga. Men jag anser, att i alla händelser, äfven om så skulle vara fallet, det skulle vara betänkligt att råda bot mot sådana undantagsförhållanden genom rubbningar i lönestaten. Det är icke så mycket för att spara, som jag här har yrkat afslag på framställningen — ty den summa som skulle sparas är ju en obetydlighet — utan för att i allmänhet häfda en klok och riktig statshushållningsgrund-
sats, nemligen den att fasthålla vid de principer, som varit be-
stämmande för en uppgjord lönereglering, intill dess möjligen en ny, på andra grunder byggd, allmän lönereglering kommit till stånd. Endast på detta sätt får man trygghet för verklig spar-
samhet i stort. Man skulle ju kunna tänka sig en lönereglering, som vore uppgjord på den basen, att allt efter olika förhållanden

Ang. höjning
af tjenst-
göringspenning-
garne för
vissa länsmän.
(Forts.)

i olika delar af landet lönerna skulle sättas olika. Visserligen tror jag, att det vore en farlig väg att slå in på. Man skulle nemligen kunna komma än på det ena och än på det andra hållet och säga, att »här föreligga särskilda förhållanden». Och på det sättet skulle lönerna kunna skrufvas upp. Men, som sagdt, det är icke omöjligt att tänka sig en lönereglering, byggd på den grundvalen. Så är emellertid icke den lönereglering, som nu gäller för länsmännen, och sämst af allt är att i enstaka fall frängå en uppställd princip för lönereglering.

Såsom skäl för att här frängå regeln anföra emellertid de hörda embetsverken, kammarkollegium och statskontoret, att undantagsförhållanden redan förekomma i löneregleringen för jägeristaten, i ty att tjenstgöringspenningarna för jägmästare i Kopparbergs län och i de sex norrländska länen äro satta högre än för jägmästare i öfriga delar af riket. Det skulle nu vara ett farligt exempel, som dessa embetsverk sålunda hafva framdragit, om det nemligen här hade tillämpning; ty man finner, att det är i *alla* de sex norrländska länen som det ansetts nödvändigt att på grund af tjenstgöringsområdets utsträckning, kommunikationer, klimat och lefnadskostnader bevilja större löner. Det skulle deraf följa, att det endast är början, om nu större löneförhöjningar beviljas åt dessa tre länsmän, och att man icke skall stanna dervid, utan utsträcka undantaget kanske först till Vesterbottens lappmark och sedan till samtliga de norrländska länen. Nu är dock det af embetsverken anförda exemplet lyckligtvis här icke tillämpligt på sätt, som embetsverken framställt saken. Ty orsaken till att högre aflöning beviljats jägmästare i de norrländska länen och i Kopparbergs län ligger till väsentlig del deruti, att de förut till dessa jägmästare utgående utsyningsafgifterna indragits till statsverket. Genom denna indragning minskades, såsom domänstyrelsen på den tiden framhöll, lönerna för vissa jägmästare med ända till 2,000 kronor. Då var det ju en helt naturlig sak, att för dessa jägmästare någon ersättning skulle beredas i stället för de indragna utsyningsafgifterna. Mig synes således detta exempel alls icke passa på det fall, som här föreligger.

Det är utaf fruktan för att, om man tager det nu ifrågasatta första steget till rubbning af lönestaten för länsmännen, man sedermera skall få än från det ena, än från det andra hållet mottaga liknande framställningar, som jag tror att det är mycket betänkligt att bifalla vare sig Kongl. Maj:ts proposition eller utskottets förslag.

Herr talman! Jag ber således få yrka afslag å såväl Kongl. Maj:ts proposition som utskottets hemställan.

Herrar Nilsson i Skärhus och Holm instämde häruti.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Groll: Den fråga, som det här gäller, är höjning af tjenstgöringspengarna för länsmännen i tre af våra nordligaste länsmansdistrikt, alla till-

hörande de s. k. lappmarksdistrikten. Lappmarksdistriktens i Norrbottens län areal utgör i medeltal 112 kvadratmil. Jag vet icke, om kammaren har gjort reda för sig, hvad det betyder. Om jag gör en jemförelse t. ex. med Öland, som har en längd af 14 mil och en bredd af ungefär 1 à 1½ mil, så befinnes dock hela Ölands yttinnehåll icke vara mer än 12 kvadratmil. Icke förty finnes det på Öland 6 länsmän. Hela Kalmar län, som dock icke är något af de minsta länen i riket, är 20 mil långt och högst 7 mil bredt, har ett yttinnehåll af något mer än 100 kvadratmil. Antalet länsmän i länet uppgår till 27. Nu är det visserligen sant, att folkmängden i Kalmar län är betydligt större än i lappmarksdistriktet, men jag vill icke påstå, att det är någon fördel för länsmännen i dessa distrikt, att folkmängden der är ringa, ty vore folkmängden större, så skulle förhållandena säkerligen i många afseenden ställa sig betydligt fördelaktigare för länsmännen. Enontekis lappmarksdistrikt är 17 mil långt, och den närmaste staden, Haparanda, ligger inemot 40 mil från Karesuando, som är den egenliga centralpunkten i Enontekis. Man kan då lätt föreställa sig, hvilka kostnader, som krävas för att dit upp, der föga spanmål produceras, anskaffa erforderliga kvantiteter lifsmedel. Inom Enontekis finnes icke en enda landsväg, utan varorna måste forslas fram antingen med tillhjälp af renar under vintertiden eller också på elfvarne eller på annat besvärligt och kostbart sätt.

De 200 kr., som omtalats såsom resekostnader, kunna icke gerna afse andra än sådana kostnader, som länsmanen direkt i penningar måst utbetala. Men han måste naturligtvis, då han på sina för rättningar måste vandra långa sträckor till fots, vara åtföljd af bärare, hvilket ovilkorligen måste ådraga honom ganska känbara utgifter, hvilkas belopp dock icke kunna tydligt specificeras för hvarje resa.

Hvad de båda öfriga länsmansdistrikten, Arjepluog och Juckasjärvi, angår, så äro förhållandena der temligen enahanda med dem i Enontekis. I Juckasjärvi finnes en väg, som leder till Vittangi, men derifrån fortsätter distriktet ungefär 12 à 15 mil. Det är den enda landsvägen. Numera är dock under byggnad en väg från Vittangi till Juckasjärvi.

I Arjepluog är det icke mer än en högst obetydlig del af distriktet, som är försedd med landsväg, för öfrigt finnas endast vintervägar. Man bör häraf lätt kunna finna, att länsmannens omkostnader för sjelfva tjenstens upprätthållande i dessa distrikt äro betydligt större än nere i landet. Man bör också kunna förstå, att länsmannens utgifter för sitt underhåll och för sin familjs nödtorftiga uppehälle äro betydligt större här än nere i landet. Länsmanen i Enontekis omtalar sjelf, att prisen på lifsmedel i lappmarken äro ungefär 50 % högre än i andra delar af länet, och jag tror att i Norrbottens län i allmänhet spanmålsprisen ställa sig icke obetydligt högre än i landet för öfrigt. Hvarje spanmålsäck har att tillryggalägga ungefär 40 mil från Haparanda för att komma till Karesuando.

Ang. höjning af tjänstgöringspenningarne för vissa länsmän.

(Forts.)

Ang. höjning
af tjänst-
göringspennin-
garne för
vissa länsmän.
(Forts.)

På grund af det anförda tror jag, att det icke kan anses vara för mycket, att, som Kongl. Maj:t föreslagit, tjänstgöringspennin-
garne höjas med 500 kr. för hvar och en af dessa länsmän. Hela lönen skulle då icke komma att uppgå till mer än 2,100 kr. för den, som icke har ålderstillägg, och 2,400 kr. för den, som är i åtnjutande af sådant. Emellertid har utskottet stannat vid en siffra af 300 kr. för hvar och en af dem, och jag vågar därför icke påyrka, att Kongl. Maj:ts förslag måtte läggas till grund för Riksdagens beslut, utan hemställer allenast om bifall till utskottets förslag.

Herr Wikstén: Jag tror mig väl icke kunna beskyllas för bristande sparsamhet, om jag än i detta ärende skulle yrka bifall till utskottets förslag.

Dessa länsmansdistrikt äro dock — säga hvad man vill — absoluta undantag från öfriga distrikt i hela landet. Om man endast anställer jemförelse mellan länsmansdistrikten i Norrbottens län, så är en ofantlig skillnad mellan dem, som äro belägna i den nedre delen af länet, och dessa tre lappmarksdistrikt. Anställes jemförelsen mellan dessa och distrikt i södra och mellersta Sverige, blifver skillnaden ännu abnormare. Man behöfver därför alldeles icke befara, att, äfven om den nu föreslagna lönetillökningen skulle bifallas, någon enda skulle söka ett af dessa tre distrikt, om det står honom till buds något distrikt i den nedre bygden. Jag skall be att få upplysa, att t. ex. Arjepluogs länsmansdistrikt, som har en folkmängd af 1,771 personer, har en areal af 14,684 kvadratkilometer. Det är sålunda öfver 4 gånger så stort som Blekinge län och större än de båda skånska länen tillsammans. Härtill kommer, att på denna stora areal finnes blott en väg, farbar för hjuldon, och sträckande sig endast till, jag törs icke säga om $\frac{1}{2}$ eller $\frac{3}{4}$ mils längd. Nu är det dessutom verkligen å bane en vägbyggnad. Men äfven om den utföres, blifva vägarne, jemförda med distriktets areal, likväl obetydliga.

Ser man på Juckasjärvi, har det en folkmängd af 3,256 och Enontekis 1,348. Arealen af vissa distrikt uppgifves något olika, men enligt Kongl. Maj:ts befallningshafvandes senaste uppgifter innehålla dessa båda distrikt tillsammans en areal af nära 174 kvadratmil. Äfven här äro förhållandena nästan enahanda: nästan inga vägar finnas, och svårigheter på mångahanda sätt. I följd af distriktens vidsträcktethet och belägenhet har t. ex. länsmannen i Enontekis 39,8 mil för att komma till närmaste stad, och den i Juckasjärvi 29,2 samt den i Arjepluog 23,1. Af dessa omständigheter torde man kunna fatta, att några liknande distrikt icke kunna finnas i det öfriga Sverige, — möjligen ett i Vesterbottens lappmark, men ej heller det fullt likställigt. Landshöfding Husberg, som torde vara känd af de flesta i kammaren och hvars uppgifter därför borde vara värda beaktande — jag är nemligen för min del öfvertygad om, att han icke lemnar uppgifter, som icke äro fullt exakta — har såsom Kongl. Maj:ts befallningshafvande

bland andra förhållanden och skäl framhållit, att matförhållanden och öfriga lefnadskostnader inom bemälda distrikt äro mycket dyrare än annorstädes i Norrbotten. Det är äfven efter mitt ömdöme fullkomligt riktigt, äfven om jag är villig att erkänna, att det finnes ett par artiklar, såsom kött och fisk, hvilka på det hela taget äro der lika billiga. Allt annat måste transporterats ofantligt långa vägar från kusten, som vintertiden ställer sig dyrt, men sommartiden många gånger värre, ty då måste gods delvis köras på s. k. släpa, bäras eller läggas på hästryggen och föras fram på ridvägar.

*Ang. höjning af tjänstgöringspennin-
garne för vissa länsmän.
(Forts.)*

Dessa länsmän äro naturligtvis derjemte underkastade försakelser af allehanda slag. Inom distriktet äro länsmannen, presten och folkskoleläraren kanske de enda, som kunna räknas till de bildade klasserna. För öfrigt består befolkningen hufvudsakligen af lappar och några få nybyggare. Denna befolkning, som är spridd på en så ofantlig areal som nyss angifvits, måste dock rätt ofta besökas af länsmannen för åtskilliga förrättningar och framför allt för indrifning af krono- och kommunalutskylder. I det nordligaste distriktet får länsmannen äfven göra många resor, utan ersättning, för renförhållandena, icke i fråga om sjelfva renarne, ty då är det lappfogden, kan man invända, som skall hafva bestyret, men för inkassering af bötes- och skadeersättningar från lappar, som haft renar på andras områden. Kongl. Maj:ts befallningshafvande har äfven, bland annat, vitsordat rättigheten af den uppgiften, att länsmannen får göra många sådana resor för att uttaga skadeersättningar för renar, som gjort skada i Norge o. s. v.

Jag är för min del, i regel, lika rädd för rubbningar af löne-regleringar som någon annan, och jag är fullkomligt villig att respektera dem lika bra som andra, men jag kan aldrig tänka mig, att, om Riksdagen nu gjorde ett undantag för dessa tre länsmän, detta prejudikat kunde blifva farligt, då det absolut icke kan anföras några förhållanden, från öfriga delar af vårt land, som kunna sägas vara likställda med dem, om hvilka det nu är fråga.

Man har bland annat uppgifvit, att länsmännen i fråga skulle hafva extra inkomster för mantalskrifningens förrättande. Ja, det är troligen sant och, efter hvad jag fått mig upplyst, skola de därför hafva 4 kr. pr hvarje 100 person af befolkningen, men efter den folkmängd, jag nyss uppgaf, blir det deraf ingen stor extra inkomst och under inga förhållanden jemförlig med de extra inkomster, länsmännen på andra orter hafva.

Att det är af vigt, såsom ock Kongl. Maj:ts befallningshafvande anført, att dessa platser besättas med ordentliga och dugande män, vill äfven jag vitsorda, ty uti dessa distrikt är det egentligen länsmannen, som utgör den enda mellanhanden, Kongl. Maj:ts befallningshafvande och andra myndigheter hafva att anlita mellan sig och befolkningen. Huru jag än vänder saken, kan jag således icke finna annat, än att billighet och rättvisa fordra, att kammaren bifaller utskottets förslag i denna del, och jag skall därför taga mig friheten yrka bifall till utskottets förslag.

Ang. höjning
af tjänst-
göringspennin-
garne för
vissa länsmän.

(Forts.)

Med herr Wikstén förenade sig herrar *Wallmark, Mustaparta, Alsterlund, Nilsson* i Skrafvelsjö, *Näslund* och *Nyström*.

Herr Hans Andersson i Nöbbelöf: Då jag i likhet med flere andra utskottsledamöter från denna kammare reserverat mig mot utskottets betänkande, ber jag att få angifva några skäl, hvarför jag gjort det. Jag skall genast nämna, att jag visst icke reserverat mig i detta fall, därför att jag ansett summan vara så stor. Det spelar för mig ingen rol, om man skulle vilja bifalla Kongl. Maj:ts förslag eller utskottets, ty en dylik kompromiss, som ju kan vara af betydelse i vissa fall, synes mig i detta hänseende hafva rakt ingen betydelse. För mig synes det vara vida viktigare, att man håller fast vid principen att icke rubba de fastställda lönestaterna. Det är icke längre sedan än, som jag tror, 1893, som här förelåg en motion om ändringar i löneregleringen. Då motiverade statsutskottet sitt beslut att icke förorda motionärernas förslag dermed, att det icke vore lämpligt att göra en rubbning i lönestaten. Då var det händelsevis fråga om nedsättning af de fastställda lönerna, men nu gäller det motsatsen, och då går det mycket väl an att rubba lönestaten. Det har talats om de abnorma förhållanden, som existera på dessa orter, hvarom nu är fråga. Jag erkänner villigt, att förhållandena der äro alldeles olika mot förhållandena i öfriga delar af landet, men jag vill också nämna, att dessa förhållanden hade länsmännen reda på, då de tillträdde sina tjänster, och att två af de länsmän, som här äro i fråga, icke hafva anfört klagomål öfver dessa förhållanden. Den ende, som gjort det, är länsmannen i Enontekis, och han har fått en boställsbyggnad uppförd af staten för en kostnad af 19,400 kr. Räknar man 3,5 % på detta belopp, blir det tillika med lönen 2,579 kr., som staten årligen betalar till denna länsman. De båda andra, som ej begärt någon löneförhöjning, skulle få sig en sådan rakt påtrugad.

Det har sagts, att vi icke skulle behöfva vara rädda för att bryta mot principen. Naturligtvis äro vi alla sparsamma här i kammaren, det säger en hvar, men när det sedan blir fråga om ett anslag, så säger man: i detta fall fån I ursäktas, att jag icke kan vara sparsam. En ärad talare hoppades, att man icke skulle misstänka honom för att vilja gå med på att rubba en princip eller en lönereglering. I detta fall ville han emellertid göra det, och så kan det också ske en annan gång. Jag kan icke inse, hvarför icke hvilken annan tjänsteman som helst, som kan visa att lefnadsomkostnaderna äro dyrare för honom än för tjänstemän af samma klass på andra orter i vårt land, eller att han har större tjänstgöringsskyldighet, har samma berättigade kraf på att få komma fram med anspråk på löneförhöjning, i fall Riksdagen nu skulle tumma på ifrågavarande lönestat. Det har också talats om nödvändigheten, att göra så vidsträckta resor. Jag hörde af herr civilministern, att han *trodde* att kostnaden för biträden på resor ej vore inräknade i de extra utgifterna. Det framgår nu icke

hvarken af Kongl. Maj:ts befallningshafvandes berättelse eller af andra uppgifter, utan det är hela kostnaden för tjänsteresor, som uppgår till 150 kr. Men det finnes många andra orter, der tjänsteresorna kosta mer än 150 kr. Vägsynerna kosta på flera andra håll mycket mer än det beloppet. Men här uppe finnas inga vägar, och då äro ju således länsmännen fria från vägsyner.

Ang. höjning af tjänstgöringspenningarne för vissa länsmän.
(Forts.)

Sedan har man försökt att jemföra dessa länsmän med länsmännen i Norge och Finland, men den jemförelsen haltar. Jag känner icke till förhållandena i Finland, men i Norge hafva länsmännen en helt annan ställning än i Sverige, så jag tror icke, att man kan göra denna jemförelse.

Hur jag än ser saken, kan jag omöjligt anse det riktigt, att Riksdagen går in på att rubba lönestater, förrän den öfver hela linien gör förändringar deruti; då kan det vara rimligt. Men om vi nu denna gång slå in på principen att rubba i ett enskildt fall, så är snart hela gärdet uppgifvet. Redan i statsutskottet talades det om att det visst fans en och annan länsman utom dessa, som ansågs böra hafva löneförhöjning. Således se vi redan, att det finnes flere, som hafva spekulation på att komma efteråt och söka få lönerna höjda. På grund af de skäl, jag anført, ber jag att få yrka afslag saväl å Kongl. Maj:ts som utskottets förslag.

Herr von Krusenstjerna: Till hvad här yttrats om vigten att ställa dessa länsmän i en gynsamare ställning ber jag att, hvad särskildt angår länsmannen i Enontekis distrikt, få framhålla en omständighet. Det är den, att der uppe, åtminstone vid öfre delarne af gränsen till Finland, de svenske tjänstemännen äro de naturliga, sjelfskrifna och snart sagdt enda pioniererna, försvararne för svenskhet, för svensk nationalitet, för svenskt språk. Huru få svensktalande der finnas, hade jag för ett par dagar sedan tillfälle att erfara. Poststationsföreståndaren i Muonionalusta, som är beläget i Enontekis länsmansdistrikt, afsade sig befattningen. Det var kapellpredikanten der i kyrkbyn. På förfrågan om hvem som skulle kunna blifva hans efterträdare, upplyste han om att efterträdaren vore alldeles sjelfskrifven, ty uti hela kyrkbyn fans utom honom endast en skrifkunnig svensktalande person. Här af synes, huru få svensktalande finnas der uppe. Vid sådant förhållande och när en hvar, som något följt med den ultra-fennomanska pressen under den senaste tiden, uttalanden i Kaiku och andra tidningar, ej kunnat undgå att märka den agitation, som pågår och som i viss mån kan synas förebåda, att der uppe kan hota oss ett svenskt Schleswig-Holstein, så synes det mig vara af vigt, att man sträfvar att sätta våra svenske tjänstemän deruppe i en sådan ställning, att de, med de viktiga funktioner de hafva, icke nedtryckas af bekymmer för sitt dagliga bröd. Af den utredning, som finnes i Kongl. Maj:ts proposition om huru det är staldt för länsmannen i Enontekis, ser man, att hans inkomster gå upp till 1,600 kr. Är det en ordinarie, som innehar platsen, hvilket för närvarande icke är fallet, kan han

Ang. höjning
af tjenst-
göringspennin-
garne för
vissa länsmän.
(Forts.)

hafva ett ålderstillägg på 300 kr., och det blir då 1,900 kr. Hur pass stora de extra inkomsterna äro, torde man kunna döma deraf, att det belopp, hvartill den tillförordnade länsmannen är upp-taxerad, utgör 1,630 kr., och enligt den uträkning, som finnes öfver lefnadskostnaderna, gå de till nära 3,000 kr. Jemför man åter förhållandena i de båda grannländerna och huru der är ordnad för länsmännen, tyckes man der hafva uppfattat vigten af dessa befattningar just i gränstrakterna, och det är för mig ytterligare ett skäl, hvarför denna förhöjning borde beviljas.

Man har talat om det farliga prejudikatet. Den förste talaren från statsutskottet erinrade derom. Men i detta afseende till-låter jag mig instämma med den talare från Norrbottens län, som nyss yttrade sig. Man får väl leta bland hela Sveriges länsmans-distrikt, utan att finna några med dessa analoga fall. Hvad lefnadskostnaderna beträffar, erinrade förste talaren, att våra jern-vägars utsträckande till Norrbotten väl borde hafva medfört någon nedsättning i dem. Men jag hemställer, om lefnadskostnaderna i Enontekis — jag fäster mig särskildt vid förhållandena der — kunna vara afsevärdt beroende af jernvägsnätets utsträckning. Man har från Enontekis 37 mil till kusten, och från kusten till närmaste jernvägsstation är det 15 mil. Det blir alltså ungefär 50 mil till närmaste jernvägsstation ifrån Enontekis.

Huru jag än ser saken, tyckas mig goda skäl tala för att — jag skulle helst hafva velat tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition — nu åtminstone tillstyrka statsutskottets förslag, hvarför jag ber att få yrka bifall dertill.

Häruti instämde herr *Themptander*.

Herr von Friesen: Det har framhållits af statsrådet och chefen för civildepartementet, att ett särskildt skäl för beviljande af löneförhöjning åt länsmännen i dessa distrikt skulle vara de stora arealerna af distrikten. Jag vill då fästa uppmärksamheten på, huru just detta sålunda åberopade skäl visar, hvilken fara det är att slå in på den här föreslagna vägen. De tre nu före-varande äro nemligen icke de länsmansdistrikt, som ha de största arealerna. Arjeplogs distrikt har en areal af 147 qvadratnymil, Juckasjärvi likaledes af 147 och Enontekis af 59 qvadratnymil; men två länsmansdistrikt, som här icke äro i fråga, nemligen Jockmocks och Gellivare, hafva större arealer: Jockmocks en areal af 195 och Gellivare en areal af 169 qvadratnymil — allt enligt Konungens befallningshafvandes i Norrbottens län senaste fem-årsberättelse. Häraf synes följa, att, om de stora arealerna skola vara bestämmande, vi hafva att vänta, att äfven från de sist-nämnda länsmansdistrikten anspråk på löneförhöjning skola fram-ställas.

Det har vidare sagts, att i den kostnad för tjänsteresor, hvar-om länsmannen i Enontekis meddelat uppgift, skulle ingå endast de »direkta» utgifterna. Detta står icke att läsa i den kongl.

propositionen. Der säges länsmanen sjelf hafva uppgifvit, att »kostnad för tjänsteresor» uppgår till 150 kronor. — Äfven har herr statsrådet och chefen för civildepartementet sagt, att omkostnaderna för tjänsten deruppe skulle vara större, än nere i landet. Jag vill då nämna, att länsmanen i Enontekis här icke upptagit någon särskild utgift till skrifbiträde, hvilket deremot skett från atskilliga andra länsmansdistrikt i den år 1887 utgifna lönestatistik för landsstaterna. Der uppgifvas länsmäns utgifter till skrifbiträden till belopp af 100—400 kronor om året. Huru man vänder saken, tror jag icke att man kan finna, att här föreligga några så alldeles särskilda undantagsförhållanden, som man vill påstå.

Ang. höjning af tjänstgöringspennningarne för vissa länsmän.
(Forts.)

Att spanmålsprisen äro högre i Norrbottens län än annorstädes, vill jag icke bestrida; men, som jag redan förut antydt, kan jag icke tro, att denna skillnad nu, sedan detta län fått jernvägar, vuxit ut — snarare bör den väl hafva inskränkts, sedan så stora kostnader blifvit nedlagda på jernvägsföretag der uppe.

Den ärade representanten från Norrbottens län, som här hade ordet, nämnde, att mantalsskrifningsprovisionen vore endast en obetydlighet. Detta går jag visst in på. Äfven jag framhöll i mitt första anförande, att den är obetydlig. Men huru obetydlig den än är, så finnes den; men den är icke omnämnd i den kongl. propositionen, hvilket man haft anledning att vänta, äfven om der icke i öfrigt, såsom dock varit önskligt, angifvits, till hvilket belopp de extra inkomsterna kunna uppgå.

Man har ock sagt, att prejudikat ej vore farliga. Ja, så säges det alltid, då man är i begrepp att tillskapa sådana; men sedan, när det passar att använda dem, får man se, huru farliga de äro.

En talare på stockholmsbänken framhöll, att det skulle vara ett särskildt behof för länsmanen i Enontekis att få denna löneförhöjning. Jag har verkligen på afdelningen i statsutskottet till en början stått på den ståndpunkten, att, om man kunde inskränka sig till löneförhöjning för länsmanen i Enontekis, hvilket hade, bland annat, det skäl för sig, att han ändock är den ende, som begärt löneförhöjning, medan de andre icke gjort det, steget icke skulle vara så farligt; ty länsmanen i Enontekis har en geografisk undantagsställning: hans distrikt stöter till två andra land, både Norge och Finland. Men då invändes det, att just på den grund har han satts i bättre ställning än andra, i det staten försett honom med boställe. Derfor afstod jag från den nämnda tanken och kom då icke till någon annan utväg än att yrka afslag på Kongl. Maj:ts proposition. — Allt hvad den äsyftade talaren på stockholmsbänken anförde gälde endast länsmanen i Enontekis, ej länsmännen i Juckasjärvi och Arjepluog.

Jag ber att få vidhålla mitt yrkande.

Herr Jonsson i Hof: Da jag tillhört majoriteten i utskottet, anser jag mig också skyldig att gifva några skäl för min

Ang. höjning
af tjenst-
göringspennin-
garne för
vissa länsmän.
(Forts.)

uppfattning. Det kan ju af ingen nekas, att det föreligger särskilda omständigheter i afseende å dessa tre länsmansdistrikt. Vål har den senaste talaren nyss sökt göra detta om intet genom påpekande, att det finnes andra distrikt, som hafva ännu större areal än de tre ifrågakvarande och hvilka en annan gång skulle kunna här komma i fråga. Men mot honom ber jag att få säga, att det är en väsentlig skilnad mellan distrikt, så långt aflägsna från kusten och i saknad af kommunikationer på största delen af denna sträcka, och sådana distrikt som Jockmocks och Gellivare. Gellivare distrikt har till och med jernväg midt i sitt sköte, under det Jockmock visserligen ej har sådan, men i allt fall ordnad landsväg och bofast befolkning. Helt annorlunda är det i de nomaddistrikt, som frågan här gäller. Men motståndet mot denna förhöjning härleder sig från uppfattningen, att, om man i detta fall frångår sin princip, man har att befara, att från andra håll skulle komma liknande framställningar, hvilka Riksdagen icke skulle kunna tillbakavisa. Jag tror icke på denna fara. Ty manne, sasom sagdt, vi möjligen kunna leta upp något annat länsmansdistrikt, som, i afseende å befolkning, storlek och egenskaper att vara nära nog i saknad af vägar och hafva långa afstånd till sådana trakter, hvarifrån förnödenheter skola skaffas, o. s. v., kan jämföras med dessa tre distrikt? — Här gäller ju frågan egentligen icke annat, *kan* icke gälla annat, än den förhöjning, hvarom förslag föreligger för dessa tre distrikt. Ja, då säger man, att, när lönerna reglerats för allesamman, det ändå icke är riktigt att göra en ändring i detta fall. Ty man har nog sett till, att lönebeloppen vore rimliga. och sökandena sjelfva kunde låta bli att söka, om förhållandena vore för ogynnsamma. Det kan ju så vara; men det är så, att det här i verlden icke finnes någon fullkomlighet, utan brist nog i allmänhet vidlåder hvad som än göres, och därför rättelse får ske smaningom i vare sig ena eller andra riktningen. Så är, enligt min mening, fallet här. Det skall vara ytterst obehagligt att bo i dessa trakter, der det ej finnes andra menniskor att komma i beröring med än flyttande lappar och några nybyggare, der man är i saknad af vägar och allt möjligt samt måste skaffa upp förnödenheter, hvad som behöfves, genom forsling lång väg på hästrygg eller på annat primitivt sätt. Detta är väl något, som hvar och en måste medgifva icke förekommer på andra håll.

Jag vill påminna, att år 1892, när min granne och jag hade att handlägga en fråga, något beslätad med denna, vi stodo gent emot hvarandra, han kämpande för att den princip skulle genomföras, hvilken han motsätter sig i dag, och jag på motsatta sidan. Det gälde ett anslag af 12,000 kronor till löneförbättring åt bankvakter norr om Ljusdal. En dylik förhöjning ansåg han billig, enär lefnadskostnaderna vore högre der än på andra håll. Men jag vill fråga, om det finnes någon jämförelse mellan dessa bankvakter, som ha fri transport på banan för allt hvad de behöfva, och dessa länsmän deruppe, som äro i saknad af vägar och allting.

Man finner således, att principerna här i världen icke äro så snöräta, att de icke af förhållandena måste ändras då och då; och jag tror icke, att kammaren gör något riktigt farligt, om den bryter med principen den här gången och bifaller utskottets förslag.

Ang. höjning af tjänstgöringspenningarne för vissa länsmän.
(Forts.)

Innan jag slutar, vill jag bemöta en invändning, som en talare på skånebanken gjorde. Den bestod deruti, att han sade, att desse länsmän icke hade att förrätta några vägsyner och således deras förrättningskostnader vore billigare än andra länsmäns. Om han menar med vägsyn syn på banad landsväg, så har han fullt rätt. Men de ha deremot en skyldighet att hålla syner på gångvägar, spångvägar och en massa annat sådant. Dylikt kanske icke kostar penningar, då de icke kunna lega skjuts, utan måste gå, men denna tjänstgöring tager länsmannens tid och krafter i anspråk.

Jag tror kammaren gör rätt i att bifalla utskottets förslag,

Herr Pehrson i Törneryd: Jag kan för min del instämma uti hvad af den förste talaren, herr von Friesen, äfvensom af herr Hans Andersson redan anförts. Men under diskussionen hafva några särskilda skäl framhållits för bifall till den kongl. propositionen, af hvilka jag vill i allra största korthet upptaga till bemötande allenast tvenne. Det ena, som synes mig högst egenomligt, är det, att till följd deraf, att det fins så liten svensktalande befolkning i Enontekis, man tror sig kunna med en löneförhöjning åt länsmannen i det distriktet främja svensk tungomåls spridande. Jag tror för min del icke, att man dermed skulle vinna ett sådant syftemål, om det nu var meningen. — Det andra är, att man anført de höga lefnadskostnaderna och talat om den svåra tjänstgöringen och mera sådant i liknande syfte. Men allt detta tal, mine herrar, betyder litet i förhållande till den omständigheten, att man icke hört talas om att det saknats aspiranter till länsmanstjänsterna i det ifrågavarande distriktet. Så länge som detta icke är förhållandet, synes mig vara rigtigast, att Riksdagen håller på en lönestat, som så nyligen är fastställd som lönestaten för landsstatstjänstemännen.

På grund af dessa i korthet anförda skäl ber jag att få yrka afslag ej mindre å Kongl. Maj:ts proposition än på utskottets förslag och bifall till den i ämnet afgifna reservationen.

Herr Lasse Jönsson: Herr talman! Det är ju klart, att vi, som hafva reserverat oss mot utskottets hemställan, icke gjort det af sparsamhetsskäl — ty dertill är summan för liten — utan af rent principiella skäl. Det är nemligen fruktan för att så fort isen blifvit bruten — om jag så får säga — i det att man går ifrån en reglerad stat, så hafva vi att vänta jemt och ständigt återkommande frågor af likartad natur. Man behöfver således icke säga som en föregaende talare från utskottet, att man vore tvungen att visa, att förhållandena vore lika som med dessa tre

Ang. höjning
af tjenst-
göringspennin-
garne för
vissa länsmän.
(Forts.)

länsmän, utan man behöfver blott visa, att det finnes en länsman, som har det svårare än länsmän i allmänhet — och då är man inne på det sluttande planet: nästa år visar man, att det är fyra, som hafva det sämre, och året derpå kommer man med tio länsmän. Vi få hvart år en lönereglering, så snart en tjänsteman har det sämre än de andra; och göra vi så, hvar skola vi då stanna? Stanna vi deremot nu, då hafva vi principen gifven, att alla skola hafva det lika, och en lönestat, som vi kunna hålla oss till; då stå vi fast. Men släppa vi denna princip, så må vi se till hvar vi kunna stanna. Det blir icke nog med länsmännen, utan det kommer att utsträckas till tjänstemännen i allmänhet, ja, det kan slutligen gå så långt, att det visas, att militärerna hafva dyrare lefnadskostnader i Norrland än i de öfriga delarne af landet. Hvar skola vi då stanna? Nej, jag tror, att det är bäst, att vi stanna der vi äro och hålla på principen, att lönerna skola vara lika öfver hela riket. Eljest kunna vi komma ganska illa ut, om vi gifva oss ut på något annat.

Jag yrkar afslag å utskottets hemställan.

Herr von Friesen: Jag ber om ursäkt, att jag ännu en gång yttrar mig i denna fråga, men det torde icke förvåna kammaren, att jag denna gång begärt ordet. Jag har nemligen blifvit förebrådd för en inkonsequens. Jag skulle nemligen, då fråga var om banvakterna i Norrland, hafva röstat för att dessa skulle erhålla en särskild aföning till skilnad från öfriga banvakter i Sverige. Jag ber då att i korthet få erinna kammaren, huru förhållandena voro i denna fråga. Kongl. Maj:t hade föreslagit, att en ny lönegrad skulle tillämpas på banvakter — det gälde, i förbigående sagdt, den gången 60 kronor för hvar och icke, såsom nu, 300 à 500 kronor —; det finnes, jag minnes kanske icke riktigt terminologien, 20:de, 21:sta, 22:dra o. s. v. lönegraderna för banvakter, och det ifrågasattes, att äfven den 19:de skulle blifva gällande för dem. Då ville icke statsutskottet vara med härfpå, eftersom det förestod en lönereglering för banvakterna. Men några i statsutskottet ville vara med om någon förbättring för banvakterna, så äfven jag, och vi höllo före, att den nya lönegraden — 60 kronor högre, vill jag minnas — borde, om ock med en bestämd begränsning af kostnaden, redan nu öfvergångsvis få tillämpas; och sålunda tillkom det åsyftade beslutet. Det var således icke ett frångående af en redan fastställd stat, utan det var ett fortgående på den förut inslagna vägen. Det var förut fastslaget, att det skulle finnas olika successivt stigande lönegrader; frågan gälde i hvad mån de skulle få tillämpas på banvakterna. Den lönetillökning, som då beslöts, är icke heller inskränkt till Norrland, utan medlen beviljades till förhöjning i vissa fall af de vid statens jernvägar anstälde banvakters löneförhöjning. I motiven till Riksdagens beslut hette det vissertligen, att särskildt i Norrland kunde förhållandena vara sådana, att löneförhöjning för banvakterna behöfdes, men det säges icke, att det var uteslu-

tande i Norrland, som den nya lönegraden skulle behöfvas. Det var således icke ett frångående i ett par undantagsfall från en faststald lönestat, som då skedde, utan en allmän förändring i tillämpningen af gällande aflöningsreglemente. Så är icke nu förhållandet. Den gången var förändringen dessutom blott provisorisk i afvaktan på den utlofvade definitiva löneregleringen för jernvägsstaten, hvilken visserligen ännu icke låtit höra af sig.

Det har visserligen sagts, att det skulle vara så ytterst obehagligt att bo der i Norrbotten. Ja, det tycka måhända vi, men jag vet icke huru de, som bo der, tycka. De, som bo i Afrika, tycka måhända: »huru kusligt att bo i Stockholm!» men icke tycka vi, att här är obehagligt.

Man har sagt, att fullkomlighet icke finnes, utan att man, när man finner att man gjort orätt, kan göra rättelse i en eller annan riktning. Ja, att rättelser göras i den ena riktningen, det vet jag nog; men gif mig exempel på, att det gjorts rättelse i den andra!

Herr Danielson: Jag kan vara mycket kortfattad i denna fråga, ty de, som hafva försvarat reservanternas hemställan, tyckas mig hafva anfört så godt som alla skäl, hvilka rimligen kunna anföras. Men jag begärde ordet, därför att jag funnit, det en mycket vigtig omständighet icke blifvit framhållen.

Här har betonats, att denna löneförhöjning skulle ega rum i följd af de vidsträckta länsmansdistrikten, och detta har framhållits såsom det hufvudsakligaste skälet. Men om herrarne se närmare på saken, så befinnes det, att det lika mycket är ett annat skäl, nemligen att dessa tjänstemän icke äro i tillfälle att skaffa sig något enskildt förvärf bredvid sin tjänst. Beviljades nu denna förhöjning, så skulle man fastslå den principen, att hvarje länsman, som icke vore lämplig för enskild verksamhet eller af någon annan anledning ej anlidades af allmänheten och som sålunda icke kunde förtjena något enskildt, att en sådan länsman skulle vara berättigad till en liknande löneförhöjning. Vi måste betänka, att detta är en farlig princip, ty liknande anspråk kunna framkomma från andra länsmän, som icke hafva så stora distrikt, och dessa kunna då säga: Vi äro icke i tillfälle att förtjena något enskildt, och då ni förut af sådan anledning beviljat tre tjänstemän löneförhöjning, så äro äfven vi berättigade dertill. Hvert skall detta taga vägen. Jag tror icke, att vi 1878 reglerade lönestaten med hänsyn till att länsmännen skulle förtjena något betydande på enskilda uppdrag, utan uteslutande i syfte att de skulle upprätthålla sina tjänster.

Skulle utskottets förslag gå igenom, så kan man befara, att i framtiden rätt många eller kanske alla länsmän komma med liknande anspråk, och då, såsom herrarne veta, vi hafva omkring 520 länsmän, skulle en förhöjning med 300 kronor till hvarje länsman åstadkomma en ökning på ordinarie stat af icke mindre än 150,000 kronor. Jag hemställer till kammaren, om kammaren är beredd

Ang. höjning
af tjänst-
göringspennin-
garne för
vissa länsmän.
(Forts.)

Ang. höjning af tjänstgöringspenningar för vissa länsmän. att nu taga första steget härtill, och om tiderna äro sådana, att man nu bör öka några löner. Som jag har stora betänkligheter i detta fall, har jag instämt med reservanterna och har velat framhålla ytterligare detta skäl till de många, som förut anförts i samma syfte.

(Forts.)

Jag yrkar bifall till reservationen.

Härmed var öfverläggningen slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå och bifall i stället till den af herrar H. Andersson m. fl. vid punkten fogade reservation. Herr talmannen förklarade sig anse den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad, men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller statsutskottets hemställan i punkt 1 af utlåtandet n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den af herr H. Andersson m. fl. afgifna, vid utskottets betänkande fogade reservation.

Omröstningen visade 97 ja och 103 nej; och hade alltså kammaren fattat sitt beslut i enlighet med nej-propositionens innehåll.

Punkterna 2 och 3.

Biföllos.

Punkten 4.

Ang. aflöning åt en assistent vid landbruksakademiens värtfysiologiska försöksanstalt Kongl. Maj:t hade föreslagit, att Riksdagen måtte bevilja ett belopp af 1,500 kronor till aflöning åt en assistent vid landbruksakademiens värtfysiologiska försöksanstalt samt i följd deraf höja anslaget till »befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar» med 1,500 kronor, eller från 105,000 kronor till 106,500 kronor.

Utskottet hemställde emellertid, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke måtte af Riksdagen bifallas.

Emot denna utskottets hemställan hade reservation anmälts af herrar C. Lundeberg, friherre F. W. von Otter, G. D. R. Tornerhjelm, H. P. P. Tamm, I. Wijk, I. Kerfstedt, E. Fränckel, N. Fosser, F. E. Pettersson, friherre J. T. Gripenstedt, H. R. Törneblad och C. U. S. Lybeck, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa:

»att Kongl. Maj:ts förevarande framställning måtte på det sätt bifallas, att Riksdagen, till aflöning åt en assistent vid landbruksakademiens växtfysiologiska försöksanstalt, å extra stat för år 1896 anvisade ett belopp af 1,500 kronor».

*Ang. aflöning
åt en assistent
vid land-
bruksakade-
miens växt-
fysiologiska
försöksanstalt.*

Efter föredragning af punkten anförde:

(Forts.)

Herr Wijkander: Herr grefve och talman, mine herrar! Det talas i dessa dagar mycket om landbrukets betryckta ställning, och man behöfver icke vara landbrukare för att inse, att det ligger mycket berättigadt i detta tal. Det förefaller mig, som om man under sådana förhållanden bör uppbjuda all sin kraft för att rycka landbruket ur denna betryckta ställning. Jag kan därför icke neka till, att det var med öfverraskning som jag såg, att bland de många reservanterna inom utskottet ingen fans från denna kammare, helst som flertalet af dess utskottsledamöter sjelfva äro landbrukare.

Då det för tio år sedan var fråga om anslag till en föreståndare för den växtfysiologiska afdelningen af experimentalfältet, talades det i denna kammare mycket varmt om de fördelar, som man kunde vänta af denna föreståndareplats, och flere af landtmännen uppträdde varmt för anslaget, deribland, om jag icke missminner mig, den nuvarande representanten för Södra Möres östra valkrets. Det har sedermera visat sig, att de förhoppningar, som ställdes å denna anstalt, i rikt mått uppfyllts, men det har också visat sig, att den uppgift, som anstalten skulle fylla, var så stor, att icke alla fördelar kunde vinnas med blott en person. Kongl. Maj:t beviljade därför 1890 10,000 kronor, fördelade på tre år, för att sätta anstalten i stånd att i större omfång bedrifva dessa undersökningar, och man har nu sett åtskilliga af de resultat, som vunnits genom detta anslag, publicerade, medan återstoden förefinnes tillgänglig i manuskript. Landbruksakademien har nu, under insigt af hvad som kunde vinnas genom ökade arbetskrafter, ingått till Kongl. Maj:t med begäran om ett anslag af 1,500 kronor till en assistent, och man hoppades att derigenom få nästan den dubbla arbetsprodukten, då två personer kunde egna sig åt anstaltens verksamhet. Jag sätter i andra rummet såsom en vigtig vinst deraf, att man, då föreståndaren en eller annan gång är hindrad att fungera, skulle hafva en sakkunnig person, som kunde bevara kontinuiteten i öfvervakandet af undersökningarne.

Utskottet har icke heller bestridt, att man genom anställande af en sådan assistent skulle med jmförelsevis liten uppoffring kunna vinna väsentliga fördelar, men utskottet har uttalat sig emot anslaget på den grund, att man ansett, att akademien genom en lämpligare disposition af de till dess förfogande ställda medel skulle sjelf kunna bestrida omkostnaderna för denna plats. Ja, mine herrar, det är mycket lätt att framkasta ett sådant påstående och det är också lätt att framkasta den motsatta åsigten, men vi hafva objektivare skäl att stödja oss på, då det gäller att bedöma

*Ang. aflöning
åt en assistent
vid landt-
bruksakade-
miens växt-
fysiologiska
försöksanstalt.*

(Forts.)

möjligheten för akademien att bekosta denna assistentplats. Ser man på experimentalfältets räkenskaper under de föregående åren, så utvisa de, att experimentalfältet fått år efter år ikläda sig ökade skulder. Redan för en längre tid sedan fick akademien uppoffra stora belopp för att betäcka experimentalfältets skuld. En gång på 1850-talet fick akademien betala en skuld på 20,000 kronor, men äfven om vi endast hålla oss till de sista åren, så har under dem experimentalfältets skuld vuxit betydligt. 1882 utgjorde den i rundt tal 1,100 kronor, 1887 hade skulden vuxit till 11,300 kronor, och sedermera se vi, huru den år efter år vuxit, så att den fem år senare, 1892, uppgick till 16,300 kronor. 1893 sjönk skulden med ett par tusen kronor, men steg å nyo under förra året. Vi finna således, att den under sista årtiondet vuxit från omkring 1,000 kronor till 15- å 16,000 kronor, och detta oaktadt det fins en afdelning af experimentalfältet, trädgårdsafdelningen, som icke har statsanslag, men som bär sig så bra, att man beräknar ett årligt öfverskott på ett par, tre tusen kronor, hvilka kunna användas till underhåll af öfriga afdelningar af experimentalfältet. Under sådana förhållanden är det tydligt, att experimentalfältet icke kan sjelf anställa någon sådan assistent, som här är i fråga.

Man kan ju möjligen säga, att landtbruksakademiens styrelse skulle kunna vidtaga åtgärder för att åstadkomma större besparingar, och man kan möjligen betvifla dess förmåga i detta afseende, men dess intresse och dess benägenhet att på det sättet tillgodose experimentalfältet, dem kan man icke betvifla, då man vet, att skulden icke kan betäckas på annat sätt, än att akademien på sitt eget kapital afskrifver skulden, och akademien måste anse, att på dess kapital redan 15- å 16,000 kronor afskrifvits på detta sätt. För hvarje dylik akademi är ett sådant kapital en sådan ögonsten, att man icke behöfver betvifla, att dess förvaltningsutskott söker vinna ett så godt resultat som möjligt; och ser man på akademiens räkenskaper, så finner man lätt, att akademien icke har råd till sådana afskrifningar för längre tid. Akademien har ett kapital på 224,000 kronor, om man icke afräknar de ofvan nämnda 15,000 kronor, som akademien måste under den närmaste framtiden afskrifva. Räntan af detta kapital uppgår till ungefär 10,000 kronor; dessutom har akademien i hyresinkomster af sin byggnad ungefär 6,000 kronor och i statsanslag 1,000 kronor. Akademiens inkomster äro således ungefär 17,000 kronor. Dessa äro så använda, att, om man ser på utgifterna, det är tydligt, att akademien icke kan vidtaga någon egentlig besparing.

Akademien kunde, såsom redan erinrats, icke af dessa inkomster betala den skuld, som experimentalfältet åsamkat sig, utan akademien måste taga af sitt kapital för att betäcka denna skuld. Om derför Riksdagen icke beviljar detta anslag, så kunna vi vara öfvertygade om att akademien låter denna assistentplats falla; och då utskottet vitsordat -- och alla, som hafva reda på saken, måste enligt min tanke vitsorda -- att det är en synnerligen förtjenst-

full verksamhet, som ifrågavarande afdelning af detta experimental-fält uppehåller, och då man har tillfälle att med jemförelsevis små utgifter få arbetsprodukten fördubblad, så synes det mig vara en verklig misshushållning, om man afslår detta anslag, som Kongl. Maj:t begärt.

Det förekommer i slutet af utskottets betänkande ett par ord, som — jag nekar icke dertill — väckt min uppmärksamhet och nästan förvåning.

* Der står i en bisats inskjutet, att »landbruksstyrelsens yttrande icke blifvit i detta ärende inhämtadt». Jag tror, att den, som har reda på dessa institutioners organisation, mycket väl vet, att landbruksstyrelsen har sin verksamhet, landbruksakademien sin, och att dessa inrättningars uppgifter icke alls äro sammanblandade. Landbruksstyrelsen har de praktiska och administrativa åtgärderna, landbruksakademien de mera vetenskapliga. Den utgiftspost, som det nu är fråga om, skulle komma att ingå i ett anslag, som hör till landbruksakademien, och har således icke alls att göra med landbruksstyrelsen. Ur rent formel synpunkt torde det därför vara fullt berättigadt, att Kongl. Maj:t i denna sak icke hört landbruksstyrelsen; men det ser likväl af denna bisats i utskottets betänkande ut, som om utskottet dermed skulle velat insinuera, att man kunnat på något sätt befara, att landbruksstyrelsen skulle vara afvoigt stämd mot den utgiftspost, hvarom nu är fråga, eller anse den vara mindre nyttig. Jag tror mig vara berättigad förklara, att landbruksstyrelsens ledamöter sjelfva icke satt i fråga, att styrelsen skulle höras öfver nu ifrågavarande utgiftspost, öfver hvilken styrelsen icke har någon befogenhet att yttra sig, samt att landbruksstyrelsens ledamöter äro så långt från att vara afvoigt stämda mot detta förslag, att de varmt intressera sig för att Riksdagen bifaller detsamma, så att den verksamhet, som växtfysiologiska anstalten hitintills med synnerlig framgång bedrifvit, derigenom kunde i väsentlig mån befordras. Det förekommer mig därför, som om den insinuation, som tyckes ligga i angifna ord i utskottets betänkande, endast kan bero på en tillfällighet och icke kan vara så afsigtligt menad, då, såsom nämnts, landbruksstyrelsens ledamöter äro varmt intresserade för att anslaget beviljas.

Då, såsom jag nu, mine herrar, haft tillfälle framhålla, det är min åsigt, att det blefve en väsentlig förbättring för landbruksakademiens växtfysiologiska försöksanstalt, om medel till den assistentplats, som föreslagits, beviljas, och då det är alldeles påtagligt, att akademien hvarken af experimental-fältets inkomster ej heller af egna medel kan bekosta denna assistentplats, och således, om Riksdagen nekar medel härtill, platsen måste komma att blifva obesatt, anser jag det vara en mycket stor misshushållning af Riksdagen att icke nu bevilja detta anslag.

Jag ber därför, herr grefve och talman, att på det varmaste få förorda reservanternas förslag.

Herr *Themptander* instämde häruti.

*Ang. aföning
åt en assistent
vid landt-
bruksakade-
miens växt-
fysiologiska
försöksanstalt.*

(Forts.)

Ang. aflöning
åt en assistent
vid landt-
bruksakade-
miens växt-
fysiologiska
försöksanstalt.

(Forts.)

Herr von Friesen: Jag skall be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Den föregående ärade talaren erinrade bland annat om några detaljer från de förhandlingar, som egde rum, då anslaget till föreståndaren för den växtfysiologiska anstalten tillkom. Jag ber att i kammarens minne få återföra, huru förhållandena då verkligen voro. Landtbruksakademien hade föreslagit — det var vid 1885 års riksdag frågan förekom — att den växtfysiologiska anstalten skulle erhålla sin fullständiga organisation. För det ändamålet behöfdes dels en föreståndare, dels en assistent. Kongl. Maj:t föreslog i sin proposition härom till Riksdagen, att endast föreståndaren skulle tillsättas; med assistenten kunde anstå, till dess man funnit, huru anstalten komme att utveckla sig. Först sedan man funnit, att anstaltens utveckling kräfde det, vore det tid att tänka på assistenten. Detta förekom naturligtvis statsutskottet, som behandlade ärendet, såsom ett hot för framtiden, att det en gång skulle komma ett förslag till Riksdagen angående upprättande af en assistentplats. För att förekomma denna fara anförde utskottet ungefär följande: visserligen vore lönen åt föreståndaren väl hög, men under vilkor att han, för den händelse assistent skulle behövas under någon del af året, sjelf blefve skyldig att vidkännas den derför nödiga utgiften, så ville utskottet i alla fall gå med på den af Kongl. Maj:t föreslagna lönen. Detta var ett något egendomligt vilkor för beviljandet af en lön, och det tilldrog sig också bland Första Kammarens utskottsledamöter en sådan uppmärksamhet, att tvenne af dem ansågo sig böra reservera sig deremot, derför att de tyckte det vara en egendomlig nyhet. Då ärendet förekom i Första Kammaren, klandrade dessa reservanter utskottets förslag, och den ene af dem yrkade, att vilkoret skulle strykas. För att då aflägsna hvarje skymt af tvifvel om hvad meningen vore med detta vilkors intagande, begärdes ordet af dåvarande ordföranden på andra utgiftsafdelningen i statsutskottet, friherre Fredrik von Essen, som yttrade: »I motsats mot den siste ärade talaren anhåller jag om bifall till statsutskottets betänkande. Man kan förvänta, att inom en kanske icke så aflägsen framtid fråga blir om tillsättande af en ny tjänsteman, nemligen den ifrågasatte assistenten. Framställningen härom har ock redan blifvit gjord, ehuru Kongl. Maj:t icke funnit för godt att redan nu äska anslag derför. Af detta skäl och för att förekomma, att ytterligare utgifter för en ny tjänst skulle komma att utgå, har statsutskottet ansett lämpligt att vid sitt förslag om bifall till Kongl. Maj:ts proposition fästa det ifrågavarande vilkoret.» Det var således alldeles tydligt meningen både hos statsutskottet och hos Riksdagen, som antog statsutskottets förslag, att Riksdagen aldrig skulle komma att gå in på att bevilja medel till den ifrågavarande assistenten. Jag anser derför, att hvad som vid beviljandet af den ordinarie staten för nu ifrågavarande anstalt förekommit, utan all fråga nu bör föranleda Riksdagen att afslå Kongl. Maj:ts proposition.

Hvad vidare sjelfva saken beträffar, erkänner jag, att arbetet vid den växtfysiologiska anstalten, såvidt jag kan döma, har varit synnerligen godt; men jag är mycket obenägen för att vidare utvidga området för landbruksakademiens verksamhet nu, sedan vi fått en landbruksstyrelse. Det är i stället denna styrelsens verksamhet, som vi böra främja — det är den vägen vi böra gå, äfven när det gäller att i vetenskapligt hänseende befordra landbrukets bästa, och följaktligen är det till de under landbruksstyrelsen subordinerande landbruksinstituten vi då böra vända oss. För öfrigt har man ju satt i fråga, att äfven vid universitetens vetenskapliga forskningar skulle kunna bedrifvas, som kunde vara till nytta för landbruket. Nå väl, äfven detta sätt kan anses lämpligt; men framför allt bör man hålla sig till sådana institutioner, som subordinerade under landbruksstyrelsen, ty det är dock den, som för närvarande har att bevaka landbrukets intressen. Jag vill deremot icke vidare vara med om att gifva nya anslag till tjänstemän under landbruksakademien. Så ringa, som den möjligen kan tyckas, är icke den nu föreliggande frågan. Landbruksakademien sträfvar oupphörligt efter att utvidga området för sin verksamhet och att få nya tjänstemän. Vi hafva i friskt minne, huru det var med den agrikulturkemiska anstalten. Först bestämdes den dit hörande assistentens lön till 1,200 kronor, år 1875 höjdes den till 1,500 kronor, år 1888 fick han ett ålderstillägg på 300 kronor, därför att han *icke* kunde få någon befordran till annan plats, och år 1892 begärdes ytterligare 1,200 kronor, emedan han *skulle* befordras till en annan plats. Herrarne se sålunda, huruledes man kan förfara, när man vill utvidga lönestaterna. Det finnes många vägar för det ändamålet. Emellertid gick sistnämnda förslag ej igenom, men måhända endast af den anledning, att det icke kunde blifva föremål för gemensam votering. Det begärdes nemligen för ändamålet icke tillökning i någon anslagspost på hufvudtiteln, utan det begärdes endast, att medel från ett å hufvudtiteln till oförändradt belopp uppfördt anslag, nemligen anslaget till »befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar», skulle för nämnda ändamål få användas. Jag vet icke, huru det gått, om saken blifvit föremål för gemensam votering. Nu förföll emellertid frågan, men afsigten kvarstår i alla händelser.

Landbruksakademiens utvidgningstendenser synas mig numera, efter landbruksstyrelsens inrättande, icke böra uppmuntras. Detta är jemte Riksdagens år 1885 fattade beslut för mig, herr talman, fullgodt skäl att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr *Fredholm* från Stockholm förklarade sig instämma med herr von Friesen.

Ordet lemnades härefter åt

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Groll, som yttrade: Jag skall be, att, med anledning af hvad den senaste ärade

*Ang. aflöning
åt en assistent
vid land-
bruksakade-
miens växt-
fysiologiska
försöksanstalt.*

(Forts.)

Ang. aflöning
åt en assistent
vid landt-
bruksakade-
miens växt-
fysiologiska
försöksanstalt.

(Forts.)

talaren yttrade, få påpeka, att, då växtfysiologiska anstalten kom till stånd till följd af Riksdagens beslut år 1885, man tänkte sig, att den assistent, som då från visst håll var ifrågasatt, icke skulle vara erforderlig för arbetet under hela året, utan endast under viss tid deraf. Det var säkerligen detta, som gaf Riksdagen anledning till att bestämma, och som gjorde, att Riksdagen äfven ansåg sig kunna bestämma, att assistenten skulle aflönas af föreståndaren. Sedan dess ha emellertid snart tio ar förgått, institutionen har utvecklats, och det erkännes nu allmänt, att de arbeten, som derifrån utgått, varit stämplade af noggrannhet och insigt. Vid sådant förhållande torde det icke vara underligt, om man nu, för de ytterst minutiösa arbeten, som der förekomma, ifrågasätter, att en assistent skall anställas med sysselsättning hela året om. Detta har visat sig vara behöfligt, och nyttan af en assistent har också på ett eklatant sätt ådagalagts genom de undersökningar af sädesrostens väsen och vilkor, som med biträde af en sådan företagits. Det lider intet tvifvel, att, om dessa undersökningar skulle verkstälts utan anlitan af en assistent, de då säkerligen ej på långt när skulle lemnat sådana resultat, som de nu gjort. Endast derigenom, att dessa arbeten *ständigt* kunnat öfvervakas, har detta varit möjligt. De arbeten, som denna institution har till sin uppgift att utföra, äro för vårt landtbruk af den allra största vikt, och jag förestälde mig därför, att det åtminstone i denna kammare icke skulle råda någon tvekan om att understödja Kongl. Maj:ts förefvarande framställning.

Hvad beträffar förhållandet mellan landtbruksstyrelsen och landtbruksakademien, hvilket äfven berördes af den föregående talaren, skall jag be att få fästa uppmärksamheten derpå, att landtbruksstyrelsen egentligen är en administrativ myndighet, då deremot landtbruksakademiens uppgift i afseende å landtbrukets studerande och utveckling hufvudsakligen är af vetenskaplig beskaffenhet, ehuru naturligtvis med praktiskt syfte. Landtbruksstyrelsen har icke alls den organisation eller sådana förutsättningar, som äro nödvändiga för att anordna och verkställa vetenskapliga undersökningar. Detta är deremot något som tillkommer landtbruksakademien. Jag tror därför, att den mellansats uti utskottets utlåtande, hvari det säges, att landtbruksstyrelsens yttrande icke blifvit i denna fråga inhemtadt, tillkommit af någon missuppfattning hos statsutskottet om landtbruksstyrelsens och landtbruksakademiens olika uppgifter.

Jag ber vidare att få påpeka, att, om statsutskottets utlåtande, med den motivering der finnes, skulle vinna Riksdagens bifall, och landtbruksakademien deraf möjligen skulle kunna föranledas att, om den hade tillgångar dertill, anställa en assistent till biträde vid växtfysiologiska anstalten, det möjligen skulle kunna inträffa, att statskontoret, i fall det derom finge kännedom, ansåge sig förhindradt att utanordna aflöning till anstaltens föreståndare. Ty enligt Riksdagens vilkor åligger det föreståndaren sjelf att aflöna assistent.

På dessa grunder håller jag före, att lämpligast vore att icke bifalla utskottets betänkande, utan att, då alla erkänna nyttan af att en assistent finnes, Kongl. Maj:ts förslag vunne bifall.

*Ang. aföning
af en assistent
vid landt-
bruksakade-
miens växt-
fysiologiska
försöksanstalt.*

Vidare anförde:

Herr Jonsson i Hof: Herr talman, mine herrar! Då talaren på göteborgsbänken satte i fråga, att den mellansats, som utskottet tagit in rörande landtbruksstyrelsens hörande, skulle vara obehöflig, eller att det skulle ligga någon insinuation deri, ber jag att få säga, hvarför utskottet tagit in denna mellansats.

I nästa punkt i utlåtandet förekommer nemligen en motion om inrättande af en entomologisk försöksstation vid landtbruksakademien, och öfver denna anläggning har landtbruksstyrelsens yttrande inforrats, trots att denna institution skulle blifva en lika vetenskaplig affär som den växtfysiologiska anstalt saken nu gäller. Vid sådant förhållande förekom det utskottet egendomligt, att man icke hört landtbruksstyrelsen beträffande den assistent, hvarom nu är fråga, när man, såsom nämnts, ansett nödigt att inhemta dess yttrande öfver den andra frågan, hvilken för närvarande hvilar hos Kongl. Maj:t och således ännu icke blifvit afgjord. Huruvida akademien af egna medel kan släppa till något belopp för detta ändamål, i fall det oundgängligen erfordras, kan ju bero på olika omdömen. Talaren på göteborgsbänken var för sin del öfvertygad om att det icke var möjligt; jag för min del är åter af den upfattningen, att det *kan* ske. Om man gör sig underrättad om hvilka utgifter akademien på senare tiden haft, finner man t. ex. en post för kontroll af kulturförsök med mossmarker och dylikt. Det har för oss varit svårt att fatta, hvartill en sådan kontroll från akademiens sida skall tjena, enär ju omfattningen af de experiment, som här utföras, i alla fall måste vara ytterst obetydlig och intetsägande gent emot den stora omfattning, som mosskulturföreningens experiment i detta hänseende ega. Man har, säger jag, icke rätt kunnat fatta, hvad det tjenar till att plottra bort medel på denna sak. Vi ha trott, att det skulle finnas en utväg att spara på medel *der*, om man anser nödigt att placera dem *här*. — Men derjemte förefinnes det en annan omständighet med akademien, som man i detta fall icke bör förbise, nemligen den, att akademien af — jag minnes icke om det var förlidet års Riksdag eller den 1893 — erhöll 4,000 kronor i ersättning för utrymme, som akademien afstod at tekniska skolan, utan att det kunde visas, att dessa 4,000 kronor i och för sig behöfvas för att skaffa akademien sjelf ett motsvarande utrymme i stället för hvad den afstod. Akademien skulle endast ha dessa 4,000 kronor, därför att värderingen af de i tekniska skolan upplåtna lokalerna utvisade denna summa. Häraf torde gifvet framgå, att det finnes möjlighet för akademien att äfven af denna nya inkomstpost disponera något för här i fråga varande ändamål. Om akademien har god vilja och söker förståndigt ran-

(Forts.)

Ang. aflöning
 åt en assistent
 vid landt-
 bruksakade-
 miens växt-
 fysiologiska
 försöksanstalt.

gera med sina utgifter, torde det således finnas stora möjligheter för att vare sig öka aflöningen till föreståndaren eller anställa en särskild assistent med en aflöning uppgående till ett belopp, om så fordras, motsvarande hvad här har begärts. — Äfven detta ha vi ansett vara ett skäl för godkännande af utskottets förslag, och jag hemställer också om bifall till detsamma.

(Forts.)

Herr von Friesen: Blott några ord. Jag vill icke påstå, att Riksdagen år 1885 ansåg, att en assistent skulle vara behöflig endast under någon del af året. Riksdagen ansåg då, att assistent icke alls borde finnas, men att, om en sådan tjänsteman under någon del af året vore behöflig, han borde aflönas af föreståndaren.

Hvad nu angår det arbete med sädesrosten, som herr civilministern omnämnt, tror äfven jag, att det är ett utmärkt arbete, ehuru det tyvärr ännu icke blifvit publicerad. Men jag vill fästa uppmärksamheten derpå, att detta arbete är till väsentlig del åstadkommet genom ett särskildt anslag å 10,000 kronor, som från civildepartementet beviljats.

Herr statsrådet och chefen för civildepartementet ifrågasatte vidare, huruvida, då nu detta vilkor om assistentens aflönande af föreståndaren finnes, statskontoret skulle kunna utanordna aflöningen till föreståndaren, för den händelse landtbruksakademien bekostade assistentens lön. Så fria former har dock verkligen landtbruksakademien, att den kan i verkligheten vinna sitt mål, att erhålla en växtfysiologisk assistent, utan att detta behöfver komma statskontoret något vid. Lönen till föreståndaren har blifvit utanordnad, oaktadt redan på annat sätt än af föreståndaren en assistent blifvit aflönad. Statskontoret har redan gjort detta och kan också göra det fortfarande. För öfrigt ser man af statsrevisionens berättelse, som i dag utdelats, att oaktadt Riksdagen beviljat lön till föreståndaren för den agrikulturkemiska afdelningen med ett, som det tyckes, ordentligt belopp, har dock akademien af egna medel dels kontant anvisat honom ett belopp af 750 kronor, dels ock ur Palmgrenska fonden 500 kronor. Nög har akademien utvägar att gifva löneförhöjning åt sina tjänstemän; det synes vara påtagligt.

Herr friherre Bonde: Herr grefve och talman, mine herrar! Såsom herr statsrådet och chefen för civildepartementet nyss yttrade, torde man kunna hoppas, att inom denna kammare, bland hvars ledamöter finnas så många idkare af jordbruk, ett anslag sådant som detta skall omfattas med intresse. Såsom den förste talaren framhöll, är det ju äfven i dessa tider, då jordbruket lider stort betryck och är utsatt att kämpa mot alla möjliga svårigheter, af största vigt, att medel också beredas detsamma att bestå i kampen mot alla dess fiender i naturen, vare sig dessa utgöras af skadeinsekter eller sjukdomar alstrande parasiter; och det är just mot dessa senare, som den växtfysiologiska anstalten i synnerhet har att kämpa.

Under diskussionen har många gånger framhållits och af ingen heller förnekats, att denna anstalts verksamhet i alla afseenden varit ytterst förtjenstfull, att mycket godt derifrån har utgått och att det skulle vara till stor skada för vårt jordbruk, om dess verksamhet skulle på något sätt inskränkas. Det vore i stället önskvärdt, att denna verksamhet kunde utvidgas, och att dess föreståndare, hvars förtjenster allmänt framhållits, måtte komma i tillfälle att uträtta allt hvad han kan och önskar för det viktiga ändamålet. Det har redan blifvit framhållet, att då denna föreståndare ofta måste vara från anstalten frånvarande under resor för att kontrollera försök på andra ställen, måste han lemna de försök, som utföras vid sjelfva anstalten, utan någon tillsyn af kompetent person, hvilket tydligen icke kan vara till förmån för resultatet af dessa försök, att det derför är nödvändigt, att han erhåller ett biträde, och att det icke minst viktiga är, att det äfven må finnas en person, som uppfostras för att i händelse af behof kunna i en framtid öfvertaga denna anstalt. Det är icke af nöden att vidare framhålla vigten och betydelsen af denna anstalt och vigten och betydelsen af att den väl skötes, ty det har ingen här förnekat.

*Ang. aföning
ät en assistent
vid landt-
bruksakade-
miens växt-
fysiologiska
försöksanstalt.*

(Forts.)

Af en talare har framhållits såsom ett skäl för afslag, att landtbruksakademien visat en sorglig, en beklaglig tendens att på alla möjliga sätt utveckla sin verksamhet. Jag vet icke, om man skall anse en sådan tendens, om den verkligen förefinnes, såsom något beklagligt, då, såsom förut framhållits, akademien derigenom ingalunda inkräktat på landtbruksstyrelsens verksamhetsområde, alldenstund en bestämd gräns mellan landtbruksstyrelsens och landtbruksakademins verksamhetsområden ju förefinnes, då landtbruksstyrelsen är en administrativ myndighet, men landtbruksakademien numera blott en vetenskaplig institution, som har ät sig uppdraget att öfvervaka och leda de vetenskapliga undersökningarna i jordbrukets intresse. Om en sådan institution, som har denna vetenskapliga afdelning — om jag så får säga — på sin del, skulle söka att utvidga sin verksamhet, d. v. s. söka att i större utsträckning verka för den nu för tiden så viktiga del af jordbruket, som består i de vetenskapliga forskningarna, så tror jag, att detta icke är något att beklaga, utan att man tvärt om bör på allt sätt understödja landtbruksakademien i dess sträfvan att gagna jordbruket på det sätt, som här asyftas.

Här har sasom ett hot framhållits, att det skulle vara ifrågasatt att ställa äfven andra nya institutioner under landtbruksakademien, särskildt den, som omnämnes i nästa punkt af utskottets betänkande och hvarom förslag framstälts af enskilda motionärer, nemligen den entomologiska försöksstationen. Jag tror, att detta icke heller vore något att beklaga, för så vidd denna anstalt kommer till stånd. För närvarande är väl denna fråga fallen, då förslaget, i det skede sakerna nu stå, icke torde kunna bifallas. Jag håller emellertid före, att det vore mycket önskvärdt, att denna för jordbruket så betydelsefulla anstalt komme till stånd,

Ang. aföning
åt en assistent
vid landt-
bruksakade-
miens växt-
fysiologiska
försöksanstalt.
(Forts.)

och att den då ställes under landtbruksakademien, så att denna finge tillfälle att äfven i detta hänseende komma det betryckta jordbruket till hjälp.

Då det belopp, som det här gäller, är så ofantligt litet, men då det syftemål, som med detsamma afses, är så stort, tror jag icke det är farligt, att kammaren beviljar detta lilla anslag, hvarför jag, herr greve och talman, yrkar bifall till Kongl. Maj:ts framställning.

Häruti instämde herr Nilsson i Grofva.

Herr Fredholm från Stockholm: Den senaste talaren vädjade för ett bifall till Kongl. Maj:ts proposition till denna kammars intresse för jordbruket. Man kan dock ifrågasätta, om det bland landets jordbrukande befolkning förefinnes något så synnerligen stort intresse för landtbruksakademiens verksamhet. Jag säger, att man kan ifrågasätta detta, emedan den tidskrift, som akademien utgifver, är så litet uppmärksam af jordbrukarne, att det fordras ett särskildt statsanslag för att underhålla denna tidskrift, ett statsanslag, som — märk väl — blifvit på de senare åren alltjemt ökad. Då förhållandet är sådant, finner jag, som nämndt, deri en anledning att tro, att landtbrukarne icke äro så synnerligen mycket intresserade af landtbruksakademiens verksamhet.

Herr Wijkander: Min ärade vän här till höger hade för en stund sedan ett par yttranden, som jag anser mig böra med några ord besvara. Han angaf, att det hufvudsakliga skälet för honom att icke gifva sin röst för förslaget vore det, att förslaget komme från landtbruksakademien och icke från landtbruksstyrelsen. Han ansåg, att landtbruksakademien borde begränsa sin verksamhet, och landtbruksstyrelsens verksamhet ökas. Det kunde ju möjligen vara skäl att taga ett sådant resonnement i betraktande, om här vore fråga om att införa en ny institution. Då kunde det blifva fråga om att lägga densamma under en annan myndighet än landtbruksakademien. Men, mine herrar, det är icke detta frågan gäller. Här är det fråga om en institution, som redan finnes under landtbruksakademien och som representerar en mycket vigtig och en ganska dyrbar del deraf. Det är här fråga om att se till, att denna afdelning gör sin fulla nytta. Det kan icke ske på annat sätt, än att de ytterligare anslag, som beviljas, de ytterligare platser, som uppsättas, läggas under landtbruksakademien. Det kan således här icke blifva fråga om att landtbruksstyrelsen skulle på något sätt träda i stället för landtbruksakademien, och jag anser därför den sidan af saken hafva mycket liten betydelse.

Det nämndes också, att då upprättandet af en föreståndareplats för tio år sedan förevar till behandling, åtskilliga talare funno det vara olämpligt att samtidigt upprätta en assistentplats. Det förekommer mig, som om det vore särdeles klokt resonneradt, att

vid inrättandet af en ny institution först vilja se, hvilket gagn den kan medföra och huruvida den eger förmåga att på nöjaktigt sätt utveckla sig och blifva lifskraftig. Då man sedan ett årtionde derefter finner, att den behöfver utvidga sin verksamhet, kan man, formelt taget, icke anses vara bunden af det beslut, som fattades för 10 år sedan. Jag vill härmed hafva sagdt, att det vore bra eget, om man här på något sätt skulle anse sig förhindrad att vidtaga denna utvidgning, om den anses behöflig, på grund deraf att vid anstaltens upprättande åtskilliga talare ansågo det vara betänkligt att genast taga ett sådant steg. Tvärtom böra vi glädja oss öfver att verksamheten å experimentalfältet under detta årtionde varit sådan, att man ansett det lämpligt att taga ett ytterligare steg i den en gång inslagna riktningen. Jag anser, herr grefve och talman, de gjorda invändningarne icke inverka på saken, utan fasthåller mitt gjorda yrkande om bifall till reservanternas förslag.

Ang. aföning
 åt en assistent
 vid landt-
 bruksakade-
 miens värt-
 fysiologiska
 försöksanstalt.
 (Forts.)

Herr von Friesen: Jag sade icke i mitt första anförande att det var *åtskilliga talare*, som år 1885 ansågo, att assistentplatsen var obehöflig och icke borde inrättas. Jag sade, att *statsutskottet och efter statsutskottet Riksdagen* hade ansett, att assistentplatsen icke borde inrättas. Såväl dåvarande civilministern som Riksdagen hade tänkt sig, att en utveckling af denna anstalt skulle komma att ega rum, *men* civilministern ansåg, att man när så skett borde taga frågan om assistentplatsen under öfvervägande, medan Riksdagen åter ansåg, att man, äfven sedan anstalten nått sin fulla utveckling, icke borde taga frågan om assistentplatsen under öfvervägande, utan att denna fråga borde genast afklippas.

Hvad vidare beträffar förhållandet med landtbruksakademien, som vidrördes af den ärade talaren på Södermanlands läns bank och äfven af den siste ärade talaren, så är min uppfattning att man gör klokt, om man koncentrerar sina åtgärder för jordbruket på det håll, der de bästa garantierna och den bästa kontrollen förefinnas, och det är vid de anstalter, som subordnera under landtbruksstyrelsen, i detta särskilda fall landtbruksinstitutet.

Jag tror icke, att någon af dessa herrar vill förneka, att vetenskaplig verksamhet måste utvecklas vid landtbruksinstitutet; och hvad som hädanefter i anslagsväg bör göras för landtbruksvetenskaperna, det bör enligt min tanke göras just vid dessa institut.

Herr friherre Bonde: Da jag nyss hade ordet förbisåg jag den skillnad, som förefinnes mellan det af reservanterna framställda förslaget och Kongl. Maj:ts, i det att reservanterna hafva yrkat anslagets beviljande på extra stat, hvarför jag anhåller att få återtaga mitt förra yrkande och nu yrka bifall till reservanternas förslag.

Ang. aföning
 åt en assistent
 vid landt-
 bruksakade-
 miens växt-
 fysiologiska
 försöksanstalt.

(Forts.)

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Groll: Då af herr Olof Jonssons yttrande angående de 4,000 kronor, som under föregående riksdag för år tillerkändes landbruksakademien, möjligen kunde dragas den slutsats, att dessa 4,000 kronor kunde disponeras för nu ifrågavarande ändamål, anhåller jag få påpeka, att detta belopp utgör en ersättning, som lemnas akademien därför att akademien afstod från den museilokal, som akademien egde i annan fastighet, hvilken behöfde användas för tekniska skolan i Stockholm. Detta belopp, som sålunda afsågs för beredande åt akademien af annan lämplig museilokal, kommer sålunda efter all anledning icke att kunna tagas i anspråk för aflönande af en assistent åt växtfysiologen, och jag vill särskildt påpeka, att landbruksakademien ansåg, att ersättningen borde bestämmas till 5,000 kronor, ehuru Riksdagen nedsatte beloppet till 4,000 kr. Jag tror, att med de hyresförhållanden, som förefinnas i Stockholm, denna ersättningssumma icke kan anses för hög.

Hvad vidare beträffar det af samme talare fälda yttrandet derom, att frågan rörande entomologiska försöksanstaltens inrättande hade blifvit remitterad till landbruksstyrelsen för utlåtandes afgifvande, så berodde detta derpå, att under landbruksstyrelsen finnes för närvarande anställd en entomolog, och det är med försöksanstaltens inrättande just meningen, att denna entomologbefattning skulle upphöra eller rättare sagt uppgå deri, hvarför denna fråga berörde landbruksstyrelsen. Den omständighet, att styrelsen i det afseendet hördes, har således icke att göra med den omständighet, att styrelsen i nu förevarande fråga icke blifvit hörd.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, gaf herr talmannen, enligt de gjorda yrkandena, propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå och bifall i stället till det yrkande, som innefattades i herr Lundebergs m. fl. vid punkten fogade reservation; och fann herr talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för bifall till den förra propositionen. Votering blef likväl begärd och företogs enligt följande, nu uppsatta och af kammaren godkända omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i punkt 4 af utlåtandet n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den af herr C. Lundeberg m. fl. afgifna, vid utskottets utlåtande fogade reservation.

Röstsedlarne uppräknades, hvar efter annan, och visade 150 ja mot 41 nej; varande alltså utskottets hemställan af kammaren bifallen.

Vid föredragning dernäst af *punkten 5*, innefattande utskottets hemställan, att väckta motioner inom Första Kammaren af herr C. Nyström, n:o 48, och inom Andra kammaren af herr O. W. Redelius, n:o 96, om anvisande af anslag för upprättande af en entomologisk försöksanstalt invid Stockholm icke måtte af Riksdagen bifallas, begärdes ordet af

*Ang. anslag
för inrättande
af en entomologisk försöksanstalt.*

Herr Redelius, som yttrade: Oaktadt de motioner, som nu föreligga, icke vunnit framgång uti statsutskottet, så finner jag mig dock icke hafva stor anledning att hålla något s. k. liktal, emedan utskottets formulering af sitt betänkande är sådan, att jag fått den uppfattning, att utskottet icke slagit i hjel motionerna.

Om det tillåtes mig att begagna en bild, så förefaller det mig, som om några vänliga händer med största varsamhet nedlagt barnet för att hvilat en tid för att det naturligen inom den närmaste framtiden åter må vakna upp med stärkta krafter för att kunna så snart som möjligt uträtta det gagn, som det är ämnadt att göra. Då dessutom af utskottet icke yttrats någon afvikande mening mot motionärernas i afseende å motionernas syfte, och icke heller de motiv blifvit motsagda, som framstälts för motionen, eller den lemnade utredningen kritiserats, så finner jag mig för närvarande icke hafva anledning att bemöta en invändning, som icke blifvit gjord, hvarför jag i det afseendet icke har något att tillägga. Då nu frågan hvilat hos Kongl. Maj:t och vi kunna vara förvissade om att den får den utredning, som kan vara nödig, så vill jag låta dervid bero och afvakta den framställning, som regeringen kan komma att göra.

Herr von Friesen anförde: Herr talman! Äfven med risk att göra den föregående ärade talaren ledsen, vill jag nämna, att det icke varit utskottets mening att gifva något på hand rörande utskottets ställning till den föreliggande frågan, om den skulle komma att af Kongl. Maj:t upptagas och föreläggas Riksdagen. Utskottet har förbehållit sig fullt fria händer i det afseendet.

Jag ber att utan kommentarier få yrka rent bifall till utskottets förslag.

Herr Redelius: Det är ju alldeles klart, att ingenting är gifvet på hand genom en sådan formulering; deri vill jag gifva den föregående talaren rätt. Men det står ju fast, att min motions *syfte* icke blifvit af statsutskottet motsagdt.

Emellertid tror jag, att jag bör tillägga, att motivet till min motion är följande. Omfånget och betydelsen af de förluster, som vårt jordbruk lider genom skadeinsekternas härjningar, äro ett känt faktum. Detta faktum har synt mig så betydelsefullt, att

Ang. anslag för inrättande af en entomologisk försöksanstalt.
(Forts.)

det berättigade ett ingripande från det allmännas sida. Ty deri lär jag väl icke, hoppas jag, blifva motsagd, då jag säger det vara ett önskemål att få reda på skadedjurens lefnadsvanor och lifsvilkor och anställa försök för att utröna, på hvad sätt dessa fiendehärar skola kunna motas och, om icke nedgöras, så väsentligen inskränkas i sin verksamhet, så att man må lida så litet som möjligt deraf, samt slutligen, att utgången af dessa försök må meddelas allmänheten till gagn och nytta, allt efter sig företeende omständigheter.

Härmed var öfverläggningen slutad. Efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkten 6.

Ang. väckta motioner om administration af fisket vid vissa af rikets kuster samt i sötvattnen.

6:o) I nedannämnda, inom Andra Kammaren väckta motioner hade herr *A. V. Ljungman* föreslagit, i motionen n:o 149: att Riksdagen måtte *dels* i skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla om vidtagande af nödiga åtgärder för åvägbringandet af en tidsenlig representativ administration af hafsfiskebedriften vid Göteborgs och Bohus läns kust, *dels ock* uppföra ett anslag å ordinarie stat af 4,000 kronor för anställande af en fiskeriinspektör för Göteborgs och Bohus läns hafsfisken; samt i motionen n:o 150: att Riksdagen måtte *dels* i skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla om vidtagande af nödiga åtgärder för åstadkommandet af en mera tillfredsställande administration af fiskena vid rikets östra och södra kuster samt i sötvattnen, *dels ock* å ordinarie stat uppföra ett anslag af 4,000 kronor till aflöning åt ännu en under landtbruksstyrelsen hörande fiskeriinspektör.

Utskottet hemställde emellertid:

- a) att herr Ljungmans förevarande motion, n:o 149, icke måtte vinna Riksdagens bifall, och
- b) att herr Ljungmans motion, n:o 150, icke heller måtte af Riksdagen bifallas.

Efter föredragning till en början af *mom. a)* begärdes ordet af

Herr Ljungman, som anförde: Beträffande denna motion, som förevarit i kammaren flera gånger, skall jag be att få yttra några ord. Såsom bekant är och såsom framgår af erfarenheten från de flesta främmande länder, der man har något betydande hafsfiske, är det åtgärder till främjandet af *afsättningen af fångsten*, som medfört näringens utveckling. De äro i verkligheten rent ut sagdt de enda åtgärder, hvarigenom man i någon nämnvärd omfattning kan gagna en sådan näring. När nu i Bohuslän ett stort sillfiske yppade sig, yrkades också, att man skulle på detta sätt

främja näringen. Dervid uppstodo då två inflytelserika intressen, som motarbetade sådana yrkanden. Det ena var ett handelsintresse, som representerades af dem, hvilkas affär bestod i att förse svenska folket med utländsk sill och i allmänhet utländska fiskvaror. Och det andra intresset var det af vissa professorer företrädde vetenskapliga. I Amerikas Förenta stater hade det lyckats åtskilliga vetenskapsmän att erhålla ofantliga anslag under rubrik af att gagna fiskerierna, anslag, som dock i sjelfva verket, i följd af den naturliga sammankopplingen af fiskeradministration och vetenskapliga forskningar, hvarken kommit fiskerierna eller vetenskapen i beloppen motsvarande omfattning till godo. Det är båda dessa intressen, hvilka fortfarande göra sig gällande, jemte vissa lokala intressen, som förefinnas i Bohuslän, der af somliga med privilegier gynnade samhällen ingenting hellre önskas, än att skärgårdsbefolkningen måtte befinna sig i fattigdom och elände, — det är alla dessa intressen i förening, som i sjelfva verket vållat, att administrationen af den bohuslänska fiskerinäringen är sådan, att den obestriddigen är den *allra sämsta* i sitt slag inom hela den bildade världen och utgör *en verklig skamfläck* för vårt land.

Emellertid ser jag icke, att för närvarande mycket kan vinnas. Äfven om denna kammare, såsom vid ett par föregående tillfällen skett, skulle bifalla första delen af motionen, d. v. s. den om ett skrivelseförslag, så vore dermed intet vunnet, och sjelfva hufvudfrågan, den som utgör objektet för striden, den stode alltid kvar. Jag kommer därför icke nu att göra något yrkande, utan spara det till nästa riksdag, då jag skall framlägga motionen i den form, att en lämplig nedsättning af anslaget till fiskerinäringen föreslås, så att det icke å detsamma blir något öfver att kifvas om, och vidare sådana föreskrifter om anslagets användande lemnas, att missbruk icke kunna förekomma. Jag har därför intet yrkande att göra.

Herr von Friesen, hvilken inom utskottet varit af skiljaktig mening, yttrade: Mig har det alltid, då denna fråga förekommit, förefallit underligt, att öfriga fiskerier i riket hafva en särskild administration i landtbruksstyrelsen och dess tjänstemän, men att vårt viktigaste fiske, det vid vestkusten, icke skulle hafva en sådan administration. Det har gjort, att jag haft sympatier för herr Ljungmans motion, och jag hade äfven nu tänkt delvis yrka bifall till densamma. Men då han sjelf vill låta frågan falla för denna gång, skall jag icke ensam fäkta förgäfves.

Då herr statsrådet och chefen för kongl. civildepartementet nu är närvarande, skulle han kunna lemna upplysning, huruvida något bör göras i det syfte, som af motionären blifvit antydt.

Den väg, som motionären nu förklarar sig komma att beträda, är visserligen en kraftig väg, men också något våldsamt; ty det förefaller mig, som om den komme att motarbeta sjelfva saken, nemligen fiskerinäringens befrämjande. Det förefaller mig, som om man borde kunna hitta på en annan utväg att nå målet, så att

Ang. väckta motioner om administration af fisket vid vissa af rikets kuster samt i sötvattnen.

(Forts.)

Ang. väckta motioner om administration af fisket vid vissa af rikets kuster samt i sötvattnen. man icke afknappade det ifrågavarande anslaget, utan i stället finge en fullt god och ändamålsenlig användning för detsamma till oförminskadt belopp.

(Forts.)

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

I fråga om *mom. b)* anförde herr Ljungman: Herr talman! Äfven här skall jag be att få fästa uppmärksamheten på att af det anslag, som är beviljadt till fiskerinäringens upphjelpande, nemligen 42,000 kronor, användas af skäl, som jag redan i viss mån antydt, endast 25,000 kronor för ändamålet. Detta kunna herrarne finna af den nu utdelade revisionsberättelsen. Jag tror för min del att det vore önskvärdt, att de anslag, som beviljas, blifva använda för de åsyftade ändamålen. Men så länge så inflytelserika hindrande krafter existera, finnes ingen annan utväg än att till ett annat år väcka en motion, deri man vid anslagens beviljande gör sådana vilkor, att dessa hinder undanröjas. Jag har således i år intet yrkande att göra.

Vidare yttrades icke. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 7—10.

Biföllos.

Punkten 11.

Lades till handlingarne.

Punkterna 12—14.

Biföllos.

Punkten 15.

Ang. arfvoden åt lappfogdar m. m.

Kongl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att till ersättning för juridiskt biträde åt de svenske lapparne i Norge samt till lappfogdar och lappförmän på extra stat för år 1896 anvisa 13,000 kronor.

Utskottet hemstälde emellertid,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning måtte på det sätt bifallas, att Riksdagen till ersättning för juridiskt biträde åt de svenske lapparne i Norge samt till lappfogdar och lappförmän på extra stat för år 1896 anvisade 10,000 kronor.

Häremot hade reservationer anmälts

af herrar grefve *G. Sparre*, *C. Lundeberg*, *H. P. P. Tamm*, *F. E. Pettersson* och friherre *J. T. Gripenstedt*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att hvad Kongl. Maj:t i ämnet föreslagit måtte af Riksdagen bifallas; samt

*Ang. arfvoden
ät lappfogdar
m. m.
(Forts.)*

af herr *P. Norberg* mot en del af motiveringen.

Efter det utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Dahlstedt: Herr grefve och talman, mine herrar! Såsom herrarne torde erinra sig, väckte jag vid 1893 års riksdag inom denna kammare en motion. deri jag begärde, att Riksdagen ville, förutom det af Kongl. Maj:t äskade anslag af 10,000 kronor, anvisa ytterligare 5,000 kronor eller tillhoppa 15,000 kronor å extra stat för år 1894 till beredande af ersättning för juridiskt biträde åt de svenske lapparne i Norge samt för anställande af lappfogdar och lappförmän ej mindre inom Jemtlands och Norrbottens än äfven inom Vesterbottens län. Såsom det var att vänta, hemstälde emellertid statsutskottet om afslag å denna min motion. Behovvet af en lappfogde jemväl inom Vesterbottens län var, hette det, icke tillräckligt styrkt, sammans storlek var icke tillräckligt utredd, och man ansåg, att en dylik framställning borde komma från annat håll än från enskild motionär. Detta var ju allt riktigt och i sin ordning, och jag kunde deremot ingenting invända. Riksdagen afslog också min motion.

I år har Kongl. Maj:t tagit detta ärende om hand och har i statsverkspropositionen begärt en förhöjning utöfver det vanliga anslaget med 3,000 kronor för att kunna anställa en lappfogde äfven inom Vesterbottens län. Konungens befallningshafvande i detta län har nemligen ansett nödigt att ingå till Kongl. Maj:t med framställning om anvisande af medel till aflönande af en lappfogde inom länet. Den utredning i frågan, som Konungens befallningshafvande förebragt, har varit af sådan beskaffenhet, att såväl statskontoret uti afgifvet utlåtande som Kongl. Maj:t funnit behovvet af anställande af en lappfogde inom Vesterbottens län vara till fullo ådagalagdt. Man skulle således kunna tycka, att statsutskottet nu vid en sådan utredning skolat välvilligt lyssna till Kongl. Maj:ts förevarande framställning och tillstyrka bifall till densamma. Sådant har emellertid icke skett, utan utskottet har, säger det i sitt föreliggande betänkande, icke ansett sig böra tillstyrka bifall till den af Kongl. Maj:t föreslagna förhöjningen af det hittills beviljade anslaget.

Jag ber att få erinra herrarne derom, att behovvet af en lappfogde jemväl inom Vesterbottens län länge gjort sig gällande. Sasom synes af statsverkspropositionen, har Konungens befallningshafvande inom Vesterbottens län redan år 1890 gjort framställning hos Kongl. Maj:t om anställande af en lappfogde inom länet; men då medel för ändamålet icke funnos tillgängliga, kunde Kongl. Maj:t icke fästa något afseende vid den gjorda framställningen.

Ang. arfvoden
 åt lappfogdar
 m. m.
 (Forts.)

Beträffande de missförhållanden, som legat till grund för den gjorda framställningen i ärendet, skall jag be att få anföra, hvad Konungens befallningshafvande i Vesterbottens län säger i sin sista femårsberättelse för åren 1886—1890, deri det bland annat heter: »Förhållandet mellan lapparne och de bofaste har tillföre varit godt, men under de senaste åren har sänjan mer och mer försämrats, särskildt inom Tärna kommun, hvarifrån de bofaste upprepade gånger inkommit med klagomål till länsstyrelsen. Dessa klagomål hafva hufvudsakligen gått ut derpå, att lapparne mindre noggrant än förr haft tillsyn öfver sina renar, hvilka under vårarna nedtrampa och förstöra de bofastes åkertegar och bästa ängslägenheter samt om vintrarne förstöra höhässjorna.

Lapparne å sin sida klaga deröfver, att de bofaste stundom skjuta och olofligen tillegna sig deras renar; att deras hundar jaga och döda renarne» o. s. v.

Dessa missförhållanden funnos sålunda till redan år 1890, och sedan den tiden hafva de ingalunda aftagit, utan tvärtom stegrats undan för undan.

Det är icke möjligt att på en kort stund försöka att bibringa herrarne insigt om den kinkiga belägenhet, hvari såväl lapparne som de bofaste inom lappmarken kunna komma. På hösten, då lapparne komma ned från fjellen med sina renar, öfversvämma dessa senare helt hastigt och plötsligt skog och fält öfverallt. I allmänhet hafva de svenska nybyggarna då icke hunnit taga vara på sitt hö, utan detta blir förstördt af de framrusande renarne. Det är alldeles klart, att detta vållar mycken förbittring å nybyggarnes sida; de släppa ut sina hundar, hvilka skingra renhjordarne. Detta vållar återigen för lappen utomordentliga svårigheter. Understundom nedskjutas de skingrade renarne, och det finnes exempel på, att man i skogarne hittat 10, 20, 30 å 40 nedskjutna renar. Hvem som skjutit dem, är det nära nog omöjligt att utforska i dessa vidsträckta ödemarker. På våren åter, när lapparne komma på vandring nedifrån slättbygden och skola upp till fjellen, lemna de efter sig renar i stora hopar af hundra och tusentals stycken, som gå utan vård och öfversvämma slätterlägenheterna, hvilka sålunda blifva förderfvade för den bofasta befolkningen. I sin förtviflan öfver dessa förhållanden ha personer framställt åtskilliga förslag om verksamma kraftåtgärder till sitt skydd. Så t. ex. har man yrkat på lagbestämmelser, gående ut på att det skulle vara tillåtet att i massa nedskjutna renarne och derefter försälja dem för lapparnes räkning, dervid man likväl skulle ega att tillgodogöra sig ersättning för liden skada m. m.

Den nya lapplagen har i hög grad bidragit till de rådande missförhållandena. I detta afseende tillåter jag mig att åberopa ett uttalande af en tjänsteman, som vistats i lappmarken i 50 års tid. Han skrifer: »Sedan lapplagen utkom, lefva lapparne, man kan säga, nära nog i ett upplösningstillstånd. De hafva sina renar sammanblandade utan någon egentlig vård. Dessa ströfva landet rundt från tidigt på hösten -- september månad -- till inemot

slutet af juni månad, då värme och mygg drifva dem till snö-fjellen. Derifrån ströfva de in i Norge samt fortsätta der sin skadegörelse på de bofastes egor. Förr om höstarne, när lapparne voro på flyttning eller vandring från fjellen ned mot nedre delen af landet och kusten, för att under vintermånaderna der söka bete för sina hjordar, hade hvarje lappfamilj sina renar samlade i god ordning och tämda renoxar, som drogo lappens husgeråd och andra förnödenheter samt barnen i dertill inrättade åkdon. Nu deremot komma tidigt på hösten, innan marken tillfrusit, stora renhopar i stor oordning utan vårdare; och en tid derefter, sedan marken och sjöarne tillfrusit, komma lapparne sjelfva efter — en del sjelfva dragande sina åkdon och små tillhörigheter samt en del bättre lottade efter hästskjuts.»

Lapparne hafva under den senare tiden blifvit i hög grad vårdslösa. Knappast någon bland dem kan läsa eller förstå en lagparagraf; men nu inbilla de sig emellertid, att de genom den nya lapplagen fått alla möjliga och omöjliga rättigheter sig tillerkända. Detta åskådningssätt, som allmänt utbreddt sig bland lapparne, gör dem i hög grad öfvermodiga och trotsiga. Jag skulle kunna anföra en hel del exempel från deras framfart i kustsocknarne; men jag skall inskränka mig till att uppläsa några ord, som stå i en motion, hvilken i denna kammare väcktes för två år sedan, och i hvilken det heter: »Den skada, som lapparnes flyttningar åstadkommo under förutvarande förhållanden» — d. v. s. innan den nya lapplagen tillkom — »var jemförelsevis ringa, och högst sällan qvarlemnades vid återflyttningarna några renar i dessa trakter. Efter den nya lagens antagande har förhållandet helt och hållet förändrats. Lapparne synas ega det utmärkande karaktersdraget att i öfvervägande grad hålla på verkliga eller inbillade rättigheter utan att på samma gång vinnlägga sig om bekantskap med och iakttagande af åtföljande skyldigheter. Den lagstadgade rätten att för renbete uppehålla sig å de trakter, som de efter gammal sedvana hafva besökt, synes i lapparnes uppfattning utsträcka sig ej blott till vintermånaderna, utan hela året om, hvarför de under senaste åren vid återflyttningen till lappmarken qvarlemnade icke ringa antal renar å nedre landet helt och hållet utan vård. Då nu för renkreatur inga vanliga stängsel hindra, så utöfva de stor skada dels å ängarna, dels på rågåkrar och lindor, uppväckande stort missnöje hos den bofasta befolkningen. Mot denna öfersvämmning af renkreatur står den bofasta befolkningen så godt som rädlös.» Det är icke underligt, att det under sådana förhållanden råder en stark spänning och uppstå svåra missförhållanden emellan lapparne och de bofaste.

Men härtill komma ytterligare andra svårigheter, som äro af den allvarligaste beskaffenhet. Lapparne hafva nemligen af gammalt för sedvänja att under sommarmånaderna tränga in i Norge och der låta sina renar beta. Enligt den internationella lagen af år 1883, som bestämmer förhållandet med afseende å de lappar, som med sina renar flytta emellan de förenade konungarikena Sverige

Ang. arfvoden
ät lappfogdar
m. m.
(Forts.)

Ang. arfvoden och Norge, åligger det lapparne att göra anmälan om antalet renar, *åt lappfogdar* som de ämna medföra in i Norge, innan de få begifva sig dit. *m. m.* Denna skyldighet försumma de i allmänhet, och, sin gamla vana *(Forts.)* trogna, begifva de sig med sina renar in i Norge utan sådan föregående anmälan samt ströfva der omkring och förorsaka icke obetydlig skada. Ensamt i Hatfjelddalens socken, med hvilken socken särskildt lapparne inom Vesterbotten haft åtskilligt att skaffa, har den skada, som af renarne förorsakats, under ett år uppskattats till nio tusen kronor. Från norska myndigheterna inkomma till länsstyrelsen den ena skrifvelsen efter den andra med anhållan, att sådant ofog måtte afstyras. Hvad skall länsstyrelsen göra? Den kan icke skicka sina länsmän från deras distrikt in i Norge att der uppehålla sig veckor, kanske månader för att ordna förhållandena.

Det har visat sig, att lappfogdarne inom Norrbottens och Jemtlands län hafva uträttat mycket godt. För icke längesedan har Konungens befallningshafvande i Jemtlands län i följd af nådig befallning inkommit med förslag till ny lapplag för länet. I motiveringen till denna nya lag yttrar bemälda befallningshafvande några ord, som jag ber att få uppläsa. Der står: Lappen »har ingen vänskap att påräkna i bygden, de jordbrukande frukta hans besök med åtföljande nedtrampning af växande gröda och bergadt hö, och hans så kallade vänner begagna sig ofta af hans svagheter för att berusa och bedraga honom. Staten är den enda, han har att stödja sig till, då det går honom illa.» — »Lappfogden är hans vän och hjälp och är till hands så fort som möjligt, då lappen lider skada vare sig af människor eller vilddjur för att stå honom bi.»

Lappen är i högsta grad okunnig och behöfver undervisas både om sina skyldigheter och sina rättigheter. Han är den svage och till numerären den underlägsne samt behöfver hjälp och stöd; men han är också försumlig och trotsig. Han behöfver en vårdare och en tuktomästare, som uppfostrar honom. Sjelf kan han icke bevaka sina rättigheter och icke heller kan han inse sina skyldigheter. Nu lefver han i ett fullkomligt laglöshetens tillstånd med förvirrade, förvända rättsbegrepp; men om en lappfogde finnes, som kunde uppträda med den myndighet, som embetet gifver, så skulle lappen — ty sådan är hans natur — låta leda sig såsom ett barn.

Mine herrar! Lapparne hafva icke någon representant inom den svenska Riksdagen. Då denna fråga nu föreligger, har jag ansett det vara en pligt för mig, som bott i midten af Vesterbottens läns lappmarker i nära tolf års tid, att föra deras talan. I lapparnes välförstådda intresse och å deras vägnar anhåller jag, att kammaren behagade bifalla den af Kongl. Maj:t gjorda framställningen. Lätom oss, mine herrar, vårda oss om lapparne så länge de finnas till i dessa höga norrländska fjell, dit de blifvit undanträngda. Det belopp af 3,000 kronor, hvarom här är fråga, är icke så stort, att vi icke kunna offra äfven det till befrämjande af ordning bland våra nomader. På grund af min egen erfarenhet kan jag konstatera behofvet af en lappfogde jemväl inom Vester-

bottens län. Slitningarna och missförhållandena mellan befolkningen och lapparne stegras för hvarje år, och det synes mig vara klokare att dämna i bäcken än i ån. Min fullkomliga öfvertygelse är, att dessa penningar icke skola blifva bortkastade, utan i stället komma till välsignelse för detta vanlottade folk.

Ang. arfvoden
åt lappfogdar
m. m.
(Forts.)

Herr grefve och talman! På grund af hvad jag nu haft äran anföra, tager jag mig friheten yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Höjer: Jag har något litet förundrat mig öfver statsutskottets utlåtande i denna punkt, så till vida som det är för mig mycket oklart, huru statsutskottets flertal tänker sig lappfogdeförhållandena ordnade der uppe i Norrland. Statsutskottet synes mig erkänna tillvaron af det behof, hvarpå Kongl. Maj:ts hemställen grundar sig. Det tyckes icke opponera sig mot nödvändigheten deraf, att äfven för Vesterbottens län anställes en lappfogde, i likhet med hvad förhållandet är i Norrbottens och Jemtlands län. Nu tager jag för gifvet, att den lappfogde, som finnes i Norrbottens län, fortfarande är, såsom han under åratals synes hafva varit, sysselsatt med att leda de norrbottniska lapparnes tåg från Enontekis till Jockmock och Arjepluog. Således torde icke statsutskottets mening vara, att med afseende på norrbottenfogdens ställning någon förändring skall inträffa. Aterstår då — när statsutskottet erkänner det behof, som Kongl. Maj:ts regering har påpekat — att besvara den frågan, huru statsutskottet tänker sig lösningen af det uppställda önskningsmålet, att få en lappfogde i Vesterbottens län, samt fortfarande hafva en i Jemtlands län med bibehållande af samma anslag som förut.

Enligt min mening kan man icke tänka sig mer än två möjligheter. Antingen har statsutskottet tänkt sig, att den lappfogde, som nu finnes för Jemtlands län, skall tillika åtaga sig de åligganden, som kunna tillkomma lappfogden för Vesterbottens län. Då synes det mig endast behövas en blick på Sveriges karta och en beräkning af afståndet från gränsen mellan Herjedalen och Dalarne i söder samt gränsen mellan Norr- och Vesterbottens län i norr för att finna den absoluta omöjligheten af att endast *en* lappfogde skall kunna ens tillnärmelsevis uppfylla sina åligganden i ett så kolossalt distrikt.

Den andra utvägen att ordna förhållandena utan höjning af anslaget vore att fördela det anslag å 3,000 kr., som nu är anvisadt åt lappfogden i Jemtlands län, i tvenne delar om 1,500 kr. hvardera, hvilka då skulle anvisas såsom lönetillägg åt tvenne länsmän, en i Jemtlands och en i Vesterbottens län, hvilka länsmän då till sina innehafvande tjänstebefattningar äfven skulle lägga det icke ringa arbete, som tillkommer lappfogdar. Jag har visserligen icke någon personlig kännedom om förhållandena deruppe, vare sig i Jemtlands eller Vesterbottens län, men jag har hört mig före hos personer, som känna förhållandena bättre än jag, och de hafva alla med en mun förklarat, att ett

Ang. arfvoden
ät lappfogdar
m. m.
(Forts.)

dylikt arrangement icke skulle leda till något praktiskt tillfredsställande resultat, emedan lappfogdarne, om de skola uppfylla sina pligter på ett tillfredsställande sätt, äro fullt sysselsatta med ordnandet af lapparnes förhållanden och icke kunna hafva något arbete derjemte.

Vilja vi sålunda ändamålet, vilja vi tillgodose de behof af lappfogdar, som finnas både i Vesterbottens och Jemtlands län, så synes det mig klart, att dertill behöfvas två personer, hvardera anstald uteslutande för den befattningen. Är det så, att lappfogdarne hafva 3,000 kronor i Jemtlands län och i Norrbottens län, och befinnes det, att detta arfvode icke är för stort, så synes det mig rättvisan fordra, att ett nytt arfvode å 3,000 kronor lemnas för besättande af en lappfogdeplats i Vesterbottens län.

På denna grund kan jag icke anse annat, än att Kongl. Maj:t har alla billighets- och realitetsskäl för sitt förslag i denna punkt, och på de skäl jag nu anfört skall jag be att få, med afstyrkande af statsutskottets hemställan, tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Jonsson i Hof: Såsom herrarne finna, har utskottet åberopat de motiv, som föranledt Riksdagen att 1890 bevilja anslag till två lappfogdar, en i Norrbottens och en i Jemtlands län, nemligen att behofvet af dessa skulle vara af en öfvergående art; och således, när nu detta anslag stått i 5 år, trott, att de syften, som man afsett med dessa fogdar, skulle hafva börjat att till någon del realiseras, så att man kunde inom ramen af det befintliga anslaget tillgodose det behof af dylik fogde, som numera förefinnes äfven inom Vesterbottens län.

Det må vara sant, att lappfogden i Norrbottens län, som egentligen fick till sin mission att söka leda lapparne sydligare, icke ännu lyckats fullgöra denna sin mission, och därför fortfarande behöfves deruppe för samma ändamål som ursprungligen; men deremot tror jag icke, att fallet är detsamma med lappfogden i Jemtland. De egentliga svårigheter i Jemtland, som gjorde, att denne lappfogde der blef tillsatt, bestodo som bekant i förhållandet mellan lapparne och den bofasta befolkningen i Herjeådalen. Dessa svårigheter föranleddes af den omständigheten, att renbetena lågo huller om buller med egoområden, som tillhörde privata personer, från hvilka privata personers egoområden lapparne med sina renar omöjligen kunde hålla sig borta. Deraf föranleddes ständiga strider och trassel samt t. o. m. våldsamheter, hvilket blef hufvudanledningen för lappfogdes tillsättande i Jemtland. Nu har som bekant sedan dess staten köpt in betydande områden i Herjeådalen just för att ordna betesförhållandena så, att lapparne icke skola behöfva komma i strid med de bofaste om marscher öfver deras områden och om betesangelägenheter. Hufvudföremålet för lappfogdens i Jemtlands län verksamhet är således nu uppfyllt, och utskottet har därför ansett,

att hans verksamhet skulle antingen kunna så inskränkas, att han icke behöfde 3,000 kronor i arfvode såsom hittills, eller ock så, att han skulle kunna räcka till att vara tidtals i Jemtlands och tidtals i Vesterbottens län. Han skall, efter hvad jag hört, vara bosatt i norra delen af Jemtland, och om icke hans närvaro i Herjeådalen numera är behöfelig, så ligger det ju inom möjlighetens område, att han skall kunna biträda lapparne både i norra Jemtland och i nedre delen af Vesterbotten, der de största svårigheterna förekomma, så vidt jag kunnat finna af handlingarne, nemligen mot Hatfjelddalen i Norge och motsvarande område på den svenska sidan. Det har varit utskottets uppfattning, att man med de befintliga anslagen skulle kunna undanrödja de värsta svårigheterna för lapparne i detta fall.

Men det må jag säga, att vare sig kammaren beviljar dessa 3,000 kr. eller afslår dem, så får man ingalunda tänka, att det har någon särdeles stor inverkan på de svårigheter, i hvilka lapparne der uppe befinna sig. Om de 3,000 kr. beviljas för särskild lappfogde i Vesterbottens län, så kan det väl möjligen hända, att svårigheterna i någon mån derigenom kunna mildras, men till väsentlig del komma de att kvarstå, till dess en annan lapplag blir satt i stället för den nu befintliga, hvaraf egentligen allt trassel och alla svårigheter härleda sig. Det kan ju möjligen vara till någon nytta att få en ny lappfogde, men hufvudsvårigheterna stå kvar, ända till dess lapplagen blir ändrad.

När man hör talaren på vesterbottensbänken, som är mycket hemmastadd i dessa angelägenheter, skildra lapparnes svårigheter och berätta, hurusom renarne springa utan vård, huruledes hundarne skingra hjordarne, och huru dessa blifva nedskjutna än på det ena, än på det andra hållet, så kan man lätt fatta, huru omöjligt det är för en lappfogde att kunna förekomma alla sådana svårigheter. Dertill skulle det ju behöfvas vakter på hundratals man. En lappfogde kan, som jag tror, göra någon liten nytta i detta fall, men någon väsentlig kan han icke göra.

Det är af denna anledning, som utskottet kommit till sitt beslut i frågan. Om kammaren har något annat omdöme i saken och anser sig böra bevilja det högre beloppet, så icke skall jag gräta deröfver. Tror man sig kunna göra någon nytta dermed, så må det vara en känslsak att i detta fall tillfredsställa den talares önsknigar, som först yrkade bifall till Kongl. Maj:ts proposition. Men, som sagdt, den praktiska betydelsen och nyttan af förslaget ha enligt min mening i hög grad öfverdrifvits, och någon särskildt stor skilnad tror jag icke, att det skall blifva i lapparnes förhållanden, vare sig Kongl. Maj:ts eller utskottets förslag bifalles.

När jag stält mig på den sidan i utskottet, att jag velat låta beloppet bibehållas och Kongl. Maj:t inom detta belopp ordna förhållandena, så anser jag mig naturligtvis äfven nu böra yrka bifall till utskottets hemställan.

Ang. arfvoden
ät lappfogdar
m. m.
(Forts.)

Ang. arfvoden
 åt lappfogdar
 m. m.
 (Forts.)

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Groll: Såsom redan blifvit påpekadt, har statsutskottet icke velat bestrida behofvet af en lappfogde inom Vesterbottens län, men hänvisat der till, att förhållandena inom Jemtlands län numera skulle så förbättrats, att lappfogdens verksamhet der torde kunna väsentligen inskränkas, om ock befattningen icke kunde helt och hållet indragas. I detta afseende antager utskottet förmodligen att, sedan Ljusnedals bruk nu blifvit åt staten förvärfvadt, lappförhållandena inom länet blifvit i följd deraf bättre än förut. Det är nog sant, att på nämnda ort förhållandena mellan lapparne och de bofaste måste undergått någon förändring genom omförmälda köp, men deremot förekomma på andra, åt lapparne upplätta områden inom länet svårigheter, hvilka i hög grad påkalla lappfogdens uppmärksamhet. Det är gifvet, att i och med kulturens framträngande mot fjellgränsen lapparne och de bofaste komma i allt närmare beröring med hvarandra, och på grund af deras olika lefnadsförhållanden m. m. uppstå ständiga kollisioner dem emellan. Jag har i dessa hänseenden särskildt tillskrifvit landshöfdingen i Jemtlands län för att få hans uppgift om förhållandena, och han har till svar derå meddelat, att lappfogdens verksamhet i allmänhet mindre tagits i anspråk på Ljusnedals vidsträckta egoområde än på många små sextondels hemman, som vore belägna så, att renarne ofta der gjorde besök, enär förre egaren af Ljusnedal aldrig sjelf påkallade lappfogdens mellankomst, då hans egor lidit skada, utan till och med i de flesta fall afvisade lappfogdens tjänster, då de erbjödos; och att följlaktligen Ljusnedals-köpet haft intet inflytande på lappfogdens göromål. Men härtill kommer, att de svenska lapparne pläga med sina renar begifva sig in öfver norska gränsen, utefter Herjeådalen och Jemtland. Detta har föranledt, att år 1889 i Norge tillsatts en komité, hvilken arbetat under några år samt besökt orterna i fråga. I dess utlåtande i ämnet redogöres noggrant för de svenska lapparnes förhållanden och föreslås de åtgärder, som från norsk sida borde vidtagas för att utestänga de svenska lapparne från norskt område. Deri säges bland annat, att man borde vända sig till de svenska myndigheterna för att få hjälp mot de svenska lapparnes renhjordar, men om detta icke hade någon verkan, borde man omhändertaga de svenska renar, som inkomma i Norge, samt nedslakta eller försälja dem till betäckande af skadestånd och böter samt slutligen, om intet annat hjälpte, uppdraga åt norska polisbevakningen att nedskjuta de renar, som trängde in i Norge, något som redan skall varit påtänkt i Tromsö amt. Sedermera hafva framställningar i ämnet inkommit till svenska regeringen och föranledt skrivelser till Konungens befallningshafvande i Jemtlands län, med anledning hvaraf under sommaren skola verkställas undersökningar om förhållandena.

Lapparne sjelfva hafva ytterst ringa förmåga att tillvarataga sina intressen; den ende, lappen har att vända sig till, är lappfogden. Han skall råda och hjälpa honom i hans bekymmer, och han är den ende, som personligen kan direkt inverka på lappens

uppfattning om rättsförhållandena. Genom den nya lapplagen tror jag nästan, att lappen numera betraktar sig såsom herre på vissa områden, der han förut ansåg sig såsom gäst. Detta gör, att det behöfves en person, som undervisar honom om hvad hans rätt egentligen är, och dertill kan man icke gerna använda länsmanen, hvilken derjemte har att sköta sin länsmanstjänst, som är af väsentligen olika beskaffenhet med lappfogdens, utan man måste anlita en person, som under större delen af året lever bland lapparne, lär känna deras förhållanden, vinner deras förtroende samt söker på öfvertygelsens väg bibringa dem uppfattning om hvad lag och rätt är.

Jag tror därför, att det för närvarande är omöjligt att i förevarande hänseende vidtaga någon förändring inom Jemtlands län. Der behöfves fortfarande såsom hittills en särskild lappfogde.

Hvad aflöningen beträffar, anser jag, att man icke gerna kan sätta den lägre än den hittills varit, då lappfogden af sin tjänst är så upptagen, att han icke kan hinna egna sig åt något annat. Hans mesta tid måste dessutom tillbringas på resor och färder i obebyggda trakter, hvilket medför stora kostnader.

På grund häraf och då, hvad Vesterbottens län angår, det allmänt erkännes, att en lappfogde der behöfves, och i afseende å Norrbottens läns behof deraf icke heller någon anmärkning för sports, synes mig tydligt, att det belopp af 10,000 kr., som nu är anslaget för lappväsendets ordnande, icke kan komma att räcka till för att aflöna äfven en lappfogde inom Vesterbottens län.

Jag instämmer visserligen med herr Olof Jonsson deri, att äfven om det blefve en särskild lappfogde inom Vesterbottens län, komme nog ändå der liksom inom Jemtlands och Norrbottens län att uppstå många svårigheter, och att det behöfves en lång tid, innan lappen blir underkunnig om hvad hans rätt är. Men därför bör man väl icke lemna lappen helt och hållet åt sitt öde, utsatt för skadeersättningsanspråk, som han icke känner till huru de böra bemötas. Lappfogden kan förlikningsvis ställa det så för lappen, att skadeersättningen icke blir honom allt för betungande. I Norge sättas skadestånden för närvarande till betydliga belopp; den enda möjlighet lappen har att undgå detta är att träffa förlikning, innan det kommer till rättegång, och en förlikning torde knappast någon annan än lappfogden kunna åstadkomma. För lapparne sjelfva betalar sålunda lappfogden sig många gånger om, derigenom att han hjälper dem att nedbringa de ofta ohemula ersättningsbeloppen.

Jag hemställer på grund häraf, att kammaren måtte bifalla Kongl. Maj:ts proposition i ämnet.

Herr Truedsson: Oaktadt jag räknar mig till sparsamhetsvännerna i denna kammare, tror jag på de skäl, som blifvit angifna såväl af den förste talaren som från statsrådsbanken, att det är skäl att bevilja det af Kongl. Maj:t äskade beloppet, och jag kommer också att rösta därför.

Ang. arfveden
åt lappfogdar
m. m.
(Forts.)

Ang. arfvoden
 åt lappfogdar
 m. m.
 (Forts.)

Herr Olof Jonsson yttrade, när han hade ordet, att om ännu en sådan fogde blefve tillsatt, så skulle han icke kunna mycket uträtta, förrän vi fått en bättre lapplag. Detta kan nog vara sant. Men äfven om vi få en bättre lapplag, så tror jag, att det behöfves någon, som tolkar lagen för lapparne, så att de förstå den, och som uppfostrar dem, så att de lyda denna lag.

Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Häruti instämde herrar *Andersson* i Skeenda, *Wavrinsky*, *Larsson* i Berga, *Nyström* och *Hahn*.

Herr Dahlstedt: Jag vill endast fästa uppmärksamheten på hvad som nu blifvit anfördt från statsrådsbänken. Det synes mig, som om statsutskottets uttalande derigenom helt och hållet skulle förlora sin betydelse. Utskottet säger, att lappfogdens inom Jemtlands län verksamhet torde kunna väsentligen inskränkas samt besparing derigenom åstadkommas. Genom denna besparing i utgifter för lappfogden inom Jemtlands län anser utskottet, att medel skulle finnas disponibla för att på ett tillfredsställande sätt afhjälpa olägenheterna inom Vesterbottens län. Nu hafva vi från statsrådsbänken hört, att i afseende å Jemtlands län ingen förändring kan ifrågakomma. Sålunda kommer aflöningen till lappfogden der att fortfarande utgå med samma belopp som hittills, och samma är förhållandet med Norrbottens län. Jag kan då icke se, huru någon besparing skall kunna åstadkommas för aflönande af en lappfogde inom Vesterbottens län.

Jag ber tillika att få fästa kammarens uppmärksamhet derpå, att Riksdagen genom att afslå Kongl. Maj:ts framställning skulle göra det helt och hållet omöjligt för Konungens befallningshafvande i Vesterbottens län att inskrida vid-uppstående missförhållanden och oordningar af nu ifrågavarande art inom länet. Detta synes mig mycket betänkligt.

Jag anser alltså, att kammaren handlar välbetänkt och klokt, om den nu beviljar hvad Kongl. Maj:t begärt i denna punkt.

Svårigheterna skulle ändå qvarstå, sade herr Olof Jonsson. Ja, det är nog sant, men det göra de också inom Norrbottens och Jemtlands län. Icke förty erkännes af alla, att lappfogdarnes verksamhet inom dessa län varit till stort gagn. Samma resultat torde man också kunna påräkna af en lappfogde inom Vesterbottens län. För öfrigt synes det mig icke vara för mycket begärdt, att det blir en lappfogde för hvartdera af dessa tre län. Om jag endast tager Vesterbottens läns lappmarker i betraktande, skulle lappfogden inom detta län få en areal af omkring 300 qvadratmil att genomkorsa till största delen på gångstigar och obanade vägar. Läger jag dertill, att han stundom måste resa in i Norge och på vintern följa med lapparne nedåt kustlandet för att taga reda på dem litet hvarstädes, torde lätt inses, att han får nog att göra.

Herr talman! Jag vidhåller mitt förra yrkande.

Öfverläggningen var härmed slutad. Efter det herr talmannen till proposition upptagit hvartdera af de båda olika yrkandena, afslog kammaren utskottets hemställan i hvad densamma skilde sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning och biföll denna sistnämnda framställning oförändrad.

Punkten 16.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 10) hade herr *S. Nordström* föreslagit, att Riksdagen måtte anvisa 3,472 kronor 18 öre, att dermed godtgöra Lars Petter Larssons arfvingar den förlust, de genom förre kronofogden *F. G. Sjöqvists* oredliga förfarande lidit.

Utskottet hemställde emellertid, att motionen icke måtte af Riksdagen bifallas.

Ang. anslag till godtgörelse förelt af förre kronofogden F. G. Sjöqvist förskingradt belopp.

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr Nordström: Jag inser nogsamnt svårigheten att uppträda till försvar för en klient, som redan fått sin dödsdom af det barmhertighetstribunal, som kallas statsutskottet. Jag inser jemväl, att det fordras en annan vältalighet, än den jag besitter, för att hos vederbörande utverka ändring i domen. Men då den dömdes lif ligger mig mycket nära om hjertat, så vågar jag ändock pröfva kammarens tålmod med att inför dem af dess ledamöter, som icke tagit del utaf motionen och utskottets utlåtande, anhålla att få anföra några ord, framhålla sakförhållandet och i den mån jag förmår bemöta de motiv, hvarpå utskottet afstyrkt motionen.

Inom den församling, der jag har mitt hemvist, fans en person vid namn Lars Petter Larsson, som på 1850-talet utvandrade till Australien. Efter en följd af år dog hans fader och efterlemnade såsom arfvingar denne i Australien efterlemnade son jemte en hemmavarande son och tvenne brorssöner. Arfvet delades mellan dessa, och den hemmavarande sonen köpte af sina medarfvingar den lilla fastighet, som fadern lemnade efter sig. Då nu den i Australien varande brodern skulle få den summa sig tillskickad, hvarom här är fråga, nemligen 3,722 kronor, så begagnade han sig, för att vara riktigt säker på att få dessa medel i handom, af den myndighet, som han ansåg vara den säkraste, nemligen det svenska konsulatet. Följaktligen vände han sig till det svenska konsulatet i Adelaide med begäran att genom vederbörande myndigheter hos hans broder här i Sverige uttaga hans fordran och tillställa honom den. Till följd häraf vände sig konsuln i Adelaide till kommerskollegium, kommerskollegium till Konungens befallningshafvande i länet, och Konungens befallningshafvande beordrade sin kronofogde att uttaga medlen hos gäldenären. Detta

Ang. anslag till godtgörelse för ett af förra kronofogden F. G. Sjöqvist förskingradt belopp.

(Forts.)

gjorde den ifrågavarande kronofogden i april månad 1889. Sedan visste man ingenting af, förrän 1½ år derefter, då nämnde kronofogde blef häktad för uppbördsbalans. Det visade sig då, att äfven dessa medel icke hade blifvit redovisade, utan voro förskingrade. Konungens befallningshafvande i länet bevakade då för Larssons räkning medlen i den konkurs, som uppstod efter ifrågavarande kronofogde, Sjöqvist, och medlen uttogos med förmånsrätt, men i stället för 3,722 kr. blef det endast ett belopp af 350 kr., som kom arfvingarne till godo. Lars Petter Larsson hade nemligen under tiden i Australien aflidit. Detta var en smärtsam förlust för de fattiga arfvingarne, och de gjorde förfrågningar än här och än der, huru de skulle bära sig åt.

Då jag förlidet år reste upp till Riksdagen, blef jag anmodad att hos Kongl. Maj:t på dessa personers vägnar söka utverka proposition till Riksdagen om att Riksdagen måtte bevilja de medel, som sålunda af kronofogden Sjöqvist blifvit förskingrade till förfång för dessa arfvingar. Jag gjorde detta så mycket hellre, som ett likartadt fall förekommit på 1880-talet, då en fanjunkare Bäfverfeldts vid Vestgöta-Dals regemente hustru i Schweiz fick ett arf, som en dervarande generalkonsul fick i uppdrag att uppbära. Denne generalkonsul förskingrade dessa arfsmedel. Fanjunkar Bäfverfeldt vände sig då till Kongl. Maj:t med begäran om proposition till Riksdagen om ersättning till honom för de medel, som han på detta sätt blifvit beröfvad. Dessa begge fall äro ju lika. I det ena fallet är det en kronofogde, i det andra en generalkonsul, i båda sålunda en statens tjänsteman, som uppburit medlen och förskingrat dem. Jag hade därför all anledning att förmoda, att min nämnda anhållan skulle blifva behjertad af Kongl. Maj:t. Men till min stora förvåning blef utslaget, att det icke föranleder till någon vidare åtgärd, och detta oaktadt Konungens befallningshafvande, till hvilken ärendet blifvit öfverlemnadt för afgifvande af utlåtande, tillstyrkt min anhållan, som jag tror på mycket goda skäl. Under sådana förhållanden återstod intet annat att göra än att direkt vädja till Riksdagen med en vördsam anhållan, att den måtte godtgöra de fattiga arfvingarne den förlust, som de på detta sätt lidit. Det är detta, som skett genom min motion.

Med anledning af denna min motion anför statsutskottet:

»Då, enligt gällande bestämmelser, staten i allmänhet icke ens i de fall, då enskilda rättsligen äro nödsakade att anlita dess tjänstemän, är skyldig ersätta genom dessa tjänstemäns tillskyndande försorsakad förlust, synes det utskottet än mindre kunna ifrågasättas, att godtgörelse skulle af staten lemnas, då, såsom i förevarande fall varit förhållandet, det uppdrag, vid hvars utförande en statens tjänsteman visat oredlighet, kunnat anförtros lika väl åt enskild person som åt statens myndigheter. Med afseende härå och då i öfrigt icke synas föreliggas sådana särskilda omständigheter, som böra föranleda Riksdagen att här träda emellan, finner sig utskottet icke böra tillstyrka förevarande

motion, helst frågan redan varit föremål för Kongl. Maj:ts pröfning, och Kongl. Maj:t icke funnit anledning att till Riksdagen göra framställning i ärendet», och på denna grund afstyrkes motionen.

Här är det nu tre särskilda omständigheter, som utskottet andragit såsom skäl emot motionen. Jag vill börja med den invändningen, att frågan redan förevarit hos Kongl. Maj:t. Kongl. Maj:t gaf ingen motivering i sin resolution, hvarför han afslog den gjorda framställningen. Men då jag inlemnade handlingarna, begärde jag få höra vederbörande statsråds utlåtande om saken. Jag fick komma upp följande dag och fick då följande besked: Det är ju allt skäl att lemna in ansökningen, men jag tror icke, att ni har mycket för det. Ty för det första är det icke dessa arfvingar, som förlorat summan, utan deras fångesman, den i Australien affidne brodern, och för det andra, om kronofogden Sjöqvist äfven hade handlat ärligt, så skulle andra omständigheter hafva kunnat tillkomma, som förorsakat, att medlen ändå icke kommit arfvingarne till godo. Jag vill mot dessa invändningar anmärka, att hvad vidkommer det förhållandet, att det var fångesmannen och icke arfvingarne, som förlorade summan, så kan jag för min del icke se, att detta i någon mån förändrar det sakliga rättsförhållandet. Och hvad den senare invändningen beträffar, så torde det vara nog, att det icke tillgick på det sättet.

Men jag torde icke misstaga mig mycket, om jag säger, att frågan icke var opportun, och därför gick det som för så mångt annat styfbarn, som kastas ut i verlden utan huld och skydd och får sköta sig som det kan, hvilket också blir derefter.

Hvad sedan vidkommer den andra invändningen af statsutskottet, nemligen att denna i Australien varande person hade kunnat hänvända sig till annan person eller på annat sätt utfå medlen än genom myndigheterna, så är detta visserligen sant, ty han hade kunnat direkt tillskrifva sin broder och bedja denne med posten sända honom beloppet, och han skulle äfven hafva kunnat anlita enskild person i Sverige, hvilket dock mötte svårigheter för honom, då han sedan 30 år tillbaka varit borta från landet och därför knappast kände några personer här. Jag kan emellertid icke tro, att en sådan omständighet skulle inverka på det rättsliga förhållandet, ty personen hade *laglig rätt* att begagna sig af myndigheterna för att få penningarna sig tillskikade, och alldenstund han hade sådan laglig rätt, och alldenstund denne kronofogde förskingrade medlen, som han på tienstens vägnar hade om händer, så tror jag, att denna invändning måste förfalla.

En af statsutskottets högt ärade ledamöter hade ett yttrande här förliden onsdag, som jag tillåtar mig att citera. Han yttrade nemligen — det var i fråga om inlösnings af hotellet i Bollnäs — att utskottet hade huggit i luften. Jag tror verkligt, att denna invändning också är — ett hugg i luften!

Hvad sedan vidkommer den tredje invändningen — »och då i öfrigt icke synas föreligga sådana särskilda omständigheter, som

Ang. anslag till godtgörelse för ett af förre kronofogden F. G. Sjöqvist förskingradt belopp.

(Forts.)

Ang. anslag
till godtgörelse
för ett af förra
kronofogden
F. G. Sjöqvist
förskingradt
belopp.

(Forts.)

böra föranleda Riksdagen att här träda emellan» — så skall jag be att få uppläsa för det första den del af Konungens befallningshafvandes förklaring till Kongl. Maj:t, då Konungens befallningshafvande blef anmodad att afgifva yttrande i ämnet. Den lyder:

»Vitsordande uppgiften att genom ofvan nämnde i statens tjenst anstälde uppbrödsmans svikliga förfarande sökandena tillskyndats en förlust, som, på sätt handlingarne utvisa, endast till en ringa del kunnat ur tjenstemannens tillgångar gäldas, och då Eders Kongl. Maj:t i liknande fall tillförene genom nådig framställning till Riksdagen beredt en oförskyltd lidande skadeersättning för hvad han medelst tillgrepp af en statens tjensteman förlorat, anser sig Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande hafva full anledning att till sökandenas framställning i underdånighet tillstyrka nådigt bifall, så att de af allmänna medel måtte återfå hvad, efter afdrag af ofvanberörda 350 kronor, utdelning i förra kronofogden Sjöqvists konkurs, genom hans oredlighet blifvit dem frånhänt med 3,372 kronor 18 öre. Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande gör detta desto hellre, som af handlingarne synes framgå, att sökandena äro stadda i jemförelsevis torftiga omständigheter.» —

Detta var Kongl. Maj:ts befallningshafvandes yttrande. Dessutom finnas tre särskilda prestbetyg för de lidande personerna. Det ena lyder så här: »Att ångbåtseldaren Carl Robert Larsson, född 1863 den $20/5$ i Göteborgs Christine församling, eger medborgerligt förtroende, är för innevarande år kyrko- och mantals-skrifven härstädes å Qv. 1. Rostock XXI *samt är medellös*» — jag ber att få upprepa *medellös* — »och inflyttade den 7 december 1892 från Göteborgs Haga församling, varder härmed på begäran intygadt för ansökan, Malmö Caroli församling d. 8 febr. 1894.

C. O. Dalin,
P. L.»

Det andra prestbetyget lyder på detta sätt: »Att muraren Ernst Brynolf Larsson, född den $6/2$ 1860, gift den $11/2$ 1889 med Emma Maria Holm, född den $11/4$ 1865, eger godkänd kristendomskunskap, åtnjuter medborgerligt förtroende, har tillträde till H. H. Nattvard *samt är medellös*» — jag ber att få upprepa *medellös* — »och har *tre minderåriga barn*, intygas. Göteborgs Haga församling den 5 februari 1894.

Dav. Davidson
v. pastor.»

Det tredje prestbetyget, som afser den hemmavarande brodern, säger icke att han är medellös, ty han eger den lilla fastighet, som han dels ärfde, dels af sina syskon köpte, »men för öfrigt i saknad af annan förmögenhet; och då han nu är gift samt har *sju oförsörjda barn*» — jag ber att få upprepa: *sju oförsörjda barn* — »så kunde han mer än väl behöfva denna lilla tillökning i sitt lefvebröd, hvilket blifvit honom beröfvadt genom kronofogde Sjöqvists oredlighet.»

Nu vädjar jag till kammarens ledamöter, om här icke föreliggande sådana särskilda ömmande omständigheter, som kunde föranleda Riksdagen att träda hjälpande emellan.

Dertill komma andra skäl, som här icke kunna återgifvas. Men så mycket kan konstateras, att det dröjde 1½ år, ifrån det kronofogden Sjöqvist hade uppburit dessa medel, till dess det blef bekant, att medlen förskingrats; och om han då icke hade blifvit häktad, vet man icke, när det hade blifvit känt. Hvad detta innebär, deröfver må herrarne sjelfva reflektera. Men hvad jag vill framhålla, det är, att här verkligen föreligga skäl, som tala på det bevekligaste.

Man och man emellan har man hört uppgifvas, att det skulle vara ett farligt prejudikat att så här ersätta medel, som af statens tjenstemän blifvit oärligen åtkomna. Jag har likväl redan förut påvisat, att ett sådant prejudikat förut blifvit gifvet, och jag har hört talas om flera andra fall, der Riksdagen trädte hjälpande emellan. Dessutom vågar jag påstå, att om detta är rätt, då äro prejudikaten af underordnad betydelse; ty rätt må vara rätt och orätt orätt. Men det finnes äfven en annan sak, som kanske kan vara lika mycket beaktansvärd, och det är allmänhetens förtroende till statsmagternas rättskänsla. Det kanske också har något att betyda.

Men först och sist anser jag detta vara ett så bevekande fall, att jag ber och bönfaller hos kammarens ledamöter på de fattiga arvingarnes vägnar att icke neka dem rättvisa, hvadan jag, herr talman, tillåter mig i största ödmjukhet att yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till min motion.

Herr Petersson i Runtorp: Emedan jag bidragit till det slut, hvartill utskottet kommit, skall jag be att få säga några ord, och jag skall icke, såsom motionären, hafva det misstroende till kammaren, att den icke läst hvarken hans motion eller utskottets betänkande deröfver. Hade han icke hyst det misstroendet, så hade han helt visst icke behöft att nästan ordagrant upprepa hvad der förekommit. Utan jag förmodar, att kammarens ledamöter tagit kännedom om såväl hans förslag som om de skäl, som utskottet begagnat för afslag.

Motionären åberopade ett prejudikat, som han talade om, men det prejudikatet har icke Kongl. Maj:t fäst sig vid, och därför bör det väl icke förväna motionären, att utskottet icke heller gjort det. Ty de båda fallen äro icke så likställda med hvarandra, att det, som han ansåg som ett prejudikat, kan tjena till rättesnöre vid afgörandet af det nu ifrågakvarande.

Jag skall framhålla ännu ett af de skäl, som utskottet haft, och det är, att så länge intet af de åtskilliga förslag, som förelagat derom, att staten skulle betala sådana förluster, som enskilde göra på statens tjenstemän, vunnit Riksdagens erkännande, så är det icke tänkbart, att en motionär kan i enstaka fall få ett dylikt förslag igenom. Det ligger i sakens natur.

Ang. anslag till godtgörelse för ett af förra kronofogden F. G. Sjöqvist förskingradt belopp.
(Forts.)

Ang. anslag
till godtgörelse
för ett af förre
kronofogden
F. G. Sjöqvist
förskingradt
belopp.
(Forts.)

Hade det prejudikat, som han nämnde, varit tillfyllestgörande, då hade Kongl. Maj:t kommit in till Riksdagen med en proposition i ämnet. Men de båda fallen äro, som jag framhöll, icke likställda, och därför har icke utskottet heller kunnat jemföra dem med hvarandra.

För öfrigt kan motionären nog hafva rätt deruti, att det är beklagligt att sådant kan hända, att enskilde förlora på statens tjänstemän. Men jag tror visst icke, att den saken hjälpes dermed, att Riksdagen åtager sig att godtgöra dylika »oegentligheter», som det numera heter, utan deremot behövas andra åtgärder, och det är, enligt min tanke, på lagstiftningens väg, som sådant bör förekommas. Annars skulle följden endast blifva den, att ju mera der stjåles, ju mera skulle staten betala, och det vore ju ett alldeles upp- och nedvändt förhållande.

Jag tror icke, att jag behöfver tillägga mera i denna fråga, utan anhåller om bifall till utskottets hemställan.

Herr Nordström: Jag skulle önska få reda på, hvori olikheten i prejudikaten består. Den har jag icke kunnat finna.

Herr Petersson i Runtorp: Jag får be motionären vända sig till Kongl. Maj:t, så kanske han får besked på den saken.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, gaf herr talmannen enligt de gjorda yrkandena propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen, och fann herr talmannen den förra propositionen vara besvarad med öfvervägande ja. Herr Nordström begärde likväl votering, i följd hvaraf nu skedde uppsättning, justering och anslag af en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i punkt 16 af utlåtandet n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets hemställan bifallit den af herr Nordström i ämnet väckta motion.

Voteringen försiggick i vanlig ordning och utföll med 137 ja mot 48 nej; och hade alltså utskottets hemställan af kammaren bifallits.

Punkterna 17—22.

Biföllos.

Punkten 23.

Mom. a).

Bifölles.

Under *mom. b)* hemstälde utskottet, att Riksdagen måtte för år 1896 medgifva, att det uti staten för landtbruksinstitutet vid Ultuna till »institutets öfriga utgifter» upptagna belopp jemväl måtte användas till anskaffande och underhåll af apparater, instrument, maskiner och redskap, som erfordras för en vid institutet inrättad profningsanstalt.

Efter uppläsande här af anförde:

Herr Bengtsson i Gullåkra: Herr talman, mine herrar! För min del skall jag anhålla om afslag å den föredragna punkten, och detta af tvenne skäl, hvilka jag ber att i korthet få omnämna. För det första anser jag, att en sådan profningsanstalt icke skulle blifva till ringaste gagn för jordbruket i allmänhet, och för det andra är det min åsigt, att våra maskinfabrikanter hafva så många tillfällen att vid de allmänna landtbruksmötena förevisa sina redskap och få dem afprovade, att det icke är nödvändigt, att staten uppoffrar några penningar för en särskild profningsanstalt.

Som herrarne torde erinra sig, beslutades vid 1891 års riksdag — om jag icke minnes orätt — till följd af en kongl. proposition att vid Ultuna göra en åtskilnad mellan institutet och jordbruksangelägenheterna. En särskild stat uppgjordes för de utgifter, som erfordrades för institutets räkning, och denna blef beviljad med det uttryckliga förbehåll, att behållningen af jordbruket jemte elevavgifter och hyror skulle redovisas till statskassan. I hvad mån jordbruket sedermera lemnat några inkomster, kunna herrarne finna af den revisionsberättelse, som i dag utlemnats i kammaren; icke har det varit några stora förtjenster. Man torde kunna vara förvissad derom, att om man nu lemnade institutets styrelse en sådan rättighet, som statsutskottet föreslagit, skulle Riksdagen komma att få se sig om efter dessa till statskassan inflytande inkomster af jordbruket, som förespeglades, då man skilde dessa angelägenheter åt. Jag tror, att det skulle blifva ganska klent bestäldt i det fallet, och att Riksdagen aldrig skulle få se någon inkomst inflyta derifrån.

Häremot kan naturligtvis invändas, att enligt utskottets förslag de utgifter, som erfordras för denna profningsanstalt, skulle tagas från det anslag, som är uppfördt för institutets räkning till »öfriga utgifter». Men icke har man af räkenskaperna kunnat finna, att det hittills blifvit något öfver på detta anslag, och icke lär det heller hädanefter komma att blifva något öfverskott, som kan användas i och för det ändamål, som statsutskottet här

har afsett. Förmodligen kommer det att tillgå på det sättet, att styrelsen ingår till Kongl. Maj:t med en ansökan att få af andra medel bestrida de kostnader, som profningsanstaltens uppehållande hafva medfört; och man kan då icke veta, om icke styrelsen möjligen genom ett kongl. bref kan få rättighet att bestrida dessa kostnader med den behållning, som jordbruket till äfventyrs kan lemna, eller med medel från något annat anslag. Man har under senare tiden sett exempel på, att vissa fastställda stater kunnat öfverskridas just på det sätt, att de olika styrelserna ingått till Kongl. Maj:t med en dylik begäran, och Kongl. Maj:t har då helt enkelt utfärdat ett kongl. bref, hvarigenom den gjorda ansökningen beviljats.

Af de skäl, som jag här i korthet anfört, anhåller jag, herr grefve och talman, om afslag såväl å Kongl. Maj:ts framställning som å statsutskottets här relaterade hemställan.

Herr Jonsson i Hof: Jag vill påpeka, att hvad statsutskottet här föreslagit gäller ett redan beviljadt, bestämdt anslag, och att således ett bifall till momentet i fråga icke i någon form kan berättiga Kongl. Maj:t att af andra medel än dessa taga något för ifrågavarande ändamål. Med en erinran om, att således jordbrukets afkastning icke i minsta mån beröres af ett bifall till hvad statsutskottet här föreslagit, ber jag att få yrka bifall till utskottets förevarande hemställan.

Herr Bengtsson i Gullåkra: Herr grefve och talman! Jag tror, att den senaste värde talaren från statsutskottet känner lika väl som jag, att det kan tillgå på det sätt jag påpekat, och att man äfven sett exempel derpå. Det är visserligen sant, såsom jag också sjelf nyss nämnde, att häremot den invändningen kan göras, att enligt statsutskottets förslag medlen skulle utgå från anslaget till »institutets öfriga utgifter». Men det har inträffat — jag kan anföra exempel derpå, fastän jag icke nu här vill angifva hvilket embetsverk — att en styrelse beslutat att från ett anslag till »öfriga utgifter» taga de medel, som erfordras för ett visst uppgifvet ändamål, men sedermera, då styrelsen vid årets slut kommit under fund med, att de medel, som fans på detta anslag, erfordrats för sitt ursprungliga ändamål, ingått till Kongl. Maj:t med ansökan att få ersättning för det ifrågavarande beloppet från statskontoret. Så har det tillgått förut, och så kan det också komma att gå här. Jag vidhåller därför min anhållan om afslag.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt propositioner af herr talmannen gifvits å hvarterdera af de gjorda yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkterna 24--27.

Biföllos.

Punkten 28.

Kongl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att å extra stat för år 1896 bevilja ett anslag af 15,000 kronor till *understöd åt svenska mosskulturföreningen*; och hemställde utskottet,

Ang. anslag till svenska mosskulturföreningen.

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning måtte på det sätt bifallas, att Riksdagen till understöd åt svenska mosskulturföreningen på extra stat för år 1896 anvisade ett anslag af 13,500 kronor.

I en vid punkten fogad reservation hemställdes deremot af herrar *H. Andersson* i Nöbbelöf, *P. Pehrson* i Törneryd, *C. Persson* i Stallerhult, *Lasse Jönsson*, *P. Holm*, *A. P. Danielson* och *K. A. Köhlberg*,

»att Riksdagen må på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts förevarande framställning, att till understöd åt svenska mosskulturföreningen på extra stat för år 1896 anvisas ett anslag af 10,000 kronor.»

Efter föredragning af ärendet anförde:

Herr *Lasse Jönsson*: Såsom af betänkandet synes, har en del af oss, utskottets ledamöter, reserverat sig mot dess föreliggande förslag, och jag tager mig för min del friheten att yrka bifall till denna reservation, som afgifvits af herrar *H. Andersson* m. fl.

Under rubrik »understöd åt jordbruket och landtmannanäringar» utgår det ena anslaget efter det andra; men vi, som söka att spara, få göra det äfven här och se till, att man icke går öfver det nödvändiga, och ådraga oss beskyllning för partiskhet. När nu Riksdagen i förevarande fall under en följd af år hållit sig vid 10,000 kronor, och särskildt vid sistlidne års riksdag, när frågan kom under votering rörande 10,000 eller 15,000 kronor, det visade sig med stor pluralitet, att Riksdagen ansåg gränsen vara satt högt nog vid 10,000 kronor, så skall jag, herr talman, taga mig friheten yrka afslag å utskottets förslag och bifall till reservationen eller att anslaget bibehålles vid 10,000 kronor äfven för år 1896.

Herr *Ericson* i Ransta: När denna fråga förekom till behandling förra året, tog jag mig friheten yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag om ett anslag för ändamålet af 15,000 kronor för det kommande året.

Såsom vi minnas, afslog Riksdagen vid gemensam votering detta Kongl. Maj:ts förslag och beviljade blott 10,000 kronor åt föreningen. Den har detta oaktadt vågat åter igen begära samma anslag som förut, och har dervid företett redogörelse för de kostnader, den haft, och de försök, den verkställt, samt för de kostnader, som behöfdes för att kunna i någon mån fullfölja den plan, som föreningen från början uppgjort. Det har dock visat sig, att föreningen det oaktadt, på grund af det mindre anslag, som erhöles, måst på flera håll inskränka sin verksamhet. Det skulle enligt min tanke vara ganska beklagligt, om föreningen skulle ytterligare nödgas inskränka den för hela landet så nyttiga verksamhet,

Ang. anslag
till svenska
mosskultur-
föreningen.
(Forts.)

som den satt till sitt mål. Om vi genomläsa föreningens redogörelse för den tid, den arbetat, och om vi noga hafva för ögonen det mål, hvilket föreningen föresatt sig att uppnå, torde det vara svårt att kunna komma till det resultat, vid hvilket reservanterna stannat. Onekligen är det en stor fråga och af icke ringa betydelse för vårt land, om våra otaliga mossar och den rikedom, som de förvara, blifva tillgodotagna. Det skäl, som reservanterna anför, har jag icke kunnat finna vara något skäl, ty det har icke anförts något annat, såvidt jag kunnat finna, än att Riksdagen förra året nedsatte det då begärda anslaget. Är detta ett skäl, så är det i sanning ett sådant, som föreningen till fullo bevisat icke vara giltigt, hvilket framgår af den redogörelse eller utgifts- och inkomststat, som den framlagt. Utskottet har också erkänt, att föreningens verksamhet är utaf stor betydelse, och särskildt torde genom den riktning, i hvilken föreningen numera ämnar utvidga sin verksamhet, nemligen genom mosskolonisationsförsök, dess betydelse och gagn för landet blifvit ännu större. Då härtill kommer, att detta anslag enligt mitt förmenande är så obetydligt, synes det mig rent af förvånansvärdt, att man kunnat på en så betydelsefull sak vilja söka göra någon nedsättning.

Utskottet har också sagt, att de tillgångar, öfver hvilka föreningen för närvarande förfogar, icke äro tillräckliga för att sätta föreningen i stånd att fullfölja den uppgjorda planen för dess verksamhet.

Då vi säkerligen äro öfverens derom, att föreningens plan är nyttig, och utskottet har erkänt, att densamma icke kan fullföljas utan större anslag, skall jag taga mig friheten att yrka bifall till utskottets förslag. Jag skulle helst hafva velat yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag, men som det icke har utsigt att vinna Riksdagens bifall, synnerligast som Första Kammaren redan antagit utskottets förslag, skall jag stanna vid att yrka bifall till detsamma. Och jag vågar hoppas, att många i Andra Kammaren, som förut säkerligen af mindre kännedom om föreningens verksamhet samt af sparsamhetsskäl röstat för det lägre anslaget, i år skola, sedan de tagit närmare del af föreningens enligt min tanke storartade verksamhet, rösta för utskottets förslag. — Ett skäl, som kanske för många förra året var afgörande, var det *då* af vice talmannen anförda, nemligen att föreningen stode utan kontroll från statens sida. Detta skäl, om det då till någon del kunde vara gällande, emedan den kontroll, som då från statens sida utöfvades, icke kanske var tillräcklig, har nu upphört, enär ett af villkoren för detta anslags uppbärande är, att, förutom den kontroll, som landtbruksstyrelsen för närvarande utöfvar å föreningens verksamhet, ett för statens räkning utsedt ombud jemväl skulle deltaga i revisionen af dess verksamhet samt derom afgifva yttrande till landtbruksstyrelsen. Derutinnan hafva vi således, som jag tror, ytterligare det kraftigaste skäl för att nu bevilja det högre anslag, som utskottet föreslår.

Jag yrkar, herr talman, bifall till detsamma.

Herr Persson i Stallerhult: Då jag är en af reservanterna i denna fråga, skall jag be att med några ord få anföra de skäl, som varit för mig bestämmande att deltaga i reservationen.

Utaf densamma synes, att frågan i fjol blef afslagen med 215 röster mot 147, och vid den enkla voteringen inom denna kammare var det endast 42, som röstade för det högre, under det att 148 röstade för det lägre anslaget. Af dessa siffror framgår det klart, att reservanterna trots sig finna ett godt stöd för reservationen. Hvarken reservanterna eller majoriteten i utskottet vilja underkänna föreningens goda verksamhet, utan de begagna nästan samma ordalag, fast de skilja sig derutinnan, att reservanterna vilja tillstyrka Riksdagen att för ändamålet bevilja 10,000 kronor, under det att utskottet föreslår 13,500 kronor. — Det är enda skillnaden.

Riksdagen har i flera år beviljat föreningen 10,000 kronors anslag, fast den undan för undan begärt 15,000 kronor. Hvarför skulle man då just i år frångå den summa, som Riksdagen under flera år å rad fastslagit?

Föreningen anför i sin skrifvelse till Kongl. Maj:t såsom skäl för att nu få det högre anslaget, att den fruktar för, att den enskilda offervilligheten skall sina ut, så att den hädanefter icke skall kunna uppehålla den verksamhet, som redan är i gång. Föreningen säger: »Men då det är i hög grad sannolikt, att den enskilda offervilligheten icke skall alltjemt visa sig lika lifvig som hittills, och då dertill antalet årsledamöter säkerligen kommer att minskas, emedan flera bland dessa numera ingått såsom ständiga medlemmar, så har föreningen endast en garanti för sin fortgående orubbade verksamhet, och denna garanti består deri, att statsanslaget höjes till det af Eders Kongl. Maj:t i nåder till senast hållna Riksdag föreslagna beloppet af 15,000 kronor.» Att föreningen icke tagit miste i detta fall, visar sig af dess egna siffror. Ty i den inkomst- och utgiftsstat, som är uppsatt och bifogad statsrådsprotokollet, synes det, att medlemmarnas antal sjunkit med 100. Nu är endast frågan den: då enskilda föreningar bildas och komma i gång, och deras budget går upp till omkring 40,000 kronor om året, men den enskilda offervilligheten i och med detsamma börjar sina ut, skall staten sedan träda emellan för att upprätthålla denna höga budgetsumma? För min del tror jag alla skäl tala för, att Riksdagen här vidhåller anslagssumman på 10,000 kronor, och föreningen får i sin tur med de medel, som stå den till buds, söka verka så godt den kan.

Jag vill icke uppehålla tiden längre, utan yrkar bifall till reservationen.

Herr Anderson i Tenhult: Då föreningens experimental-fält äro förlagda till den ort, jag tillhör, och jag således känner till föreningens verksamhet, bör ingen förtänka mig, om jag yrkar, att statsanslaget något höjes utöfver hvad som hittills varit vanligt. Det är betecknande, att alla de, som reserverat sig

*Ang. anslag
till svenska
mosskultur-
föreningen.*

(Forts.)

Ang. anslag
till svenska
mosskultur-
föreningen.
(Forts.)

mot utskottets förslag, äro jordbrukare, hvilka, enligt min uppfattning, borde göra allt för att främja föreningens verksamhet. Det torde heller icke kunna förnekas, att föreningen varit till stort gagn för vårt land och kommer att blifva det ännu mer, om föreningen får så stort understöd, att den kan fortsätta med sin verksamhet.

Då man känner hvilka stora områden, som mossar upptaga i vårt land, så bör, enligt min uppfattning, staten icke vara alltför sparsam mot den verksamhet, hvarom här är fråga.

Jag ville gerna vara med om att rösta för Kongl. Maj:ts förslag, men då jag icke har någon utsigt att få det igenom, skall jag instämna med utskottets och yrka bifall till detsamma.

Herr *Sjöberg* instämde häruti.

Herr Bergendahl: I likhet med hvad den nästföregående talaren omnämmt, skulle jag helst velat gifva min röst åt Kongl. Maj:ts förslag. Men då detsamma ej har någon utsigt att gå igenom, skall jag be att få tillkännagifva, att jag ansluter mig till utskottets förslag om 13,500 kronor. Emot utskottets utlåtande har af en talare på skånebanken — såsom redan af reservationen framgår — framhållits såsom hufvudsakligt skäl, att förslaget om det högre anslaget beviljande vid förliden riksdag föll med mycket stor majoritet. Men sedan dess hafva dock ändrade förhållanden inträdt. Såsom en talare på vestmanlandsbanken påpekat, komma hädanefter att, utom revision af räkenskaperna från statens sida, föreningens arbeten undergå statens inspektion. Vidare har, såsom af föreningens berättelse framgår, dess verksamhet i ganska betydande grad ökats genom inköp af Flahults experimentalfält; och afsigten är att anlägga s. k. mosskolonier. Jag tycker att det vore ganska egendomligt, om landtmännen i denna kammare skulle motsätta sig beviljandet af det utaf statsutskottet tillstyrkta anslaget och derigenom förminska omfånget af en verksamhet, som på ett så gagnande sätt arbetat till höjande af landets jordbruk. Jag hoppas därför, att kammaren, med fästast afseende på de förändrade förhållanden som föreligga, skall gifva sitt bifall till det af statsutskottet tillstyrkta anslaget.

Herr Kihlberg: Då jag skrifvit under den reservation, som finnes bilagd den nu föredragna punkten, har det hufvudsakligen varit därför, att jag ansett det vara mindre lämpligt af statsutskottet att nu komma in till Riksdagen med förslag om höjning af det föreliggande anslaget, då Riksdagen med så betydande majoritet förlidet år afslog begäran om förhöjning af anslaget till mosskulturföreningen ifrån 10,000 till 15,000 kr., i synnerhet som ingen särskild anledning att nu förändra denna mening föreligger. Det kan ju finnas hänsyn, för hvilka en sådan uppfattning måste vika. Men i förevarande fall finner jag icke sådana före-

ligga. Denna förening har ju, det har erkänts, med de resurser den nu har, med de penningtillgångar, den haft att förfoga öfver, hittills verkat på ett synnerligen tillfredsställande sätt, såsom man från många håll hört. Att denna dess verksamhet skulle synnerligen förändras genom att man nu ökade anslaget från 10,000 till hvad utskottet föreslagit, eller 13,500 kronor, kan jag icke finna. Jag tror icke mosskulturföreningens verksamhet på något sätt rubbas, vare sig man bibehåller det nuvarande anslaget eller ökar det till 13,500 kronor. Visserligen är nu af föreningen uppgjord en utgiftsstat för nästa år, hvori den visar, att den behöfver detta belopp för att få inkomster och utgifter att gå ihop. Ja, det är ju mycket lätt att göra upp en sådan. Men jag är viss om, att, i fall föreningen icke får denna förhöjning i anslaget, den kan förändra sin inkomst- och utgiftsstat, så att denna går ihop utan att dess verksamhet i väsentligare mån rubbas. Det synes af den skrivelse, mosskulturföreningen afgifvit till civildepartementet, deri den upptagit staten för innevarande år. Den har fått denna stat att gå ihop, ehuru Riksdagen förra året icke beviljade det tillskott, som begärdes, och äfven påräknat att göra afbetalning på sin skuld med cirka 2,000 kronor. Då det lät sig göra i fjor, går det nog också för sig i år att få utgifts- och inkomststaten att gå ihop utan detta tillskott.

Då det sålunda är erkänt, att mosskulturföreningen med de medel, som redan stätt den till buds, kunnat uträtta mycket godt, vet jag icke något särskildt skäl, hvarför man nu skulle höja detta anslag. Här har visserligen blifvit sagdt, att om icke staten ökade anslaget till mosskulturföreningen, skulle densamma icke kunna fullfölja det stora mål, som den föresatt sig. Ja, jag känner icke, huru högt målet är satt för denna förening. Men jag vill vädja till Riksdagen, om det kan vara rådligt att ytterligare höja det genom att bevilja ökad anslag, innan man egentligen vet, hvad detta mål är. Enligt min uppfattning, är mosskulturföreningens verksamhet och uppgift af experimentel natur. Den har att anställa vetenskapliga rön och kulturförsök på det område, hvarpå den arbetar. Detta kan den göra med den omfattning af verksamheten, som föreningen nu har; och det är åtminstone icke för mig alldeles gifvet och säkert, att, om denna experimentella verksamhet skulle alltför mycket utvidgas, detta skulle vara till gagn vare sig för föreningen eller för det svenska jordbruket. Ty det är fara för att genom en sådan utbredning också beskaffenheten af dess verksamhet kan blifva mindre gedigen.

Sålunda förefaller det mig, som om för närvarande icke finnes anledning för Riksdagen att frågå sitt förlidet år fattade beslut och öka anslaget. Det kan ju hända, att framdeles någon sådan anledning kan uppstå, att mosskulturföreningen kommer under sämre förhållanden och behöfver hjälp för att kunna fortsätta med sin gagnande verksamhet. Men för närvarande kan jag icke finna detta vara förhållandet.

Ang. anslag till svenska mosskulturföreningen.
(Forts.)

Ang. anslag
till svenska
mosskultur-
föreningen.

På grund häraf anhåller jag, herr talman, att få yrka bifall till den reservation, som finnes vidfogad betänkandet vid den nu föredragna punkten.

(Forts.)

Herr von Friesen: Den föregående ärade talaren ansåg, att det vore olämpligt af statsutskottet att nu komma och föreslå en höjning i anslaget till mosskulturföreningen, då Riksdagen nästlidet år visat sig obenägen för en dylik höjning. Jag kunde möjligtvis hafva gifvit honom rätt, om, för det första, statsutskottet nu hade föreslagit samma förhöjning, som nekades förra året. Men statsutskottet har nu föreslagit en *lägre* förhöjning. Man vet icke, huru Riksdagen skulle hafva förfarit förra året, om denna lägre förhöjning då varit satt under omröstning. Då är det förr i sådant fall Kongl. Maj:t, som klandret hufvudsakligen borde drabba, ty Kongl. Maj:t har verkligen kommit fram med ett förslag om samma förhöjning, som i fjor vägrades.

Jag är icke någon vän af, att man gång på gång skall komma och pröfva Riksdagen med dylika framställningar om anslagsförhöjning, som Riksdagen förut afslagit. Men i detta fall förefaller det mig, som om Kongl. Maj:t haft god anledning att, oaktadt afslaget i fjor, komma fram med det föreliggande förslaget. Det förhåller sig nemligen icke så, som flere föregående talare sagt, att icke något nytt skulle hafva tillkommit i fråga om mosskulturföreningens verksamhet sedan i fjor. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på hvad som säges af mosskulturföreningen i dess redogörelse, som återfinnes på 48:de sidan i statsrådsprotokollet. Der talas om *mosskolonisationen* såsom en alldeles ny gren af mosskulturföreningens verksamhet. Detta, att söka bereda fattigt folk en egen torfva och ett eget hem med tillhjälp af dessa mossar, synes mig vara ett så afsevärdt ändamål, att man blott med tanken derpå skulle vara villig att bevilja åtminstone den förhöjning i understödet till mosskulturföreningen, som utskottet föreslagit.

Man har sagt, att mosskulturföreningens verksamhet icke skulle rubbas, om nu icke någon förhöjning i anslaget tillkomme. Men mosskulturföreningen sjelf har dock sagt, att denna plan till mosskolonisation, som med stort intresse af föreningen omfattats, kommer att i samband med hennes öfriga arbeten för sitt förverkligande taga hennes medel och arbetskrafter i anspråk till det yttersta och att göra hennes behof af ett ökad statsunderstöd i hög grad trängande, ja, rent af nödvändigt. Detta är föreningens egen uppfattning af saken.

Den föregående ärade talaren ville liksom söka ett skäl mot en förhöjning, deruti att mosskulturföreningen nu hade gjort upp årets stat så, att föreningen kunde under året göra en afbetalning på sin skuld. Så olika kunna uppfattningarna vara. Jag har vid en föregående riksdag, jag tror för tre år sedan, vändt mig mot förhöjningen af anslaget till mosskulturföreningen just därför, att den då gjort upp årsstaten så, att den ökade sin skuld.

Det ansåg jag vara en dålig hushållning, och jag höll före, att en sådan dålig hushållning icke borde understödjas. Nu har jag deremot blifvit tagen af mosskulturföreningen, därför att den gjort upp staten så, att den minskade sin skuld. Detta anser jag vara ett godt exempel, som af Riksdagen förtjenar uppmuntras.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herrar friherre *Bonde, Erickson* i Bjersby och *Falk*.

Herr Sjö: Den nästföregående ärade talaren synes, att döma efter hans yttrande, hafva uppfattat saken så, att mosskulturföreningen genom sin verksamhet skulle kunna bereda fattigt folk en egen torfva. Ja, vore det så, att föreningen arbetade för detta syfte, då skulle jag ock vara med om ej allenast detta anslag, utan äfven ett betydligt större. Så är dock ej förhållandet. Mosskulturföreningen får det ifrågavarande anslaget med vilkor att experimentera och derigenom göra några för landtmännen gagneliga rön. Jag vill visst icke förneka nyttan af föreningens verksamhet. Men vi måste dock se till, att den ej sväller ut alltför mycket; den skulle då ej kunna verka så pass mycket som den gör, när den arbetar normalt, sakta och väl. Förunderligt skulle det verkligen vara, om denna kammare skulle bevilja ett högre anslag, då den vid flera föregående riksdagar afslagit Kongl. Maj:ts proposition om ett anslag af 15,000 kronor och bestämt sig för 10,000 kronor.

Jag kan i sammanhang härmed ej underlåta att med några ord beröra herr Andersons i Tenhult yttrande, att det är betecknande att alla de ledamöter af utskottet, som reserverat sig, äro landtmän. Ja, jag medgifver, att detta är betecknande; men jag hemställer till herrarne litet hvar, om icke dessa landtmän måhända gjort en viss liten erfarenhet af föreningens verksamhet och gagnet deraf för jordbruket.

Här har sedan förlidet år icke tillkommit några nya skäl för beviljandet af det högre anslaget. Dertill kommer, att jag för min del anser, att de, som i hufvudsak böra uppehålla denna förening, äro hushållningssällskapen och landstingen.

Dessa kunna icke allenast utöfva någon tillsyn och kontroll öfver föreningens verksamhet, utan de kunna äfven visa sitt nit och intresse för sakens framgång. Säkert är, att, om Riksdagen understödjer denna förenings verksamhet med alltför stort anslag, det enskilda intresset sannolikt skall slappas och minskas med det samma. Detta tror jag icke att vi vilja främja. Vi vilja, att föreningen skall arbeta normalt och väl, men icke att den skall få för stora summor att röra sig med, ty då kanske det blir alldeles motsatt resultat mot det astundade. Man kan tänka sig, att, om de få stora anslag, de uppföra högt aflönade tjänstemän på fast stat, och icke endast det, utan kanske äfven tillräkna

Ang. anslag till svenska mosskulturföreningen.
(Forts.)

Ang. anslag
till svenska
mosskultur-
föreningen.
(Forts.)

dem pensioner. Det är detta jag befarar jemte det öfriga jag omnämmt.

Derför yrkar jag bifall till reservanternas förslag, och jag gör det af fullaste öfvertygelse och på de af mig angifna skäl.

Med herr Sjö förenade sig herrar *Andersson* i Löfhult och *G. Ericsson* från Stockholm.

Herr Hammarskjöld: Herr talman, mine herrar! Den senaste talaren fann det förunderligt, om denna kammare skulle bifalla förökadt anslag till en förening, som dock på det allra kraftigaste sätt arbetar för höjande af det svenska jordbruket. Ur en landtbrukares mun var det yttrandet litet egendomligt. Han anförde tillika, att sedan förra riksdagen icke tillkommit några nya skäl, hvarför man skulle gifva föreningen förökadt anslag, och därför yrkade han afslag på förhöjningen. Det kunde då kanske vara lämpligt att i korthet redogöra för de skäl, som anfördes förra året; ty de voro märkvärdigt olika dem, som anföras nu. Jag minnes, att förste talaren mot förhöjdt anslag förra året beskärmade sig mycket öfver att föreningen gjort skuld. Den hade, om jag minnes rätt, 4 — å 5,000 kronors skuld upptagen i sin budget. Det talades om, hvart det skulle taga vägen, om Riksdagen skulle börja att betala föreningars skulder. Den ena föreningen skulle komma efter den andra och begära, att Riksdagen skulle betala dess skuld. På det viset målade han upp den onde på väggen för att sedan få idka den kända sporten att piska upp honom. Men om nu föreningen, i stället för att hafva skuld, hade visat en budget med öfverskott, huru hade det då låtit manne? Jag tror, att vi kunna komma öfverens om, att det då låtit ungefär så här: tänk hvilken oblyg förening, som kommer och begär ökad understöd, när den icke ens kunnat använda de penningar, den har, utan fått öfver på dem! Jag tror därför, att det skälet kan utan olägenhet inregistreras under rubriken *de obotfärdiges förhinder*.

Sedan anfördes af en annan talare, att det ju icke finnes någon kontroll. Det vore exemplöst, att Riksdagen skulle bevilja så stort anslag till en enskild förening utan tillräcklig kontroll. Nu har den frågan fått svar; ty här är i utskottets utlåtande fyllest taladt om, huru en effektiv kontroll nu är åstadkommen, och den fans verkligen förut alldeles tillräckligt.

Det har här talats om, att inga *nya* skäl kommit till; men af en talare på stockholmsbänken har med all önskvärd tydlighet framhållits, att det tillkommit ett mycket viktigt skäl, nemligen frågan om *mosskolonisation*. Det ville den senaste talaren på smålandsbänken för sin del icke tro, att det verkligen skulle ingå i föreningens uppgift att skaffa egen torfva åt fattigt folk. Jag vill då upplysa honom och kammaren om, att detta är verkligen meningen. Och att det icke är endast ett löst hugskott, som man nu framkommit med och som icke annorstädes varit pröfvadt, derom kunna herrarne göra sig förvissade, om herrarne skulle vilja

studera äldre årgångar af föreningens tidskrift. Sedan många år tillbaka hafva försök gjorts i den vägen i norra Tyskland. För att icke alltför länge upptaga tiden, vill jag blott nämna, att det finnes trakter i Hannover, i Oldenburg, i provinsen Sachsen och jag tror äfven flerstädes i norra Tyskland, der ofantligt stora mossvidder af ingalunda bättre beskaffenhet än högmossarne i Sverige, snarare sämre, blifvit föremål för kolonisation, delvis med statens hjälp — den måste taga initiativ —, men af den oerhörda proportion, att man kan säga, att nästan hela provinser på detta sätt förvärfvats. Tusental af fattigt folk hafva på dessa mossar funnit icke en *dålig* bergning, utan rent af en *riktig* bergning. Jag har talat vid ett ögonvittne, som sjelf besökt dem derute och som förvånade sig öfver den välmåga, der rådde. Men detta, att de der kommit till så lysande resultat, beror i första rummet på, att i Tyskland hela frågan om kolonisationen, om vård och skötsel af mossodlingarna tagits om hand dels af den stora tyska mosskultur-föreningen, dels ock af staten, som i Bremen har en stor mosskultur-försöksstation. Staten har der, i Bremen, alldeles samma verksamhet som den svenska mosskultur-föreningen, en enskild förening, har i Jönköping och i närheten af Jönköping. Man behöfver således icke det ringaste tvifla om, hvad föreningens afsigt är med mosskolonisationen. Det försök, som nu skulle göras i mycket liten skala — två kolonier endast — att börja med, afser att få utrönt, om det skulle passa att här införa samma kolonisations-system som i norra Tyskland; och af hvilken vikt detta är för stora delar af vårt land, bör åtminstone icke en representant från Kronobergs län kunna vara oviss om.

Jag skulle äfven något vilja framhålla den offervillighet, som inom föreningen gjort sig gällande, då det gälde att förvärfva eganderätt till försöksfältet vid Flahult. Föreningen kunde dertill icke taga några medel, som voro anslagna af staten eller landsting eller hushållningssällskap, utan dertill måste skaffas medel på annat håll, och detta skedde derigenom, att enskilde medlemmar tecknade sig såsom ständiga ledamöter med skyldighet att för en gång betala en afgift af 100 kronor. På detta sätt hopbragtes ett belopp af 17,100 kronor, hvaraf 15,000 kronor användes till inköp af försöksfältet och återstoden reserverades till bestridande af de första kostnaderna vid mosskolonisationen.

Här sades af en talare på vestgötabanken, att det ju vore orimligt, att staten skulle träda emellan för att upprätthålla en enskild förenings verksamhet, om denna icke kan få tillräckliga anslag på enskild väg. Ja, det skulle jag kunna gifva honom fullkomligt rätt uti, om det vore en förening, som arbetade för sin egen räkning, för något enskildt syfte. Men för hvem arbetar svenska mosskultur-föreningen? Är det icke för hela vårt land, från Haparanda till Ystad? Det skälet kan verkligen icke hålla stånd. I stället för att det kunnat anföras en enda befogad anmärkning — jag har knappt hört någon anmärkning alls, men jag har åtminstone icke hört någon *befogad* — har man hört alla mot-

Ang. anslag
till svenska
mosskultur-
föreningen.
(Forts.)

Ang. anslag
till svenska
mosskultur-
föreningen.
(Forts.)

ståndare erkänna, att föreningen verkat utomordentligt godt. Och jag skulle kunna tänka mig, att personer, som icke äro jordbrukare, t. ex. stadsrepresentanter och tjänstemän, skulle kunna tycka: det der är då någonting, som får reda sig sjelft; det behöfver ej Riksdagen taga någon befattning med. Men att *jordbrukare*, att *sju jordbrukare* inom statsutskottet kunnat förena sig om att vilja vingklippa föreningens verksamhet, detta, erkänner jag, är mycket svårt att förklara. Tycka verkligen de ärade reservanterna, att svenska jordbruket har en så lysande ställning, att dess framtidsutsigter äro så goda, att icke allt möjligt, som *kan* göras, äfven *bör* göras för att utveckla detsamma. Jag skall icke upptaga tiden med att tala om, hvad denna förening har uträttat. Det har jag gjort på detta rum för ett år sedan, och jag behöfver icke göra om det. Det tror jag, att herrarne tillräckligt hunnit sätta sig in uti. Men det kan icke nog framhållas, att det finnes, efter mitt förmenande, intet område, der Riksdagen kan med sina anslag uträtta för jordbruket så mycket gagn som genom att kraftigt understödja svenska mosskulturföreningen. Eller säg mig en enda punkt i budgeten, der man kan påstå, att landtbruket får kraftigare understöd än genom detta bidrag till svenska mosskulturföreningen!

Här har likaledes sagts, att anslaget icke behöfver ökas, emedan föreningen kan uträtta lika mycket ändå. Detta är en räknekonst, som jag erkänner att jag icke förstår mig på, så att jag skall icke vidare svara derpå. Det är väl alldeles tydligt, att, om föreningens tillgångar minskas, den måste inskränka sin verksamhet för att få staten att gå ihop. Under det sista året har ock föreningen gjort ganska stora inskränkningar; och, såsom redan blifvit från stockholmsbanken påpekadt, det är väl aktningvärdt, att den bjuder till på det viset för att få affäerna att gå ihop och minska sin skuld.

Det fins uti vårt grannland Danmark en enskild förening, som kallas för »Hedeselskabet». Den har två uppgifter: den ena att kultivera de stora hedarne, i synnerhet på Jylland, och den andra densamma som vår mosskulturförenings. Denna danska förening har i statsbidrag af danska Riksdagen icke mindre än 192,000 kronor. Och af dessa äro 27,000 kronor särskildt anslagna till mossodling. Ett egendomligt sammanträffande att det är på siffran dubbla summan mot hvad som är föreslaget här i Sverige, som är ett så betydligt mycket större land.

Jag tillät mig, då jag för ett år sedan hade ordet i denna fråga, att säga, att jag icke kände någon förening, som arbetade för allmänt väl, hvilken var så fri från humbug som denna förening, och att jag icke kunde tänka mig något sätt, hvarpå statsmedel blefve samvetsgrannare använda än på detta sätt. Det är, som sedan dess gått, har icke det ringaste rubbat min öfvertygelse, tvärtom betydligt stärkt den, och därför, herr grefve och talman, skall jag, i fullaste öfvertygelse att jag derigenom gagnar hela vårt land, be att få yrka bifall till statsutskottets hemställan.

I detta yttrande instämde herrar *Petersson* i Boestad, *Rydberg*, *Ericsson* i Norrby. *Johansson* i Berga och friherre *von Knorring*.

Ang. anslag till svenska mosskultur-föreningen.

(Forts.)

Herr Näslund: Äfven jag är af den öfvertygelse, att mossodlingen inom vårt land har en stor framtid för sig. Jag tog mig därför äfven friheten att vid 1893 års riksdag väcka en motion, hvori jag hemställde, att bidraget till mosskulturföreningen skulle höjas från då föreslagna 10,000 kronor till 15,000 kronor, men resultatet vid riksdagen blef, att mitt jemte andras förslag härom afslogs och endast 10,000 kronor beviljades. Af det statsverkspropositionen bilagda utgifts- och inkomstförslaget finner man, att af landsting och hushållningssällskap beviljats mosskultur-föreningen såsom bidrag icke mindre än 11,650 kronor. Af 3,200 enskilda personer uppbär föreningen i årsafgifter 6,400 kronor. Räknas dertill afgiften för tidskriften 5,440 kronor, så bidraga enskilde med icke mindre än 11,840 kronor. Nu vet man, att de anslag, som hushållningssällskap och landsting bevilja, utgå endast för en kortare tid, 2, 3 högst 5 år. De enskilda bidragen kunna ej med säkerhet påräknas mer än för året, ty man får ej förundra sig öfver, om sådana bidrag efter hand indragas, när känne-dom vinnes om Riksdagens, hittills åtminstone, ådagalagda obenägenhet att höja det utgående anslaget 10,000 kronor till både af Kongl. Maj:t och enskilde motionärer föreslagna beloppet 15,000 kronor.

Ingen har påstått, att mosskulturföreningen arbetar i eget in-tresse, utan tvärtom är det hela landets bästa, som föreningen har till sitt ögonmärke; och då så är förhållandet, har det på sätt och vis äfven väckt min förvåning, att Kongl. Maj:ts framställning i förevarande fall icke vunnit större uppmuntran hos landtmännen från denna kammare i statsutskottet, i synnerhet som ett af Riksdagens önskningsmål skulle kunna af föreningen befrämjas, nemligen att genom mosskulturen bereda möjlighet för fattige, som icke hafva utväg att på annat sätt förvärfva eget hem, att komma i besittning af en egen torfva. Af denna anledning anhåller jag att få yrka bifall till utskottets förslag om anslagets höjande till 13,500 kronor.

Herrar *Thor* och *Eriksson* i Qväcklingen förklarade sig in-stämna med herr Näslund.

Herr *Ericsson* i Ransta: Jag begärde ordet för andra gången med anledning af yttrandet af en reservant i statsutskottet. Det kunde icke annat än förvåna mig, att en person, som haft att be-handla denna fråga i statsutskottet, så missuppfattat och så litet tagit reda på föreningens verksamhet, att han kunnat uttala så-dana åsigter, som han här sökt framhålla. Emellertid har hans yttrande blifvit i det allra närmaste bemött af en ledamot af statsutskottet. representanten på stockholmsbanken, och ännu mer

Ang. anslag
till svenska
mosskultur-
föreningen.
(Forts.)

af representanten på kalmarlänsbanken, så att jag kan inskränka mig till att, förutom hvad jag förut sagt, instämma i hvad dessa personer yttrat såsom bemötande af de talare från statsutskottet, som här yttrat sig mot förslaget. Jag kan dock icke, då jag har ordet, underlåta att ytterligare betona den missuppfattning, som synes råda hos en del personer, att detta är ett enskildt företag till enskild tjänst och gagn för de personer, som tillhöra föreningen. Så synes uppfattningen vara på vissa håll. Men, mine herrar, om vi noggrant studera dess verksamhet, komma vi till insigt om, att det är ett stort misstag och att föreningens verksamhet icke är af enskild natur, utan att den är till framtida nytta för hela landet. Jag är alldeles förvissad om, att om denna enskilda förening icke funnes, skulle det icke dröja länge, förrän i denna kammare framställes yrkande, att staten skulle taga hand om dessa slags undersökningar, och jag är också förvissad om, att då skulle icke 15,000 kr. vara tillräckligt, utan man kanske finge mångdubbla denna siffra många gånger om och ändå icke komma till sådana resultat, som denna förening redan uppnått. Jag vill icke nu uppehålla tiden. Jag anser, att hvad som yttrats af motståndarne till anslagets höjning blifvit från flera håll kraftigt och tydligt bemött. Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Pehrsson i Törneryd: Af hvad under diskussionen blifvit anfördt har framgått, att en och annan talare föreställer sig, att reservanterna skulle underkänna mosskulturföreningens verksamhet. Jag har ingalunda hört något sådant underkännande uttalas af någon reservant, knappast af någon ledamot i kammaren, och sjelf är jag icke af den meningen, att icke föreningens verksamhet skulle vara god. Men jag hör, att de herrar, som här talat för att redan nu höja anslaget, något slagit öfver målet, och om vi se till, huru frågan i verkligheten ligger, kunna vi kanske komma till en annan uppfattning än att redan i år höja statsunderstödet.

Anstalten i fråga åtnjuter för närvarande understöd från landsting, hushållningssällskap och enskilde från snart sagdt alla delar af landet. Tro icke herrarne, att i sådana korporationer som landsting och hushållningssällskap också sitta personer, som förmå att bedöma denna föreningens verksamhet och se denna verksamhet på närmare och lika tillförlitligt håll som trots Riksdagen. Jag vågar påstå detta utan att därför underskatta Riksdagens förmåga att äfven bedöma saken. Det har sagts, att det är betecknande, att det blott är jordbrukare, som äro reservanter. Jag ber få svara, att det är betecknande, att icke landstingen och hushållningssällskapen tillsammans bidragit till mosskulturföreningens verksamhet med mer än 11,650 kr. Se till, att landstingen och hushållningssällskapen gå före och visa sig mera intresserade för denna anstalt, innan man framställer ytterligare fordringar på staten. Det är vidare betecknande, att ännu har denna anstalt icke hunnit visa något mera reelt resultat.

Härmed har jag icke sagt, att jag underkänner föreningens verksamhet, men jag vill se flera reella resultat, innan jag är med om att höja statsanslaget. På dessa skäl ber jag att få yrka bifall till reservanternas förslag, som afser att bibehålla statsanslaget till mosskulturföreningen vid det belopp, som för innevarande år är beviljadt.

Ang. anslag
till svenska
mosskultur-
föreningen.
(Forts.)

Häruti instämde herr *Larsson* i Berga.

Herr Hahn: Jag skall också be att få yrka bifall till reservanternas förslag. Och såsom skäl härför ber jag att få erinra, att då anslag lemnas till föreningen, är det ju för att sätta den i tillfälle att göra vissa försök och rön, som skulle komma vårt jordbruk till gagn genom praktisk användning, och dessa rön har man ju menat skulle spridas genom dess tidskrift. Men huru begagna sig landbrukarne af dessa rön och dessa saker, som göras till föremål för föreningens verksamhet? Jo på det sättet, att icke ens denna tidskrift, som är enda sättet för att förvärfva sig kännedom om dessa rön, fått en sådan spridning, att den bär sig, utan den förorsakar utgifter utöfver inkomsterna.

Ser man på den i betänkandet bifogade utgiftsstaten för nästa år, så skall man finna bland inkomsterna, att medlemmarnes afgifter för

tidskriften äro	5,440 kr.
postupplagan	300 »

Summa 5,740 kr.

men bland utgifterna tidskriftens tryckning med illustrationer och författarearfvoden m. m. 6,000 kr.

Således kan tidskriften icke spridas till ett så stort antal exemplar, att den kan betala tryckningskostnaden, trots att Riksdagen årligen till föreningen lemnat 10,000 och landsting och hushållningssällskap 11,650 kronor.

Det synes således vara bra litet intresse bland jordbrukarne att tillgodogöra sig produkten af föreningens arbete, och då synes det mig icke heller vara skäl för staten att öka detta anslag, utan anhåller jag få yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Hammarskjöld: Det är underliga skäl man får höra. Det talas om att tidskriften har så liten spridning. Föreningen har dock omkring 3,300 medlemmar öfver hela landet. Kan en tidskrift, som utgår med detta antal, sägas hafva en liten spridning? Om en landbrukstidning i Sverige har öfver 3,300 prenumeranter, och detta skall kallas en liten spridning, så vet jag verkligen icke hvad som menas med en stor spridning.

Vidare har här talats om, att landstingen och hushållningssällskapen skulle vara för sparsamma. Jag tycker det är ganska vackert att i dessa tider få 12,000 kronor. Bidragen från hushållningssällskapen medföra dessutom alltid kostnader för föreningen,

Ang. anslag
till svenska
mosskultur-
föreningen.
(Forts.)

ty de lemnas under vilkor, att föreningen skall inom hushållningssällskapens område på flera ställen anlägga försöksfält.

Det nämndes också några ord om att man icke sett några reella resultat. Sådant tal visar, att man icke satt sig in i frågan. Jag hänvisar i detta afseende till min redogörelse vid förra riksdagen.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats *dels* bifall till utskottets hemställan och *dels* bifall till den af hrr H. Andersson m. fl. vid punkten fogade reservation. Herr talmannen gaf propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse röstöfvervigt förefinnas för den förra meningen. Som votering emellertid begärdes. blef nu uppsatt, justerad och anslagen en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i 28:de punkten af utlåtandet n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den af herr H. Andersson m. fl. vid denna punkt gjorda reservation.

Efter röstsedlarnes uppräknande befans, att 81 ledamöter röstat ja, men 84 nej; hvadan kammarens beslut utfallit i enlighet med nej-propositionens innehåll.

Punkterna 29—32.

Biföllos.

Punkten 33.

Ang. främ-
jande af
svenska alsters
afsättning i
utlandet.

Kongl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att för år 1896 på extra stat bevilja 28,500 kronor till *befrämjande af afsättning i främmande länder af alster af svensk industri och svenska näringar.*

Utskottet hemställde emellertid, »att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen för år 1896 på extra stat anvisar ett anslag af 20,000 kronor, att af Kongl. Maj:t användas till befrämjande af afsättning i främmande länder af alster af svensk industri och af svenska näringar.»

Emot denna utskottets hemställan hade reservation anmälts af herrar greve G. Sparre, O. M. Björnstjerna, C. Lundeberg, friherre F. W. von Otter, H. P. P. Tamm, I. Wijk, K. Bohnstedt, E. Fränckel, N. Fosser och T. Nyström, hvilka hemställt om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr Ljungman: Herr talman! Beträffande den nu föredragna punkten skall jag be att få göra en liten anmärkning. Der finnes omnämndt, att 5,000 kronor utbetalas till en fiskhandelsagent i norra Tyskland. Man skulle da kunna tro, att allt vore väl bestådt för fiskfångstens afsättning och att *något* verkligen gjordes för fiskerinäringens befrämjande. Så är emellertid icke förhållandet. Så vidt jag har mig bekant, är platsen i fråga en sinekur utan nämnvärd betydelse för fiskerinäringen. Dessa 5,000 kronor kunde således mycket väl inbesparas. Jag skall emellertid icke göra någon hemställan om anslaget ned sättande med detta belopp, utan har endast velat påpeka förhållandet i förhoppning att rättelse må ske.

Ang. främjande af svenska alsters afsättning i utlandet.
(Forts.)

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Groll: Herr talman! Kongl. Maj:t hade under denna punkt begärt ett anslag af 28,500 kronor, deraf 15,000 kronor voro afsedda till s. k. handelsstipendier. Riksdagens statsutskott har emellertid bibehållit beloppet vid samma summa som förra året, nemligen 20,000 kronor, och hänvisat till det förhållandet, att anslaget till exportföreningen från manufakturförlagslånefonden numera blifvit nedsatt från 30,000 till 15,000 kronor, på grund hvaraf utskottet anser, att medel borde kunna finnas till Kongl. Maj:ts disposition — från manufakturförlagslånefonden, förmodar jag, är meningen — för att användas till ifrågavarande handelsstipendier. Nu torde det vara statsutskottet väl bekant, att manufakturförlagslånefondens egentliga ändamål är att befrämja näringarna genom att understödja dem med lån. Men derjemte har det vid vissa tillfällen ansetts, att ifrån denna fond må för tillfälliga behof kunna anvisas anslag till uppmuntran af manufakturerna. Men att å denna fond anvisas ständiga anslag ingår nog icke i fondens ändamål. Nu är det visserligen sant, att från denna fond hafva år efter år under en längre tid gifvits till exportföreningen icke obetydliga summor, men det har alltid varit i den förhoppning, att med tiden föreningens verksamhet skulle utveckla sig så, att föreningen icke vidare skulle vara i behof af statsunderstöd. Anslaget till handelsstipendier är emellertid af en helt annan beskaffenhet. Oaktadt det nu begärts på extra stat, så är det naturligtvis meningen, att det med tiden skulle blifva ett ständigt anslag. Det torde därför ur budgetsynpunkt icke vara lämpligt att annorlunda än tillfälligtvis anvisa handelsstipendier till utgående från manufakturförlagslånefonden.

Den anmärkning, som af en ärad representant på Göteborgs- och Bohusläns-banken gjordes beträffande fiskeriagenten i Tyskland, var ganska oväntad, då dennes verksamhet, enligt de upplysningar, som kommit Kongl. Maj:t tillhanda, och så vidt man kunnat följa den från regeringens sida, synes hafva varit till ganska stort gagn. Jag tror, att om man skulle fråga våra fiskare från södra

Ang. främ-
jande af
svenska alsters
afsättning i
utlandet.
(Forts.)

och östra delarne af riket, hurudan de ansågo denne agents verksamhet, så skulle man få höra helt andra omdömen än från Bohus län.

På grund af hvad jag anfört hemställer jag, huruvida icke äfven denna kammare skulle vilja bifalla den reservation, som afgifvits af utskottets ledamöter från Första kammaren.

Herr Melin: Herr grefve och talman, mina herrar! Med afseende å hufvudfragan i denna punkt, nemligen huruvida detta anslag är önskligt eller icke, hafva alla, som yttrat sig i frågan, varit af samma mening, nemligen att det är i hög grad önskvärdt, att anslag beviljas till handelsstipendier. Utskottet och dess reservanter hafva i denna fråga äfven varit fullkomligt eniga. Jag hade i början trott, att det skulle gå an att göra den ändring i sättet för detta anslags utgående, att det kunde lemnas från manufakturförslagslånefonden. Men efter de upplysningar, som jag nu fått från herr statsrådet och chefen för civildepartementet, finner jag, att sådant möter svårigheter, och vid sådant förhållande, då det gäller att möjligen riskera att icke få dessa medel för ett behof, som jag anser vara af den allra största vikt, vill jag därför förena mig med reservanterna i Första kammaren och yrka bifall till deras förslag.

Jag är icke rätte mannen att bedöma, huruvida den förste talarens anmärkning mot agenten i Tyskland var befogad eller icke, men jag anser mig likvisst böra säga, att jag från åtskilliga håll hört, att mannen skulle vara lämplig och göra nytta på sin plats. Jag tror icke, att man bör förhastadt utkasta det påståendet, att platsen är en sinekur, utan att man grundligt undersökt förhållandet.

Jag skall icke längre upptaga kammarens tid men yrkar, som sagdt, bifall till Första-kammar-ledamöternas reservation i denna punkt.

Herr Jonsson i Hof: Herr talman, mina herrar! Den anmärkning, som herr statsrådet och chefen för civildepartementet framstälde mot det sätt, hvarpå utskottet här har gjort en hänvisning att skaffa medel, tror jag icke vara så särdeles stark. Ty om man går tillbaka till det ar, då exportföreningen bildades och anslaget beviljades, så finner man, att för hvarje år hafva ur denna fond medel beviljats till föreningen med belopp, som gått upp till 50,000 kronor och aldrig gått under 30,000 kronor. När nu anspråken minskas på fonden derigenom, att föreningens verksamhet skall inskränkas, och fondens tillgångar ökas ännu mer, särskildt derigenom att, såsom man kan finna, tredje hufvudtiteln äfven bör bidra med något belopp till exportföreningens verksamhet, nemligen den summa, som erfordras för utgifvande af konsulernas berättelser m. m., så bör det enligt mitt förmenande icke vara förenadt med någon svårighet, att det belopp, som fordras af statsmedel, kan tillskjutas på samma sätt som

förut skett. Det torde således enligt min mening icke alls vara något tvifvel derom, att de 8,500 kr., som man nu alternativt anser böra utgå af statsmedel, mycket lätt skola kunna tillskjutas på sätt förut skett.

Jag får upplysa, att vi inom afdelningen äfven hade på tal en annan utväg att hänvisa på. På anslaget till fiskerinäringens befrämjande har ar efter år gjorts betydande reservationer, som icke der disponerats. Det kunde då sättas i fråga, huruvida icke agenten i Tyskland, som också är till för att befrämja fiskerinäringen, om också indirekt, genom afsättning af alstren, skulle kunna erhålla sin aflöning från nyssnämnda anslag.

Huru jag än ser saken, tror jag icke, att svårigheter böra möta att anskaffa medel till stipendierna i fråga, och på grund deraf tager jag mig friheten yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Ljungman: Beträffande den anmärkning, som gjorts mot mitt yttrande både af statsrådet och chefen för civildepartementet och af herr Melin, skall jag be att få nämna, att af alla de uppgifter, som kommit mig till handa, framgår, att mitt omdöme icke var för strängt. Jag kan särskildt meddela, att jag från Göteborg hört mycket skarpt klander mot den ifragavarande agenten. Jag behöfver väl knappast nämna mer, än att han haft så litet förstånd på sin sak, att han sökt förändra de stora affärer med färsk fisk, som från Sverige bedrifvas å norra Tyskland, från affärer i fast räkning till konsignationsaffärer. Jag behöfver väl icke mer än papeka, att då det gäller färsk fisk, äro konsignationsaffärer mycket dåliga affärer.

Hvad åter angår den nytta, han skulle hafva medfört för södra och sydöstra Sverige, så kan jag icke med samma visshet yttra mig derom, då jag icke stått i någon närmare beröring med dessa trakter. Men icke annat än jag kunnat inhemta, så är det hufvudsakligen ål, som ifrån dessa trakter exporteras, och da denna ål uppköpes kontant af utmed kusten seglande tyske uppköpare, kan jag icke se, hvad fiskhandelsagenten beträffande den affären skulle kunna åtgöra. Han är för öfrigt bosatt på en ort, som alls icke utgör någon hufvudort för Sveriges fiskaffärer på Tyskland, nemligen Berlin.

Jag tror visst, att det kan vara till gagn för fiskerinäringen att hafva fiskhandelsagenter, under förutsättning nemligen, att vi liksom normmännen taga personer dertill, som känna till och hysa intresse för sitt uppdrag och som äro i besittning af tillräcklig duglighet; men jag kan icke finna, att fiskerinäringens intresse befrämjas af en sådan agent som den vi för närvarande hafva i Tyskland. Under sadana förhållanden, som de af mig klandrade, är det tydligen bättre att icke hafva någon agent alls, ty hvad man nu ger ut är endast bortkastade penningar, och på samma gång ser det ut, som om man uträttade något till gagn, under det man i sjelfva verket uträttar ingenting alls.

Ang. främjande af svenska alsters afsättning i utlandet.

(Forts.)

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr talman till proposition upptagit de olika yrkandena, biföll kam-maren utskottets hemställan.

Punkten 34.

Bifölls.

Punkten 35.

Mom. a)

Bifölls.

Om anvisande af anslag för offentliggörande af yrkesinspektörernas berättelser. I fråga om *mom. b)*, deri utskottet hemställt, att en inom Andra Kammaren af herr *D. Bergström* afgifven motion, n:o 146, om anvisande af anslag till offentliggörande i tryck af yrkesinspektörernas berättelser för år 1894 icke måtte af Riksdagen bifällas, anförde:

Herr Bergström: Herr talman! Statsutskottet erinrar i sitt betänkande å sid. 72 om »att, vid afgifvande af utlåtande öfver motionärens framställning vid 1894 års riksdag», utskottet afstyrkt denna framställning »med afseende derå, att ett af kommerskollegium utarbetadt sammandrag af yrkesinspektörernas berättelser blifver genom civildepartementets försorg till trycket befordradt».

Går man då till 1894 års statsutskotts betänkande, så finner man der, att utskottet erinrar om att år 1893 statsutskottet framhållit, att publicerandet af allenast det af kommerskollegium utarbetade sammandraget borde vara för det afsedda ändamålet tillfyllestgörande. Och går man till 1893 års statsutskotts betänkande, så finner man der samma uttryck, men något vidare utfördt. Det grundas nemligen der på kommerskollegii efter yrkesinspektörernas hörande afgifna yttrande med anledning af statsrevisorernas hemställan om tryckning af inspektörernas berättelser. Det visar sig sålunda, om man jemför statsutskotts-betänkandena 1893, 1894 och 1895, att statsutskottet grundar sin uppfattning på kommerskollegii uttalande år 1892, hvilket i sin tur var grundadt på yrkesinspektörernas föregående uttalanden.

Det förefaller då rätt besynnerligt, att statsutskottet i år sedermera kan fortsätta så här: »Genom hvad af motionären nu anförts har icke visats, att frågan om offentliggörande af yrkesinspektörernas tjänsteberättelser kommit i något väsentligen förändradt läge». Det förefaller besynnerligt, säger jag, då jag just i min motion i år framhållit såsom en anledning att ånyo framkomma med motionen, att så väl yrkesinspektörerna som deras närmaste öfverordnade i kommerskollegium numera äro af en annan uppfattning än 1892 och anse, att yrkesinspektörernas be-

rättelser böra och kunna tryckas in extenso. Statsutskottet hade utan tvifvel haft mycket lätt att förvissa sig om riktigheten af denna i min motion meddelade uppgift.

Utskottet framhåller här vidare ett formelt skäl till afstyrkande af motionen, nemligen att denna framställning grundar sig på en enskild motionärs yrkande, och säger tillika, att utskottet är förvissadt att, derest Kongl. Maj:t efter framställning af vederbörande yrkesinspektörer och kommerskollegium skulle anse lämpligt, att dessa berättelser i sin helhet bringas till allmänhetens kännedom, Kongl. Maj:t icke lärer underlåta att härom göra framställning till Riksdagen. Hvad nu först beträffar talet om enskild motionärs yrkande, så ber jag dock få erinra, hurusom statsutskottet många gånger och säkert i ganska analoga fall har tillstyrkt ett förslag på grund af enskild motionärs framställning. Jag vill särskildt påminna om punkt 28 i föreliggande statsutskottsbetänkande rörande anslag till svenska mosskulturföreningen. Detta anslag, som regeringen numera tagit om hand och gör framställning om, har ursprungligen tillkommit på grund af enskild motionärs framställning vid 1889 års riksdag.

Utskottet uttalar nu sin förvissning om att Kongl. Maj:t emellertid skall taga saken om hand, i fall vederbörande inspektörer och kommerskollegium derpå yrka. Jag vill för min del hoppas detsamma, och jag är glad, att statsutskottet anvisat den utvägen att få fram denna onekligen viktiga sak. Men jag måste dock bekänna, att det synes mig väl anspråkslöst af statsutskottet och Riksdagen att i denna fråga så helt och hållet underordna sig Kongl. Maj:ts mening och goda behag, en anspråkslöshet, som träder så mycket tydligare i dagen, om man erinrar sig, att Kongl. Maj:t, eller rättare sagdt herr statsrådet och chefen för civildepartementet, icke har funnit skäl att lemna Riksdagen det tillfälle att taga kännedom om yrkesinspektörernas verksamhet, som en utdelning af kommerskollegiets sammandrag af årsberättelserna till Riksdagens ledamöter skulle bereda. Det förefaller mig, som om Riksdagen nu, då yrkesinspektionen pågått så länge, borde hafva skäl att önska att sjelf få bilda sig en uppfattning om denna inspektionens verksamhet och icke — såsom i den nu föreliggande frågan — endast lita på ett uttalande, gjordt för åtskilliga år sedan af kommerskollegium, innan ännu detta embetsverk inhemtat någon synnerlig erfarenhet om yrkesinspektionen i vårt land.

Riksdagen har den 2 maj 1893 i skrifvelse till Kongl. Maj:t om astadkommande genom statens försorg af en svensk arbetsstatistik anført såsom motiv för denna sin framställning: att »de sociala frågorna i våra dagar intaga ett så framstaende rum och vid sin lösning erbjuda så stora svarigheter, att mycken vikt ligger på hvarje förberedande åtgärd, som kan sprida ljus öfver de faktorer, hvilka å dem inverka». Jag delar fullständigt denna Riksdagens år 1893 uttalade åsigt. Det är just samma åsigt jag anført såsom ett hufvudmotiv för min framställning, att yrkesinspektörernas berättelser skulle tryckas in extenso. Det synes

Om anvisande af anslag för offentliggörande af yrkesinspektörernas berättelser.
(Forts.)

Om anvisande egendomligt, om staten skulle underlåta att göra ett sådant material fullständigt och lätt tillgängligt.

Det förekommer vid denna riksdag atskilliga frågor, till hvilkas belysande det säkerligen skulle vara af vigt att hafva tillgång till yrkesinspektörernas berättelser, och till nästa riksdag förekommer särskildt en, som jag skall anföra sasom ett exempel. Vi få då troligen oss förelagdt ett förslag till angpammelag. Nu är förhållandet det, att yrkesinspektörerna sysselsatt sig ganska mycket med hithörande frågor och nedlagt synnerligen mycket inspektionsarbete på detta område. Deras erfarenheter härutinnan skulle säkerligen vara oss till synnerligt gagn.

(Forts.)

Vi tillsätta ju här i landet ofta stora och dyrbara komitéer för utredning af vigtiga samhällsfrågor, och i atskilliga fall är detta utan tvifvel nödvändigt. Men det synes, som om man ur ren sparsamhetssynpunkt icke borde underlåta att begagna sig af det material, som redan förefinnes och som man kan tillvarataga för billigt pris.

På grund af hvad jag nu yttrat och med åberopande af de öfriga motiv, som jag så väl i ar som i fjol anført, tillåter jag mig, herr talman, att yrka bifall till min motion.

Herr Jonsson i Hof: Det är visserligen sant, som motionären uppgifvit, att både yrkesinspektörerna och kommerskollegium numera lära vara för, att dessa berättelser offentliggjordes. Men som vi i utskottet icke haft tillgång till vare sig den enes eller andres yttrande i saken, hafva vi icke obetingadt kunnat bygga på detta faktum och på den grunden tillstyrka motionen. Vi hafva därför i stället valt den andra, som vi tyckte lämpligare vägen, nemligen att uttala, att, om det är så, som motionären uppgifvit, Kongl. Maj:t väl icke då lär underlåta att i ämnet göra framställning till Riksdagen.

Utskottet skulle för sin del icke haft något emot att tillstyrka bifall till motionen, om det varit *konstateradt*, att förhållandet var sådant som motionären uppgifvit. Men resultatet tror jag bör blifva detsamma, när utskottet yttrat sig i den riktning det gjort, eller att, om öfriga vederbörande icke längre hafva något deremot. Riksdagen antagligen icke heller skall hafva något deremot. Motionärens mål torde kunna vinnas lika bra på den vägen som genom bifall till hans motion.

På denna grund tager jag mig friheten att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Andersson i Nöbbelöf: Jag ber endast få tillkännagifva, att jag anser, att tryckning af yrkesinspektörernas berättelser skulle blifva till ganska väsentlig nytta, och, derest ett uttalande i denna riktning kommit från vederbörande myndigheter, skulle jag på det lifligaste hafva understödt detsamma. Men då så ej skett, har jag ej ansett mig kunna nu tillstyrka motionen. Jag anhåller därför om bifall till utskottets förslag.

Härmed var öfverläggningen i detta ämne slutad. Kammaren biföll utskottets hemställan.

Punkten 36.

Kongl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att, för anordnande af en karantänsanstalt för kolera vid Arpö i Karlskrona skärgård samt åtskilliga byggnadsarbeten m. m. vid observations- och karantänsanstalten vid Fejan samt vid karantänsanstalten på Kängö m. m., a extra stat för 1896 anvisa ett anslag af 225.000 kronor, men hemställde utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen, för utförande af åtskilliga byggnadsarbeten vid observations- och karantänsanstalten vid Fejan i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det deröfver upprättade vid medicinalstyrelsens skrifvelse den 10 december 1894 fogade kostnadsförslag, a extra stat för år 1896 anvisar ett anslag af 10.050 kronor.

Ang. karantänsanstalterna för kolera.

Efter föredragning af punkten lemnades ordet till

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Groll, som yttrade: Säsom kammaren har sig väl bekant, finnas i fråga om hvilka anordningar, som äro de lämpligaste för att utestänga kolerafarsnoten från ett land, tvenne olika meningar. Den ena går ut på anordnande af ett s. k. inspektionssystem, den andra på ett observations- och karantänssystem. På en konferens i Dresden för ett par år sedan enade sig de flesta europeiska staterna om det s. k. inspektionssystemet, men Sverige har icke kunnat gå in derpå utan infört observations- och karantänssystemet. Inspektionssystemet består deri, att man söker anträffa och isolera en hvar, som blifver sjuk, men deremot låter alla friska, som varit i beröring med de sjuka, fritt passera, dock att hvarje sådan person under någon tid följes med uppmärksamhet för utrönande, huruvida han tilläfventyrs kan hafva blifvit smittad. I de kontinentala länderna är det alldeles gifvet, att detta system har för handeln och samfärdseln stora företräden framför det andra systemet, men i rent sanitärt hänseende är naturligtvis observations- och karantänssystemet mera betryggande. Vårt land med dess insulära läge har därför ansett sig i första hand böra hålla på detta senare system. Och man har för detta system trots sig finna understöd af opinionen i landet. Vi hafva tillföre haft våra anordningar mot kolera mera i öfverensstämmelse med det sedermera så kallade inspektionssystemet, men det har visat sig, att, hvarje gång kolera närmast sig vara kuster, allmänheten gripits af förskräckelse, och högljudda rop på karantänssystemets införande hafva då alltid förnummits. Detta gjorde, att redan år 1883, då kolera uppträdde i Egypten, vissa karantänsbestämmelser måste provisoriskt meddelas i afseende å derifrån kommande fartyg. På samma sätt har det förfarit, hvarje gång kolera närmast sig vårt land. År 1892

Ang. karantänsanstalterna för koleran.
(Forts.)

öfvergick man definitivt till observations- och karantänssystemet. Detta system är, såsom jag nämnde, otvifvelaktigt mera betryggande än det andra, i synnerhet som inspektionssystemet i vårt land, med dess glesa befolkning och vidsträckta areal, är svårt att göra effektivt. Men observations- och karantänssystemet är otvifvelaktigt mycket dyrare och för var handel och sjöfart i visst afseende mera betungande. Det innebär, att hvarje fartyg, som under koleratid anländer från kolerasmittadt land, skall anlöpna en s. k. observationsplats vid kusten. Der undersökes det i 48 timmar, efter hvilken tids förlopp, derest icke något misstänkt förekommer ombord, det släppes. Deremot, om något misstänkt finnes ombord, hänvisas det till karantänsanstalt, der det får undergå vidare behandling under vissa dygn. Nu hafva vi för närvarande endast tvenne karantänsanstalter, den ena vid Käsö utanför Göteborg och den andra vid Fejan utanför Stockholm. Det är gifvet, att många olägenheter kunna uppkomma till följd deraf, att det icke finnes flera än de nu nämnda anstalterna. Om det t. ex. skulle inträffa, att ett fartyg, som afgått från Lübeck med destination till Stockholm, strax efter att det utkommit på hafvet, befundes hafva kolerasmitta ombord, måste fartyget med passagerare och besättning fortsätta den långa vägen upp till Stockholm med den sjuke ombord, ofta kanske utan läkare, hvilket naturligtvis kan medföra oberäkneliga följder. Det är därför, som jag för min del trott det vara en oafvislig pligt att, när man infört karantänssystemet, söka tillse, att detta äfven genomföres på ett sådant sätt, att icke allmänheten kan hafva fog till anmärkning, och att det för den skull borde inrättas en karantänsanstalt äfven på en tredje punkt, belägen ungefär midt emellan Fejan och Käsö. Med anledning deraf fick medicinalstyrelsen befallning att inkomma med förslag till en sådan. Det inkomna förslaget finnes relateradt i statsutskottets betänkande. Det kan ju icke nekas, att det ställer sig ganska dyrt. En sådan anläggning skulle gå till 140,000 kronor. Då afses dels ett sjukhus för 32 sjuka, dels en byggnad för konvalescenter. Det är ju möjligt, att anstalten skulle kunna inskränkas något. Men det är nästan omenskligt att icke hafva någon karantänsanstalt alls på den långa kuststräckan mellan Käsö och Fejan. Under det år, då koleran hotade från Tyskland, kände jag för min del det stora ansvar, som hvilade öfver mig, därför att icke redan då något vore ordnad i detta afseende; men på den tiden hade vi blott en karantänsanstalt, nemligen vid Käsö, och det första, som då borde göras, var att ordna en anstalt utanför Stockholm. Så tillkom den vid Fejan, och under sensommaren, då koleran tilltog i Tyskland, vidtogos förberedande anstalter för att ordna en karantänsinrättning äfven i närheten af Karlskrona. Men med höstens inbrott började koleran aftaga, och frågan fick med anledning deraf för den gången förfalla. Det lärs emellertid hafva inträffat, enligt hvad som uppgifvits från Karlskrona, att befälhafvaren på ett passagerarfartyg från Tyskland skulle förklarar, att, om kolerafall inträffade ombord på hans

fartyg, han ansåge sig icke kunna stå till svars för att gå, med den sjuke och öfriga passagerare ombord, ända till Fejan, utan att han ansåge sig, hvilket ansvar han än derigenom ådroge sig, böra vid första tillfälle, som kunde gifvas, sätta den sjuke i land för att befria passagerarne från den smitta, för hvilken de eljest vore utsatta. Förra året hotade ju koleran icke från Tyskland utan från Ryssland, och då kände man mindre behof af en anstalt på södra kusten. Emellertid kan ju ingen förutse hvad som kan inträffa. Det kan hända, att nästa år koleran åter närmar sig söderifrån. I sådant fall lär det vara ganska betänkligt, om icke en anstalt ordnas vid södra kusten. Detta år kommer Nord-Östersjö-kanalen att öppnas, och säkerligen komma fartyg från Holland och Belgien och andra land der bortom att passera genom denna kanal med destination till svenska östersjökusten. Angelägenheten af en karantänsanstalt i närheten af Karlskrona blir då så mycket mera påträngande. Det är detta, som föranledt Kongl. Maj:t att göra den framställning, som nu är i fråga. Denna har af statsutskottet definitivt afvisats. Till följd deraf är, så framt Riksdagen bifaller utskottets hemställan, Kongl. Maj:t förhindrad att vidtaga nödiga åtgärder i detta fall. Ätminstone måste faran vara alldeles öfverhängande, för att Kongl. Maj:t skall kunna anse förhållandena medgifva ett frångående från hvad Riksdagen beslutit i afseende å den kongl. propositionen.

Det är under dessa förhållanden, som jag anhåller, att kammaren ville taga i öfvervägande, åtminstone huruvida det icke skulle vara lämpligt, att ett visst mindre belopp, t. ex. 50,000 kronor, ställes till Kongl. Maj:ts disposition att användas för ifrågavarande ändamål, ifall koleran skulle uppträda på de norra kusterna af kontinenten.

Hvad de öfriga anordningarna beträffar har ju utskottet godkänt vissa i afseende å Fejan och i afseende å Kängö hänvisat Kongl. Maj:t till att af befintliga medel bekosta hvad som kan erfordras. I afseende å Kängö och Fejan har Kongl. Maj:t således fria händer, om denna kammare gifver sitt bifall till utskottets förslag. Men i afseende å anstalten vid Arpö är Kongl. Maj:t bunden, och detta kan blifva mycket ödesdigert, ifall koleran skulle gripa omkring sig och hota söderifrån.

Herr von Friesen anförde: Herr talman! Äfven inom utskottet togs frågan angående karantänsanstalt vid Arpö i särskildt öfvervägande. Men det framställes inom utskottet så betydande anmärkingar just emot sjelfva platsen, att äfven detta var ett skäl, hvarför utskottet icke tillstyrkte bifall till Kongl. Maj:ts förslag. Herr statsrådet och chefen för civildepartementet har uppgifvit ett fall, för hvilket Arpö skulle vara lämplig plats. Detta erkänner jag. Men det framhölls mycket skarpt inom utskottet, att den lifligaste förbindelsen med utlandet ginge genom Öresund, och med hänsyn till den trafiken vore Arpö icke lämplig för en karantänsanstalt.

Ang. karantänsanstalterna för kolera.
(Forts.)

Nu föreställer jag mig i likhet med herr statsrådet och chefen för civildepartementet, att, om Riksdagen afslår det begärda anslaget till karantänsanstalt vid Arpö, det kanske icke skulle vara så rätt, att Kongl. Maj:t anvisade medel för en fullständig karantänsanstalt derstädes. Men deremot andra åtgärder till kolerafarsotens afhållande från vårt land står det naturligtvis nu liksom förut Kongl. Maj:t fritt att vidtaga, om faran skulle vara nära förestående. Vi finna ju i nästa punkt ett förskott på 115,000 kronor, som Kongl. Maj:t anvisat för att hindra kolerafarsots utbredande, och det är alldeles klart, att Kongl. Maj:t fortfarande har en dylik utväg öppen. Om det skulle befinnas, att Arpö är lämplig plats, hvilket utskottet ej ansett, kan jag icke heller se, att, derest faran blefve öfverhängande, Kongl. Maj:t icke skulle kunna vidtaga några åtgärder der.

Under nuvarande förhållanden tror jag deremot icke, att det är skäl, att Riksdagen ställer något särskildt belopp till Kongl. Maj:ts förfogande för ifrågavarande ändamål; man vet ju icke, om det kommer att behövas, och jag tror, som sagdt, att Kongl. Maj:t framgent som hittills vid öfverhängande fara kan låta utbetala medlen och sedan hos Riksdagen anmäla de gjorda förskotten till ersättning. Jag tror icke, att någon anmärkning från Riksdagens sida i fråga om dylikt förskott någonsin förekommit.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 37.

Bifölls.

§ 5.

Anmälades och godkändes Riksdagens kanslis förslag dels till Riksdagens skrifvelse, n:o 1, till Konungen angående val af justitieombudsman och suppleant för honom; dels till Riksdagens förordnanden: n:o 2, för revisionssekreteraren m. m. Axel Ferdinand Thollander att vara Riksdagens justitieombudsman, samt n:o 3, för revisionssekreteraren m. m. Hugo Erik Mauritz Bohman att vara Riksdagens justitieombudsmans suppleant.

§ 6.

Afgåfvos nya motioner af:
herr *D. Persson* i Tällberg m. fl., n:o 162, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om viss ändring i förordningen angående försäljning af vin och maltdrycker m. m. den 24 oktober 1885;
herr *A. W. Nilson* från Lidköping, n:o 163, med förslag till ändrad lydelse af §§ 60, 65 och 75 riksdagsordningen;

herrar *C. A. Andersson* från Malmö och *Z. Larsson* från Upsala, n:o 164, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande af förslag till lärlingslag;

herr *M. Alsterlund* m. fl., n:o 165, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om viss ändring i förordningen angående försäljning af vin och maltdrycker m. m. den 24 oktober 1885.

Dessa motioner bordlades.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgörömalen beviljades

herr *A. Swartling* under 2 dagar fr. o. m. den 25 dennes;

herr *J. W. Bengtsson* i Häradsköp under 6 dagar fr. o. m. den 25 dennes; och

herr *J. E. Behmer* under 5 dagar fr. o. m. den 28 dennes.

§ 8.

Justerades tre protokollsutdrag.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes:

Riksdagens revisorers berättelse om den år 1894 af dem verkställda granskning af statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1893;

statsutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet;

n:o 27, med förslag till voteringsproposition med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i en fråga rörande anslagen under riksstatens andra hufvudtitel;

n:o 28, med förslag till voteringsproposition med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande anslag till utförande af nya byggnader och anläggningar vid statens jernvägstrafik m. m.;

n:o 29, i anledning af väckt motion om beviljande af låneunderstöd för anläggning af jernväg från Orsa till Bollnäs;

n:o 30, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 65 § i förordningen den 26 januari 1894 angående hushållningen med de allmänna skogarne i riket; och

n:o 31, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om utarrendering af jagträtten å kronoparker m. m.; samt

Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om åtgärder till skydd för jordbruket mot skada af s. k. canadahjortar i Södermanlands län.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 5,2 e. m.

In fidem
E. Nathorst-Böös.
